

Halasi Zoltán

A NÉP NEVÉBEN

Hazafias revü

(A darab megírását a Nemzeti Kulturális Alap támogatta)

Bán Zoltán András

ÖSSZTÁNC A ZÁRT OSZTÁLYON

(A nép nevében elé)

Halasi Zoltán a revü műfajába utalja művét, és ezt komolyan kell venni.

Emlékezzünk csak vissza, hogy Lukács *Az ember tragédiáját* azzal utasította el, hogy erősen „revüszerű”. Hogy ez igaz vagy sem, e pillanatban nem érdekel, ami most lényeges, hogy az egykor negatív jelző mára inkább pozitívvá vált. A *Feszty-körkép* is revü volt. Halasi műve ennek egyik ellenjátékosa, drámája ugyancsak magyar körkép, csak hogy nála a giccset öklendezésig töltik a néző/olvasó fejébe.

Még inkább igaz ez, ha a revü helyett a karneváli jelzőt dobjuk be az olvasó tájékoztatására. A kacagás és a gyötrelem itt kéz a kézben jár. Minden személy és minden fogalom meghal a röhögéstől. Önmaga (ki)röhögésébe fullad bele.

Ebben a szövegfolyamban minden az, és mégsem az. Majdnem minden idézet, de semmi sem kapcsolható a valóságos alakhoz, aki az idézett mondatokat egykor elmondta, leírta. Horthy nem Horthy. Apponyi nem Apponyi. A Népbíróság nem Népbíróság. Minden látomás, de senki látomása. Pontosabban és talán: a magyar történelem szellemének víziója. Szövegtest és szöveglélek egy. Halasi rendkívüli nyelvi képzelőerővel megalkotott szövegoperájában a magyar történelem szökött bűnözők és elmebetegek haláltánca. És örök visszatérése egyben: *Twist again*.

Nem ismerek ennél mélyebben és szenvedélyesebben patrióta művet az újabb magyar irodalomból. Egyik őse Széchenyi István *Nagy Magyar Szatírja*, a XIX. század leghihetlenebb magyar „regénye”. Mi is volt annak eredeti, a szerző által tervezett címe? *Önismeret*.

SZERZŐI MEGJEGYZÉS

Mi, magyarok sajátosan szeretjük a történelmünket, a jót magunknak tulajdonítjuk, a rosszat másoknak, de az is lehet, hogy minden nép így van a sajátjával. Pedig a történelem, mint a mesebeli kiscsibőc, egyre jobban elnyel bennünket, és nem látszik szembejönni semmiféle kiskanász, hogy felhasítsa a bécsi bicskájával.

Ez a darab egy részt ragad ki a nagy elnyeletésből, az 1918-tól 1949-ig terjedő időszakot. Nem dokumentumjáték, nem a népbíróság működéséről szól, a népbíróság intézménye csupán ablak, amin át belátni a történelem belsejébe. És ott sem ismert egyéni hősök birkóznak egymással, hanem a történelem gyomrában forgó társadalmi szervezetek és csoportok. Szót kapnak nemzeti jelképek és absztrakt fogalmak, elmondják bedaráltságukat, visszaélészerű használatukat a különféle rendszerek szolgálatában. A darab szövegterét az egymásból kibomló, változó előjelű politikai szólamok uralják. Senki se keresse magát bennük, úgyse találja meg, de azért keressen csak nyugodtan: meg fog találni mindenki mást.

A helyszín szinte végig a népbíróság tárgyalóterme. A hét napos időtartam, akárcsak a per, szimbolikus. A szerzői instrukciók nem egyebek ötleteknél, javaslatoknál. A revü műfaj azonban komolyan veendő. Vagyis: egyéni karakterek sehol, mindenütt közhelyek, többnyire ironikusan, néhol önironikusan, sok csavarral. Ugyanez áll a mozgásnyelvre: az is idézőjeles. A terjedelem messze túlnő az egy színházi estén. Elképzelhető bizonyos szerkezeti egységek önálló vagy szeriális bemutatása.

CSELEKMÉNY

Előjáték

Öt jelenet követi egymást. 1. Nyitányként exponálódik a jogi fordulat: a liberális és a politikai jogalkotás különbözősége. 2. A Szentkorona monológiában bemutatkozik a történeti államfelfogás. 3. A Kárpát-Medence Szelleme a haza fogalmába vezet be játékosan. 4. Horthy István balesete a tanúk szavaival egy politikai lehetőség végét villantja fel. 5. A két Címertartó Angyal 1944–1945 fordulójának magyar valóságába csöppen: ők ketten a darab rezonőrjei.

Első nap – A bíróság feláll

1. Az Igazság betekintést nyújt saját magába: mindenkinek megvan a saját igazsága – az eredmény a háborús áldozatszám, az országos romhalmaz. Egyben megjósolja az igazságtétel nehézségeit. 2. A Népbíróság önironikusan elmondja saját keletkezését, célját, eszközeit, pártosságát. 3. Az első napi tárgyalás szünetében vélemények csapnak össze az igazságtétel jellegéről. Végül egy drámai bírói beszámoló az első nyilvános akasztásról.

Második nap – Trianon

Egybefüggő jelenetsor. A revízió melletti 1945-ös tanúvallomások áttűnnek előbb a békediktátum létrejöttéről szóló szakértői véleménybe, majd az őszirózsás forradalomról és a Tanácsköztársaságról ellenforradalmi alapon tudósító Honanyák tanúvallomásaiba, innen a Vörös és Fehér Terroristák tagadott rémtettein át eljutunk Trianonhoz, el a magyar kultúrfőlényt képviselő Főtárgyalóig, az aláíró delegátusok kiküldésének tragikomikus abszurdjáig, végül részt veszünk magán az aláírási ceremónián, a kapzsi Kisantant, és a cinikus Nyugat által rendezett nagy nemzeti megaláztatáson, hogy a nemzeti érzelmű Gazdák áttolják a megaláztatást a hazai ellenfelekre, és az internálások közös 1920-as, 1945-ös toposzán át visszaérkezzünk a tárgyalás jelenébe, a népbírósági Törvény mint Kisded születésének ünnepélyes pillanataiba.

1. Közjáték – Igazolások

Négy abszurdba hajló típus történet a 45-46-os igazolóbizottságok előtt. Plusz az igazságszolgáltatás statisztikus képe az igazolások végeredményeiről és következményeiről.

Harmadik nap – Hadbalépés

Játékos példabeszédbe oltott tárgyalásrészlet a Legfelsőbb Hadúr felelősségéről, majd ugyanenezen felelősségnek csörteszerű tárgyalása a hadbalépő Volt Miniszterelnök vonatkozásában. A bíróság illetékessége, illetve a politikai örökség terhének vállalása is hangsúlyosan szóba kerül.

Negyedik nap – Háború és mámor

Az első jelenetben a Keleti Megszálló Csoport katonái tesznek tanúvallomást „viselt dolgaikról”, a másodikban a Doni Hadsereg Katonái számolnak be helyzetükről, különös tekintettel az áttörésre és a „becsületvesztésükről” szóló parancsra, szót kap a Hadseregparancsnok is, végül a harmadik jelenet a fronton való helytállást dicsőítő propaganda himnusza a magyar katonai virtusról és a bolsevizmus várható vereségéről.

Ötödik nap – Tavaszi-ősi forduló (1944)

Ha eddig a *háborús főbűnök* kerültek tárgyalásra, ezúttal a *népellenes bűnök* kerülnek terítékre. Az első jelenet a zsidórendeleteket hozó és a deportálásokat előkészítő magyar Államapparátus önfelmentő beszámolója, majd a gettósított zsidók anyagi javainak nemzeti tulajdonba vételéről tesz tanúvallomást a Lakosság különféle eseteken keresztül. A harmadik jelenetben nyilasok tiltakoznak a „társadalmi banditizmus” megjelölés ellen, illetőleg védőik igyekeznek abszurd logikával lemosni róluk az „ördögi” bélyeget.

2. Közjáték – Demokrácia-vita

A két címertartó angyal felkonferálja a koalíciós hőskor mérsékelt politikusait, akik a korabeli zsargonban mind „Jóskák” (Koalicy, Reakcy, Funkcy stb. Jóska) és ebbéli minőségükben a nyilvánosság előtt tartanak kívánsághangversenyt arról, hogy milyennek szeretnék a demokráciát. A jelenetet a radikális Kommunisták vágják el előbb egy önleplező, majd egy mindennel leszámolást hirdető Szavalókóruossal.

Hatodik nap – Egy viszony rendezése

Az első jelenet az ÁVO és az Egyház duettje a vizsgálat nyomozati szakaszáról, a második jelenet tudósítás egy lelkészellenes perről, melyet tömegverekedés élénkít, végül a történelem meddőhányó jellegéről hallunk egy kórust.

3. Közjáték – Szembenézés. Értelmiség a hordón

A magyar értelmiség korabeli exponensei vitáznak szónokiasan a múlttal való szembenézés módjáról, a nemzeti karakterről, megszólal maga a Nép is, férfi és női mivoltában, végül vállra emelik és a Nép (mint Miskakancsó és Mariskakancsó) megdicsőül.

Hetedik nap – Ítékezés

Az első jelenet a kommunisták irányítása alatt álló népbíróképzésbe enged bepillantást, itt már a diktatúra előszele fújdogál. A második jelenet a jelképes ítélethirdetés a múlt rendszer fölött, a Hallgatóság lelkesen halált kiált rá. Majd a Címertartó Angyalok teniszezés közben húzzák rá a vízes lepedőt a politikai kurzusokra. A Horthy-rendszer felelősnek igen, de bűnösnek nem tartva magát, fellebbez a Történelemhez. A Történelem azonban nem kér a Legfőbb Bíró szerepéből.

Finálé – A nép születésnapja

Ismét Szent István napja van, mint az Előjátékban, párhuzamosan zajlik a Szent Jobb és a Szent Bal felvonulása táblákkal, szónoklatokkal. Csaba királyfi tér vissza a lezuhant Horthy-fiú reinkarnációjaként, a szónokok a Kárpát-medence energiaközpont jellegéről blabláznak, Rákosiról írt dicsversek foszlányai hallatszanak a megafonokból. A két angyal munkásruhában lebeg elő a Rákosi-címer mögül, elparentálva a terror újabb időszakát. A népi Zárókórus, mintegy előreutalva 1956-ra, diktátorüdvözlés helyett a diktátor megdöntésére biztat.

Mottó

*Egyet léptem, kettőt hágtam,
jobbra vágtam, balra vágtam,
bent voltam az igazságban,
az igazság templomában.*

Apokrif ráolvasás

ELŐJÁTÉK

I

NYITÁNY

Sötét, kopár terem, hátul asztal, rajta kerek medence, mellette faragott, de ágas fa, tulajdonképpen fogas, tele mindenféle lógó tárggyal, a teteje még nem látszik. Fejetlen talárok, nagykabátok gurulnak be görkorcsolyán, kezükben műanyag paragrafusok, a menet élén mérleget, kardot tartó, drapériás nőalak. A talárok és kabátok páros tánca közben a nőalak felakasztja a mérleget, a kardot a fogásra, levesz róla egy lógó szalagot, beköti vele a szemét. Valaki levesz a fogasról egy mirtuszkoszorút, a nőalak kezébe adja. Nem más ő, mint Hungária megszemélyesítője, egyben a nyitány konferansziéja. A többiek részben táncolnak, részben a paragrafusokkal zsonglőrködnek. Egy idő után egyik-másik taláros és nagykabátos vívni kezd egymással, a paragrafusok kardként szolgálnak. A taláros testület a régi liberális jogot, a nagykabátos az új, politikai törvénykezést jelképezi.

HUNGÁRIA Mutatkozzatok be!

TALÁROK Első magyar bétéká megalkotói.

NAGYKABÁTOK A népbírószági jog kidolgozói.

TALÁROK Mi kodifikálunk, de nem unifikálunk, a pazai haragrafuss a mi gyahományunk.

HUNGÁRIA Eszerint...

TALÁROK Magánerkölcsstelenség, gondolati tévedés önmagában törvényt nem sért – ha nem veszélyeztet. És...

HUNGÁRIA ...ha nem vizsályoztat és nem muszájzoztat.

TALÁROK Bármivel kelt feltűnést, bármivel is tüntet, csak ami kárt okozott...

HUNGÁRIA ...annak neve büntett?

TALÁROK Az előkészület még nem büntetendő, a meg nem akadályozás nem büntetendő, a feljelentés-elmulasztás nem üldözendő.

HUNGÁRIA De ha úgy vesszük:

NAGYKABÁTOK Az egyéni a közélet minősített esete, a közélet az egyéni kiterjesztett esete.

HUNGÁRIA Legfontosabb tényező:

TALÁROK Az állam a forma, az állam a norma, savanyú, mint az ecet, csíp, mint a torma.

HUNGÁRIA Mondjuk még el:

NAGYKABÁTOK Az egyéni bűncselekmény a közösség tünete, a kollektív bűncselekmény az énhány tünete.

HUNGÁRIA *közönséghez* Nézzenek körbe!

Továbbra is sötét a színpad nagy része.

TALÁROK A terem és a fény, a jog és a tény. A keret és a kép, a törvény és a nép.

HUNGÁRIA És! Érik a fordulat:

NAGYKABÁTOK Igen, a nemzet vagy a nép nevében, mondjuk – az eddig voltat végelbánás alá vonjuk.

Paragrafusait a fogásra aggatva elgörkoriznak Hungáriával együtt.

II

NÉGY HANG *a sötétben. Három egymás után kérdez, a negyedik válaszol.*

Személy? Igen. Tárgy? Igen. Elvont fogalom? Igen. Na, ne hülyéskedj! Tudod, kivel szórakozz! Én így nem játszom. Jó, akkor is, is, is!

Közben kivilágosodik a színpad, a fa fölött megjelenik a világító Szentkorona, négyarcú fej viseli, a negyedik arcot nem látjuk, az hátul van. A négy arc kifejezése más-más. Ugyanaz a három plusz egy hang.

Államszemély? Igen! Isten kezéből? Igen! Isten kezébe? Igen! Kereszt a pántja? Igen! Arany az abroncsa? Igen! Aranyabb roncs nincs is nála? Naa!

Innentől a négy hang felváltva

SZENTKORONA 1, 2, 3, 4

Az állam, az állam, az állam, az állam én vagyok, nem eshetek le, mert ki kapna el, ki kapná el az igazság papját, nem, az igazság napját, vagy a kalapját?, ki derítené fel az igazság alapját, alapja lapját, ki, ha én nem, ha én nem volnék, nem volnék feljövőben, nem, feljövőben nem, mert akkor lemenőben is, én nem, én örökös delelőben, jó erőben, erőben, egészségben, méltóságban, dicsőségben, első az elsőségben, felső a felsőségben, ha én, mi is nem volnék?, pékjel vagy jelkép, az örökkévalóságra rászertelt gép, mint a szférák vagy az órák, egy héj, látszólag mozgó, valójában csak rezgő, masina, amin átoson a, na mi?, az uni, nem, nem az univerzum, az nem magyar szó, hanem a Tejút, a Csillagösvény, a Vadak Útja, igen, ez vagyok én, a Tudás Feneketlen Kútja, TUFÉK, galaktikus receptor, értik, ugye?, ősi fejhallgató, amivel Isten programja dekódolható, önök is dekódolhatják, mindenki, aki alám tartozik, és mindenki alám tartozik, akinek szabad még sírnia az árkádok, nem, a párkátok alatt, ti is, illetve önök is, ott fognak majd, ott fognak sírni, és százszor megcsókolják majd a nép szipolyát, amit senki se lát, senki a nagyvilágban, senki a kisvilágban, pedig ő lesz minden jog forrása, minden jó megtorlása, én pedig, merthogy elvben én volnék az, a legfőbb jogforrás, a paradicsomi négy folyam, hiába buzgok, hiába árasztok áldást, áldozat leszek, mint a szent királyok, ó, azok a királyi fők, azok a nagy fejek, hol találni manapság hatvanhármas fejméretet, úgy értem, fejkerületet, már az utolsó felségnek is a homlokába csúsztam, az előző meg parafa bélést tett alám, hogy ne lötyögjek, szóval, ki védi meg az alám rendelt területet, ki védi meg a megtorlástól ezt a cemenét, akarom mondani, medencét, de mondhatnék cemenét is, hiszen ki mindenki alá feküdt már, amióta a tetejébe csaptak, na ezt védd meg!, a tetejébe még azt is rám fogták, hogy itt lebegek a második eljövételig, amíg Etele ideje letelik, és öccse vagy bátyja, a

teremtő barátja, akinek még nagyobb a hitele, egy második Etele, az ártatlan Jézus herceg ül a trónra, igen, a hun, a pártos, hogy buktasson és iktasson, a fején velem, mint fejjel, mint vajjakkal, de miért is?, hogy jobban halljon?, hogy jobban haljon meg mindenki?, nem értem, mintha nem lett volna elég halál már eddig is, és elég élet, nem, életből sose elég, ezt elmondták elégszer, az élet egy ékszer, pont halálig viselik, és akik a halált is elviselik, márpedig ilyen az ember, ilyenek önök, elviselik, hátha egyszer az is letelik, ugye, eljön a halál halála, el az igaz író, illetve, bíró, gondolják?, gondolják, és azt mondja, neked jár még, neked nem, és itt el kell akadnom, mert én egy sima közvetítő vagyok, nem a nagy Hitető, mert ő ugye isten, torony és tető, viszont az is igaz, hogy a hit meghal tettek híján, és hit híján meghal a lelkünk, mármint az önöké, az enyém nem.

Itt minden az enyém, ebben a medencében, ne higgyék, hogy az önöké, az önöké nem, az önök elődeié sem, és az önök unokáié sem, mert mi ez a medence, ez a süllyedék?, egy negatív arc, egy maszk, egy lenyomat, száj, szem és orr nélkül, de azért nem jelleg nélkül és nem kor nélkül, nagyon is volt jellege, paradicsomi jellege volt egykor, egy meghatározott korban, akkor volt a legjobb korban, na, melyikben?, talált!, az aranykorban, amikor még nem volt rajta ember, hét tenger mosta, egy meg borította, vulkánok pöfékeltek benne, én akkor is ott voltam felette mint eszme, mint komikus, nem, kozmikus rádióadás, korona alakú felhőhatás, jótékony arany gomoly, akkor értem ide, akkor ereszkedtem alá, mikor egy geológiai karambol nyomán kőkaréj gyűrődött fel körös-körben, csipkés kővonulat, gránitkaréj.

Sötét és semmi volt, paradicsomi volt, amikor birtokba vettem, valósággal beleszerettem, már amennyire egy fedő vonzódhat egy fortyogó üsthöz, és küldetésemhez híven befedeztem, azt hittem, ezzel be is fejeztem, ő ellobog, én fellebegek, vissza a rossz nélküli jóba, a hetedik dimenzióba, de nem, összeragadtam vele, egy szerelem, kényszerrelem, hogy szerelem le magam róla?, ezt hívják végzetnek?, egyik fele, másik fele, semmi volt, lehetőség volt, szép volt, mi értelme rászorítani a valamit, rászorítani engem valamire, erre az üstre, erre a testre, erre a mélyedésre, mintha fortyogna még bármi is alattam, a tűz odébbállt, a föld tüze, kihúlt az üst, a kihülés kihülése is elmúlt, a jégkorszak olvadássá szelídült, a fortyogás vartyogássá, a víz elült a süllyedék árkaiban, elült és elfutott, homok, sár, ingovány, szikes terpeszkedett az árkok közén, benőtte fű, fa, bokor, virág vagy mindennek hiánya, mikor hogyan.

Hogyan?, mindegy, ez mind a tied, mondta egy hang, a rét, a liget, csak tartsd az eget, légy atlaszom, addig alhatom, hadd jöjjön az ember, hadd legyen azután semmi új a nap alatt, hadd szállja meg a dombokat, az ormokat, ne sodorja el rögtön az ár a házait, a gerendavázait, szállj fölöttük, csillámló közöny, csald ide őket, csen-csen gyűrű, arany abroncs, szállj, kapja fel őket a szél, a kavargó, ejtse le ide, erre az arcvidékre, már régóta ácsingózom egy népre, mondta a hang, tartsd az eget!, de hogy?, hogy le ne szakadjon, rájuk ne essen, mielőtt megszállnák ezt a süllyedéket, és neveznék ezt megtelepedésnek, mi hívjuk csak sárkányfogvetésnek, palimadárkeltetésnek, mondta, és jött a forgószelel, mintha én hívtam volna, pedig dehogy, azóta itt vagyok, ők pedig, a bérliők, boldogok, és sírnak, mert övük a mennyek országa, az önöké; az az önöké, de ez a negatív arc, ez a honba foglalt, ez a Kárpát-verem, az enyém.

Én fedezem, én vagyok a fedezete, azért, hogy valahogy mégis pozitív legyen, ne olyan nega, mint maga a történelem, ezért létezem, ezért olyan fejlett a tanom, az elméletem, az önök elődei

ötölték, azok, akik a Szíriuszt is kibérelték, onnan járnak haza ürrepülön, ha nem tudnák, ők már többszáz évig élnek, szinte enni se kérnek, gömbházaikat kristály fűti, amor fati, engem ide köt a rendeltetésem, én itt vagyok honn, sugarak izzó füzére alatt, és ha bárkinek magva szakadna, minden ágon, nem kívánom, mi maradna az önöké?, megmondom, semmi a világon, a laktér, a raktér, a képtár, a magtár, a föld, az utolsó hektár, az is átszállna rám, sőt visszazállna, morzsára, búzára, mert én vagyok itt az egyetlen tulajdonos, egyben a legfőbb joghatóság, az égre emelt rögválóság.

Mindenek fölött vagyok, ez az állásom, a jogállásom; néha ellopnak, néha elhagynak, néha elásnak, de csak testi valómban, vitáznak rólam, ott lenn a hármassal halomban, a pokolbeli malomban, felségemről, szentségemről, magyaráznak, beleráznak az időbe, kiemelnek belőle, szétszednek, összeraknak, én akkor is egy vagyok, egység, értékegység, mértékegysége ennek a süllőedéknek, illek hozzá, kellek hozzá, mint fejtető az archoz, harci jelvény a harchoz, fény a sötétbe, kellek, mint kellék, mint égi hajlék, közboltozat, arany abroncs, pántos, de nem tulipántos, egységbe foglaló, kétség nem fér hozzá, hozzám sem fér, mert ha hozzám férne, darabokra esnék szét, darabokra az arc is, amit lefedek, a medence egésze, darabokra a haza.

III

Hat géniusz jön be, a Hamvas-féle öt archetípus – plusz egy: Budapest. Mindegyik olyan, mint egy szendvicsember, és a táblája megfelel egy-egy kulturális nagytájnak. Táncolnak, időnként puzzleként próbálják kirakni Nagy-Magyarországot, de nem nagyon sikerül nekik. Közben női hangokat hallunk, felvételtől, a hangok időnként, mintha rossz lenne a vétel, sisteregnek, összecsomósodnak. Kivetítőn körben a Kárpát-medence térképe a különböző történelmi korokban, a rómaiaktól Szent Istvánon és a török hódoltságon át a második bécsi döntésig, az utolsó térkép kakukktojás: a vöröszöld alapon sárgával meghúzott doni arcvonalé 1942-ben.

KÁRPÁT-MEDENCE SZELLEME A haza karéj, a haza kenyér, tessék megnézni a térképen, nagy karéj, nagy kenyér, dombos, ablakos, az idén is új, ma van a napja, még nem teljes, még nem tökéletes, márpedig csak az tökéletes, ami teljes, de ami késik, nem múlik. Viszont ami múlik, nem késik, erről késhegyig menő vitákat lehet folytatni, például az áldás vonatkozásában, vagy az átok vonatkozásában, melyik mikor múlik, melyik mikor késik, nem késik, folyhatna vita, de ne folyassuk, még megtelik vele a haza, inkább folytassuk megszentelt késünkkel a szent kenyér szegését. Szent, szent, szent, habár érezhetően csorba, a kenyér biztosan, de talán a kés is. Akkor is szegjük, szegődjön, az áldás mindig hozzánk szegődjön, mondjunk hálát azért, hogy megszeghettük. Hogy van mit megszegnünk.

A haza ígéret, a csorbítatlan haza, tessék megnézni a térképen! Még eltér a képe attól, amit megszegtünk, amit megszoktunk, még mintha késne, de vigyázzunk, a kés ne az ujjunkba menjen, amikor megszegjük, amire szavunkat adtuk, ne az ujjunkba, hanem az ellenségbe. Szent, szent, szent, még nem a béke, az nem is lehet mindaddig, amíg a kenyérünk, szavunkat adjuk, olyan kerek nem lesz, mint a tenyerünk. Ja, hogy a tenyerünk se kerek, a kenyér se, csak a világ? Akkor mondjuk úgy, akkor lesz szent a béke, ha a miénk a világ! Úgy értem, ha a mi világunk a miénk, az, amire

szavunkat adtuk, hogy visszavesszük. Ebből nem veszünk vissza, nyerünk egy-két csatát, visszaszaporítjuk a kenyérünket, hogy legyen mivel ennünk a levesünket, eb, aki a kanalát meg nem eszi, éljen Mátyás, az igazságos!

Adjunk hálát azért, hogy volt múltunk, hogy van mit visszahoznunk, van mit viszonznunk ellenségeinknek, ma még kővel dobáljuk őket, mennykővel, de holnap, ha már a miénk az, ami a miénk volt, kenyérral, és persze igével, mert azzal él az ember, és a megvert ember főleg azzal éljen, meg főnévvel, névmással, mást ne kérjen, tőlünk semmiképp sem, semmi néven nevezendő mást nem. Az áldás késhet, de nem múlhat, a győzelem már a miénk, erkölcsileg mindenképpen, múlhatatlanul rászolgáltunk, ki lehet mondatni, mondhatni, megérdemeltük, erre a hatalmak ígéretét vettük, minden hatalmakét, égiekét, földiekét, most szegjük meg csorba kenyérünket hálatalten, hát nem olyan, mint a manna?, szegjük fel homlokunkat és szegezzük neki bízón a jövőnek.

Térj meg, jövőnk, térülj meg, térülj-fordulj, itt teremj, amikor eljössz, egy perccel sem előbb, egy perccel sem később, hiszen a mi jövőnk vagy, téged választottunk, közfelkiáltással, ha nem is a Duna jegén, mint előképedet, elképesztő, hogy nem látjuk az arcodat, de hogy is láthatnánk?, ahhoz az arcvonalat kéne látnunk, azt a kacskaringós vonalat, ami egyelőre oly távoli, mintha nem is volna, és aki ott ül, az arcvonal kacskaringós árkaiban, az is mintha nem volna, jóformán te sem vagy, jövőnk, kisjövőnk, szerény jövőnk, de akkor is a miénk, a mi választottunk, majdnem egyetlen reményünk, csak a minap élesztettünk fel magunknak, ha nem hangzana furcsán egy medence szájából, azt mondanám, a fiunk vagy, a fiam, bár téged is anya szült, bár én szültelek volna!, ha az én ölem gyümölcse volnál, fagyasztás nélkül sem romolnál, kisfiam, kisjövőm!

Mondják, van-e a jövőnek névnapja? És ha igen, mikor tartja? Amikor az alapító, a rám alapító, ezen a néven szám szerint az első, nekem nevet adó, addigi neveimet félretoló, a Nyugathoz csatlakozó, abban még nem csatlakozó, szóval az első és rangban mindjárt a legfelső uralkodó, szent, szent, szent, aki utolsó rendelkezéseként a legfelső oltalmába ajánl engem, átad a nálam erősebbnek, az ugyanúgy anyának, csak tudnám, miért hiszi, hogy az el is fogad, anya az anyát, égi a földet, mi erre a biztosíték, az ég is forog, a föld is, ezzel az erővel akár a rulettre is feltehető volna, hát nem?, a forgó égi csészére, a sorsunkat forgatóra, az égi récére, a tengerbe alábukóra, a földet felhozóra, az engem alkotóra, de hát föl is tett, alapos föltevés lettem, magas polcra emelkedtem, a szívek szekrényében, a közszeretet gardrobjában heverek, elméletileg.

Amúgy pata, kerék, lánctalp hagyott rajtam nyomot, elhagyott, akinek nyomós indoka volt rá, rám hivatkozott, én voltam a hiánya, a hiánybetegsége, egészségemre, egészségére, ma van a jövőm névnapja, csak nem ma tartja, tartok tőle, félek, más a felekezete, mint az alapítóé, a névadomé, ő nem az új kenyér, az új fény ünnepén tartja, az újfény ünnepkörén, mikor a sugár a sötétségbe hatol, hol van az még, épp oly távol, mint ő, a jövő, én nem vagyok vátesz, nem látok odáig, őig, el a jövőig, addig az anyáig, akinek arcvonalán ül talán, egy másik medencéén, egy másik síkén, mert mi síkok állandóan kettőződünk, egymásra vetítődünk, jövők egymást metsző síkjai vagyunk, hol ide, hol oda toródik az arcvonalunk, kinyúlunk, kitelünk, csorbulunk, horpadunk, mindig a jövőnek szorítunk helyet, a jövőnknek, a jelen, kösz, nem kell, a jelen szorongat, a jelen elmehet.

Géniusok el, térképek el, kivéve a Don-kanyarét.

IV

Repülősapkás társaság mered rá a fali kivetítőre. Légibemutatót néznek, amely tragédiába torkoll. A közvetítés Horthy István 1942. augusztus 20-i balesetét idézi. A repülősök egymás szavába vágva kommentálják a látottakat.

REPÜLŐSÖK Vedd ki, vedd ki! Túl szűk a balforduló, túl éles, sebességet veszítesz, nem látod? Hogyne látná! Csökken a fordulatszám, csökken a teljesítmény, vigyázz, mert átesel! Hallják? Nem hallja. Ezért tanítottunk a tengerentúlon, ezért írtunk be a kontinens legjobb egyetemeire? Egye meg a fene az összes egyetemet, az összes beíratást, az egész képzést, ha ilyen szűkre veszed a balfordulót, hová rohansz, nem volt elég a balsors? Most persze, ahogy ilyenkor lenni szokott, jobbra csapódik, szép jövőnk, Fehérlófia, mit csinálsz?, leadja az orrát, lelógatja!, hát milyen jövő az ilyen?, orrba kéne vágni!, szentséges ég, most a hátára fordul, átesik!, de nézd, nézd, nézd, kiveszi, ki ez, ki a dugóból, naná, a mi fiunk, a mi jövőnk! Nem, főméltóságú úr, jövő úr, legyél szíves és ne tarts légibemutatót, az egy másik korban és rendben lesz esedékes, most a hazajövedeled esedékes, az eljöveteled, jöjj el, jöjj el onnan! Mit látok, mit látnak?, dugóba esik mégis, ráadásul bal dugóba, laposba, dugóhúzóba, igen, nem, ne így, így ne érkezz el, könyörgünk!, van aki kilencet pördül és kijön belőle, ő is mindjárt kiveszi, ez még csak a harmadik, ez még csak a negyedik perdület, a lélegzet megáll, az ég is émelyeg, pedig az előbb még nyalkán nézte állítólag, hogy vágat az égbe a vadászok legbátrabb vitéze, a délibábok, nem, a felhők hőse; miért nem enyhítettél az íven, a fordulón?, nyertél volna magasságot, ilyen alacsonyan nem megyünk neki a fordulónak, ez nem szint, ez nem nívó, hová sietünk, itt nincs felhajtóerő, nézd, levált rólad az áramlás, elvált tőled a kötelesség, az eljövétel, mit képzelsz, hogy csak úgy lemondunk rólad?, ötödször perdül függőlegesen, mi ez: még fönns se vagy igazán, már lejönnél?, ez csak tréfa volt, ugye érted, mert én nem, én nem értem: mért nem engedted el, miért nem engedted el a kormányt, szép jövőnk?, akkor most jobb dugóba esnél, volna esély a kivételre, a kivételes állapotra, a győzelemre, a megmenekülésre, de te a végzettel játszadoztál, túl sokat gondoltál magadról, a lehetőségeidről, a levegőben lévő segédeidről, a jótékony áramlásokról, látod, ezekről végleg lecsúsztál, ezekről végleg lecsúsztunk, csúszik a jövőnk, úgy látszik, tényleg fejnehéz, minek kellett úgy bepáncélozni?, tessék!, hogy legyűri a nehézkedés, a súlypontja hátracsúszott, már csak a csoda segíthetne, a csodaszarvas, a fényvezető, az égi rengetegben, az ötödik perdület is megvolt, lassított felvételen látjuk, szinte megáll velünk az idő, nem, nem látjuk, nem akarjuk látni, kétszer is elájulunk, elájul velünk az idő, ez nem a mi időnk, az idő alól, mint egy bura alól halljuk, nem hiszünk, de halljuk, egy ájulásban halljuk, hogy földbe csapódsz, belerobbansz az idegen anyába, hogy a csodába, mi keresnivalód ott, Fehérlófia, mi dolgod a vörös kakassal?, nem, nem őbelőle csapnak fel a lángok, nem ő volt fejnehéz, csak a hordozója, szegény baba, szegény jövőbaba, nem ő szenesedik el, csak a földi burka, vedd ki, vedd ki, vedd ki a koporsóból, a roncsalomból, még fogunk babázni vele, hiszen ő a mi jövőnk, igen, hiszünk és látjuk, most éppen elszáll, csillag lesz az augusztusi égen, megy a csodaszarvas után, Csaba királyfi útján, tente, tente.

Elsötétül a kivetítő, térkép el.

V

Ugyanott az előtérben néhány kávéházi asztal, alattuk terjengő ködfelhő. Korabeli újságok a fogason.

A magyar királyi középcímert tartva belebeg két angyal. Felteszik a falra a címert. Gyerekkórus hangját halljuk.

GYEREKKÓRUS *offról halkan a háttérben* Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában: hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek Magyarország feltámadásában!

Miközben a kórus folyamatosan pianissimo ismétli a nemzeti hiszekegyet, a két angyal leül az egyik asztalhoz. Időnként robbanások, pergőtűz a háttérből.

CÍMERTARTÓ ANGYALOK *felváltva, mindkettő a közönséghez*

Kiáltott valaki? Egy eltávozó lélek? Sok? Pizok sok? Nem? Hogy mondja? Csak egy üreslelkű kéjenc? Egy kéjmámorban fetrengő ficsúr? Egy hazaáruló angolbarát? Az nem a mi jövőnk. Igazuk van, a mi jövőnk a régi dicsőség. Jó, de ki állt ott? A nagy дума mentében? Pardon, az a Don volt. A Don? Állj!, kiállt már a hadiállapot? Mármint önökből, önből és önből. Azt mondja, a hadiállapot az nem görcs? Hanem az élet természetes menete? Az élet harc, és önök élnek, egyelőre, még? És ez elég ahhoz, hogy hadiállapotban lévőnek tekintsék magukat? Tessék? Nem elégséges, de szükséges? Jól hallom, az igazságos békéhez? Önök a szelíd háború pártján állnak? Mindig magukért, soha mások ellen? Ja, ja, önök a király nélküli királyság! Nem látták, milyen zavaros, bölcs és nagy volt a Don? Tenger nagy. Tenger nagy volt a csapás. Az előzőnlés. Apropos, hol az ellentengernagy? Nem látták? Semmit se látnak?

Jó, könnyű nekünk, mi felhőkön állunk, kezünkben az önök cégére, a mi kis felhőkakukkvarunk. Várunk, várunk, de mire? Hogy visszajöjjön, ami elment? Hogy visszafolyjon, ami elfolyt? Arra mindig, arra bármikor. Nem a mi vérünk, az nekünk nincs is, jól néznénk ki, ha volna. Önök ontják, lelkük rajta. Néha muszáj idekukkantanunk, hogy nem hiába tartjuk-e a cégért, de hát ez a munkánk, közönséges munka, közmunka, nem is nagyon jár érte fizetség, csak a nyugdíj reménysége: hogy egyszer vége, vége, vége! Legyen vége már, legyen béke már! Addig is harcoljanak, söpörjék ki az ellenséget, különben mindent ellep a vörös veszedelem.

Nézzék. Úgyse látják, de nézzék: jobb felől az élet vize, bal felől a halál vize. Tündérország lesz ez a hon vagy lángoló, sivár vadon? Magyarkérdésre magyarválasz. Önök adják, önök kapják. Repíts hajónk, rajtad a tegnap hőse! Nem a szarkák hegedőse, nem. A páholyban ülő, a történelmi közép. Még ép, még ép a köd evezőse, még épp az, de meddig? Vezetni kész a népet? Önök vezetni készek? A népet, saját vak ösztönei ellen? Az nehéz lesz, tisztelt történelmi osztály. Az osztályharc érik, és önök, díszmagyar ide vagy oda, olyan szürkék, mint a köd. Valami gomolyog az alján. Földéhség, vagyonszomj. Az aljadék, az aljanép öntudatra kap. Ölik, akit ölhetnek, az önök fétisszavai alatt. Szerencséjükre meg vannak szállva, ez is egy szállóige, innentől nem ér a nevük: a nemzet nem felel már semmiért.

Tessék? Valaki azt mondja, szégyen élni? Szégyen a napon járni, szégyen élni? Nem? Ön szerint ez túlzás? A baj gyökere másutt, másban van? A szövetségeshiányban? A többiek nem érzik, nem

gondolják, nem teszik. Itt a roppant feladat, ám erőink fogyatékosak. Önök meg vannak rendülve. Mitől? Mindegy. Rendületlenül mennek előre. Hopp, most is mibe léptünk, árokba? Egy felhőbánya árkába. Egy légvár alagsorába. Á, ezt nem önök választották! Egy kicsit elcsúszott a tengely, a Varsó-Budapest-Róma erődvonal? És mi volt az oka? A tatár? A török? A német? A bajnövény mindig máshonnan ered? Itt állnak nyakig a ködben, állig ködmagyarban, idegen eszmék árterében, mindenki a saját fejében, tele káposztalével, és készséggel asszisztál hozzá, hogy az országot függésbe hozzák? Önök élvezik, hogy szolgák? Jó ez a megszállottság?

Harmadszor kérdem: hol az admirális? Nem az armális, mert az mindenütt van, az admirális: betegség miatt hiányzik? Most, mikor egy ezredévnyi szenvedés kér éltet vagy halált, ugyanúgy, mint kábé száz éve most, mellesleg főleg halált kér, főleg tőle, főleg másokét, de akkor is, mi innen a magasból, a kancsalul festett egekből csak ne lóbáljuk a morállófaszt! Egyetértünk: harcoljon úgy mindenki, mintha egyedül reá támaszkodnék a haza. A haza? Mint leszakadó erkély, mint beomló alkony, mint bedőlt ezerév? Csak azt mondanák meg gyorsan, hogy mászunk ki alóla? Hogy mászunk ki ebből a gödörből? Jól értettem, van, aki sírt ás a szelekbe? Azt hiszi, van ott feküdni hely? Hát ne higgye! Az égben tánc van, minden este tánc van! Sok élő, fényes, égi vándor lép be a légterünkbe, a báltermünkbe, jönnek, mennek, ropják, dobják, párban, rajban, kötelékben. Ki akar sírt ásni, mikor itt a báli szezon, áll a bál az égben! Mi is inkább tartjuk a cégért, kitartunk, erre tartanak minket, de hadd kérdezzem meg halkán, nem lenne jobb mégis kiugrani?

Fölkelnek, leveszik a címert a falról. Még mindig a közönséghez.

Istenem, mennyi értetlen ártatlan! Mennyi vitéz és mind levitézlik. Le, egészen az ősökig, az ősködig, visszamenő és végleges hatállyal. Sors, szabad ezt? Ott állnak, állnak és nem felelnek, nem felelnek semmiért. Nem felelnek, csak nézik, nézik a semmit. A valamit már elvették, elvitték, marad a volt-nincs, marad a semmi, a köd. Hát akkor vágjuk a ködöt, szúrjunk bele ferde kereszttel.

Végigmennék az üres asztalok között. Mindegyiknek odabiccentenek, a címerrel játékosan előredőfve.

Kívánok – adjonisten! Adhatott ilyet isten, ilyen napot? Még egy szúrópróba: Jó napot – szebb jövőt! Na elég, ugorjunk: Jó napot – bort, búzát, békességet! Jó napot – barátság! Jó napot –szabadság!

Kilibegnek.

ELSŐ NAP

A BÍRÓSÁG FELÁLL

I

Nagyjából 1945 tavasza, fűtetlen tárgyalóterem. A tér imitálhatja a Zeneakadémia nagytermét is, persze háború végi, lepusztult állapotában.

Eleinte sötét. Körben kivetítők a falon, ha lehet, a nézőtér falán is. Sok-sok száj látszik rajtuk, csak szájak, emberi szájak (à la Beckett: Not I), az igazság szájai, azok mondják változó irányból. Időnként összegabalyodnak a mondataik. A hang fokozatosan erősödik, a világosság is vele párhuzamosan.

IGAZSÁG Én védem önöket, ez olyan igaz, mint hogy én vagyok én. Csak az a kérdés, hogy önök kik? Én vagyok, nem kérdés, igazság vagyok, egyetemes, az emberi élet védelme, tisztelete, szeretete. Én gondoskodom arról, hogy önök megőrizték emberi méltóságukat és magát az életet. Én tehát vagyok, mint ahogy önök is láthatóan vannak. Életben vannak, jól vannak, rosszul vannak. És akik nem, akik nincsenek köztünk már? A holtak méltóságával mi lesz? Itt állunk kábé 50 millió halottal, ez a második világháború hozadéka, és ehhez a szép kerek számhoz, kis ország lévén, mi is hozzájárulunk közel egy milliós-kával. Célirányosan, de nem számarányosan. Önök megint túlteljesítettek. Hőgyártásban mindig is normán felüli volt az átlagunk, a lagymatag, önző Nyugathoz képest mindenképpen, ám ezúttal vértanúból is bőséges termést takaríthattunk be, mennyi öreg, mennyi gyerek, hiába, az ellentétek vonzzák egymást, ez is én vagyok, ez az igazság, igaz, hogy önök nélkül semmire se mennék. Hallanak engem? Ugyanazt hallják? Tudják, én a lelkiismeretükből élek. Onnan merítenek engem, abból a rádióadásból, ami talán a leghallgatottabb ebben az országban. Nem akarok felválni, de népszerűségem a népvészerekével is vetekszik, különösen nagy történelmi kataklizmák előtt és után.

Itt állunk tehát 50 millió halottal, mindegyiket tiszteljük, szeretjük, és védenénk, de már késő. És mindegyikben ott vagyok én, természetesen nem egészben, csak részben, istenem, mit tegyünk, ha csak részben vagyok felfogható, mert egészében véve ez az egész pusztítás, gondolom, önöknek is, felfoghatatlan. Igen, önök érzik is ezt, én szilánkokban létezem, eltévedt és célba találó gránátszilánkokban, fényzilánkokban, ez az igazság, ez a tömérdek szilánk, ez a csillagtörmelék, ez a rengeteg nyálka, nem, szálfák az önök szemében, ez is én vagyok, a földi tejút és a szférák zenéje: hallomás és látomás, önök nem győznek kidörzsölni engem a szemükből és kirázogatni a fülükből, önöknek már rég elborítottam az agyát. Ha nem borítottam volna el az agyukat, nem lenne ilyen mérhetetlen a veszteség, a pusztulás, a gyász. És még mondja valaki, hogy nem érvényesülök! Tudatos emberi akarat kell hozzám, naná, majd nem!, ajzottság, vízió, merész lépték, szárnyak, bevagónírozható árnyak.

Micsoda diadalút az önöké!, ez volt a tizennégyezer ötszázötvenharmadik háborújuk, még könyvelik is, tessék!, akkurátusan. Nélkülem persze semmire se mennének, lényegében mást sem tesznek, mint rám figyelnek, külön és együtt, együtt és külön, és ha felvillanok és felzengek, az bizony isten szava a szentélyben, titkos fény a lélek mélyén, és nincs önök között egy olyan sem, akinek én meg

ne nyilatkoznék, ne volnék személyes ingósága, zoknijja, zsebórája, olvasója, legközelebbi spirituális hozzátartozója. Talán a szüleiknél is közelebb állok önökhöz, természetes hát, hogy közös az utunk. Elvászthatatlanok vagyunk, önök a cselekvők és a szenvedők, én pedig az önök terepe. Legfőbb ideje hát, hogy tegyünk valamit közösen a halottainkért, ha már nem tudtuk megvédeni őket, ha már nem akartuk, ha már a halálukat akartuk. Legyünk őszinték, tegyünk értük valamit, amit ők is értenek, amit ők is jóváhagynának, ha a mi helyünkben lennének. Legyen igazságtétel, történelmi, bár ez önellentmondás. A történelem mást se tesz, mint ellentmond magának. A történelem az én szilánkjaim gyűjteménye, a hétfájdalmú szívekből rakott hegység, telis-tele az én tüskéimmal, nem is az a kérdés tehát, hogy hol vagyok én, az igazság, hanem hogy hol nem vagyok? Hová tegyünk hát engem, hogy téve legyek, hogy tévedés ne legyek, hogy legyen igazságtétel? Hová? A szent sarokba? De hol a társadalom tiszta szobája? Egyáltalán hol tiszta ez a ház? Hová nem csapódtak be az én gránátszilánkjaim? Hová szálljak, hová ne szálljak? Hol szálljak meg? Hol szálljak perbe a halottakért? Tegyenek már akárhová, csak legyek.

Díszletmunkások behoznak egy „Bocca della verita”-szerű nagy kerek arcot, a szélén körös-körbe kisebb arcok vannak, mindegyiknek szájnyílása is van. Felfüggesztik úgy, hogy akár foroghat is lassan, közben színes fényugarakat lönek át rajta, kicsit diszkóhatással, mintha fényforgácsok vagy szilánkok szóródnának szét a teremben.

II

Öt ember pantomimját látjuk először. Lehet árnyjáték is. Széles gesztusokkal vitatkoznak. Pártvezetők. Lassan odébb húzódnak. Bejön hason csúszva – mint valami csiga a házával, vagy mint valami rovar a páncéljával –, egy hatalmas szék támlájának hátsó oldalához kötözve, egy zsákszerű nagykabát, és benne persze valaki. Utána kisebb székek, szám szerint öt, azokhoz is ugyanígy tartozik egy kabát, és persze abban is valaki. Fontos, hogy ne látsszon egyikük feje sem (lásd Magdalena Abakanowicz és/vagy Erwin Wurm figuráit). Ők a Népbíróság 1, 2, 3, 4, 5, 6, akik már a nyitányban is feltűntek. Esetleg az arcuk helyén vágott nyílás alakja utalhat a párthovatartozásukra. Mindannyian próbálnak feltápáskodni, ügyetlenül, minduntalan vissza is dőlnek a földre, hátukon a székek, jól megkoreografált bohócmutatványhoz hasonlóan. A jelenet vége felé már álljanak a székek, bújjanak elő a fejek.

NÉPBÍRÓSÁG 1 Mindjárt felállítanak, ha igaz, ha meg tudnak egyezni, ha egyesítik erőiket, ha meglesz a cél, ha ki lesz jelölve, ki mindenkivel szemben állok fel. Szembe babám, ha szeretsz! Mindjárt egyességre jutnak, és akkor én, mint egy löveg, bumm, felállok, de szinte önerőből, nem úgy, mint akit felállítottak, fel bírok én állni magamtól is, kedvező körülmények, helyes célkitűzés, energiaösszpontosítás kell hozzá mindössze, és igen, akkor mindjárt felállok, nem lóghatok itt a levegőben ítéletnapig, illetve amíg fel nem állok, addig itt ítéletnap se lesz, hiszen az ítélet az én folyamánom, belőlem ered, behatol az igazságba és elégtétellel tölti el a reá várakozókat. A jog alapján állok fel, a tételes jogén, én leszek a jog, ha végre méltóztatnak egyesíteni erőiket azok, akik most is csak vitáznak, hitvitáznak, Justitiához fohászkodnak, egyszóval jogászkodnak.

NÉPBÍRÓSÁG 2 Még mindig jobb, hogy jogászoknak és engem állítanak fel, mint ha falhoz állítanának mindenkit, akinek szerintük nincs joga élni, ahogy ez még ma is történik az ország másik felében, és ahogy ez még tegnap is történt az ország minden részében, egyszerűen fel fognak állítani, mert azért még nem vagyunk távol attól, amikor rögtönítélet volt, és nem vagyunk távol attól sem, amikor még rögtönítélet sem volt, csupán azonnali ítéletvégrehajtás, szinte bármilyen címen, állítsanak hát fel, már nagyon szeretnék felállni, végtére is egy és ugyanazon a talajon állunk, én és az önkény, a történelemén, ez a mi közös talajunk, ez a mi vetésforgónk, ehhez szoktak a népek, a népek és vezetőik.

NÉPBÍRÓSÁG 1, 2, 3, 4, 5, 6 *recitativo, felvételről* Vereség nemzé fegyverszünetet, fegyverszünet nemzé forradalmat, forradalom nemzé zűrzavart, zűrzavar nemzé megszállást és diktatúrát, diktatúra nemzé ellenforradalmat, megszállás nemzé békediktátumot, békediktátum nemzé revansvágyat, revansvágy nemzé fasiszta szövetséget, fasiszta szövetség nemzé háborút, háború nemzé vereséget, vereség nemzé fegyverszünetet, fegyverszünet nemzi megtorlást, megtorlás nemz engem.

NÉPBÍRÓSÁG 2 Vagyis olyan nagyon más nem lehetek, mint imént sorolt felmenőim, arcuk áttűnik arcomon, akkor is, ha ezt igyekszem elkendőzni. De még csak nem is nagyon kendőzőm el.

NÉPBÍRÓSÁG 3 Az itt élők széke vagyok, nem királyi szék, bár még mindig királyság van, de hát itt nem az itt élők a királyok, igaz, most, a háború végén mégis csak az élők a királyok, a halottak az alattvalók. Ez egy ilyen berendezkedés, történelmileg így alakult, teljesen emberi: felül az élők, alul a halottak, már amelyiket eltemették. Az élők felelnek, a halottak nem felelnek, ez is teljesen emberi. Feleltető szék vagyok, tessék kijönni és felelni, van miért, lesz kinek, már állok is, a nép széke, ítélő széke, az ütős népé, az ő igazságáé, a tehetséges népé, az ittenieké, az igaziaké, szigorúan az övéké, mert az hétszentség, hogy a nép szentség, ő áll a tiszta szobában, kábé ezer éve, a sarokban, odaállították, de él, nem szennyezte be magát, nem lett belőle filiszter, fiskális, finánc, próféta, prókátor, ellenben van neki egészséges jogérzéke, jogos hát, hogy végre elfoglalja az ítélet székét.

NÉPBÍRÓSÁG 4 Elvégre ki más bírná a nép bizalmát, ha nem maga a nép, a belőle küldött fiak, a lányok egyelőre még nem férfiak, márpedig itt férfi kell a gátra, előre kell nézni és hátra, a minket küldő néprészre nagyon is tekintettel, szóval a pártra, a partedlire, a párt bőrét senki se vedli le, de nem ám, a párt bőre vastag és tüskés, a szeme pedig dülled és forog, a látótere majdnem háromszázhatvan fokos, csak a párt lát egyszerre előre és hátra, pártférfiak vonulnak hívásra ki a gátra, rekeszük el a múltat, az agyborultat, a háborúsat, a fasisztát, az ellenforradalmat, a gáton áll a szék, a nép ítélő széke, én, ők bírnak vele, ők bírnak magukkal, övük a jelen, ők birkóznak a múlttal, ott állok én, az egész ország csupa gát, most rekesztik el a bűnt, a bűnös múltat, ez már csak így van, a jelen a múlt szabályozása, jogok szabása és megvonása, egyszerűen a múlt megrendszabályozása, mielőtt megint elöntene minket zúgva-böggve, és vértengert látnánk, amint kitekinténénk.

NÉPBÍRÓSÁG 5 Én, a szék, és ők, a nép, nem lehetünk tekintettel, csak az ország érdekeire, amikor feleltetünk. Nem maradhat el a büntetés, mert ha elmaradna, megrendülne a föld, kiözönlenének a halottak és ők kezdenének feleltetni minket, teljes joggal. Ők voltak az alávalók, amíg éltek, és

bizony alaposan megritkult a számuk; egyesek szerint, nem kevesek szerint, alaposan és jogosan ritkult meg a számuk, most tehát, mielőtt minket kezdenének feleltetni a halottak, nekünk kellene számon kérnünk a halottak számát, még hozzá nem keveseken, azokon, akik jogosnak tartották a ritkítást, illetve azokon, akik a jog nevében ritkítottak alaposan azok számán, akiket alávalónak és elvalónak ítélték sokan, hatóságilag és rendeletileg, belső bitangoknak, hazaárulóknak.

NÉPBÍRÓSÁG 6 Álljunk meg egy pillanatra, csak a tisztázás végett. Azt most már nagyjából tudjuk, hogy a múlt kiket tett el láb alól és miért, de azt még nem tudjuk, hogy kik ülnek velünk szemben, hogy kik alkotják a jelent? Azt tudjuk, hogy a múltat elszámoltatjuk. Feleljen, aki a múltért felel, számoljon el vele, aki elszámoltatható, ezért álltam fel, ezért állt fel a nép, ezért szállt perbe mint sértett, mint ítéelő, ezért esküdött az élő istenre és minden szentekre, hogy személyválogatás nélkül, kedvezést, jutalmat, félelmet és gyűlöletet félretéve, részrehajlatlanul igazságot szolgáltat, mint sértett, mint ítéelő szent egységbe foglalva két pólust, két elvileg összeférhetlent, de hát ez is csak a múlton múlik, a múlt az, amivel nem lehet összeférni, ezért ad most számot arról, hogy mit vétett a nép ellen. Azt most már tudjuk, hogy a múlt kénytelen lesz felfedni arcát, arcait, azokat az arcokat, amelyek, mint már említettem, az enyémen is áttetszenek.

III

Továbbra is a fűtetlen tárgyalóterem. Egy részén bírói pulpitus az iménti székekkel, más részén padosor. A padosorokban közönség, illetve jövő-menő értelmiségiek: ők a mindenütt jelenlévő Nyilvánosság. Mindenki télikabátban, sovány arcok, didergés. Éppen szünet van. Időnként tajcsihoz hasonló (vagy más) tornagyakorlatok folynak spontán módon járványszerűen. Ablakon át kilátni egy térre, ahol éppen akasztáshoz készülődnek. A lámpavas környékén lincshangulat.

RÁDIÓTUDÓSÍTÓ *mikrofon mögül kilépve, tajcsizás közben a közönséghez* Na és önök, mert hát ez se teljesen mindegy, önök, tisztelt jelenlevők, önök kicsodák? Végsőkéig kitartó hazafiak? Külföldi ügynökök? A gonosz szálláscsinálói? Van gonosz? És önök között? Ugye ne menjünk bele? Ugye menjünk bele? Zenekedvelő? Színházbajáró? Filmőrült? Csupa ártatlan egzisztencia, a rendszerek árnyékában: ezek vagyunk. Önök és mi. A légynek sem ártanánk. Kicsit uszítgatunk, egyesek úgy huszonöt éven át, kicsit előkészítgetjük a terepet a borzalmakhoz, á, a kivi, az egy madár, bocs, a kivitelezésnél nem vagyunk ott! Mi? Bohóckodó, kedves pojácák vagyunk. Egyvalamit azonban nem szabad elfelejteni: a rendszerek bábszínházának zsinórjai aknamezőkkel vannak összekapcsolva. Egy mozdulat, és durr, robban az aknamező, és az emberekből nem sok marad. Emberek százezreiből marad nem sok.

KOMMUNISTA HÍRLAPÍRÓ *harcművészeti mozdulatok közben a közönséghez* Állj elénk és mondd meg, ki voltál! Harcoltál a szabadság ellen, a dolgozók ellen? Uszítottál rablásra, népirtásra? Akkor elpusztulsz, rusnya féreg! Szörnyűségeket éltünk át, az árnyalatok iránt nincs érzékünk. Az igazság a te számodra a hóhér markában lapul, és akkor érheted utol, amikor roppan a nyakcsigolyád!

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ *védekező mozdulatok kíséretében* De kérem, hírlapíró úr, akkor mire tartjuk a nyomozóinkat, az ügyészeinket? Kérem, akkor ez az egész eljárás fölösleges! Mindannyiunk fölött ott függ a kötél, aztán akire rá méltóztatnak tekerni, az szépen a nyakával megméri, mennyit nyom

az alfele. Muszáj? Nem mehetnénk kicsit fölfele? Úgy értem, följobb a színvonalban. Még mindig ott tart, hogy népítélet?

SZAKBÍRÓ *átölelő mozdulatokkal* Ahol jog van, ott mindenki együtt élhet. Röviden: nem élhetünk örökös terrorban. A bosszú igazsága nem az igazság bosszúja, az embertelen törvényekre nem törvényes embertelenség a válasz.

KOMMUNISTA ÁLLAMFÉRFI *tajcsizva átvonul a színen* Ön nyilván szakszerűségből bírál, szakközépszerűségből, de most ezzel nem jutunk messzire, a középszerrel, máskor arany, ma szürke; nehéz időket élünk, mögöttünk a katasztrófa, előttünk a kataszterek, a kataszteri holdak, alig osztottuk ki, már vennék is vissza, a földet, azok, akik ezer évig bitorolták a néptől, már vennék is vissza, de mi nem veszünk vissza a fordulatból, a földforradalomból, a nép most forrja ki magát, most forrja ki magát szabad néppé, közeledik a népszabadság, és ez nem kis újság ám, ez kérem, maga a haladás, senki sem tarthatja fel, tudja meg a világ, itt az új ember, új lappal, csak annak a lapnak adunk papírt, amelyik reggel, délben, este ezt hozza, a haladás híreit, megállítjuk a reakciót, lecsapunk mindenkire, aki a demokrácia ellensége, lenyomjuk, mint a bélyeget.

MÉRSÉKELT ÚJSÁGÍRÓ *tajcsizva* Elég a bélyegekből, a megbélyegző albumokból, mindenkiből, aki harci színekbe öltözik, aki csak osztályt lát és osztályzatot, elég az elégtelenekből, a nyomorultakra nehezedő nyomásból, az uszításból, a bosszúszításból. Megvolt a jogi fordulat, üldözzük a bűnösöket, visszaható érvénnyel, nem hagyjuk, hogy a régi törvény köpenyébe takarózzanak, nem engedjük, hogy tisztára vakarózzanak, egyénileg tehetnék, egyénileg én is mellettük lehetnék, ki ne ismerne rendes reakciót, de hát ez nem egyénileg történt, hogy hoztak, tudom is én, hány népellenes törvényt, mindenféle érdekek örvén, a pártjuk takarója alatt, feltéve a kezüket, feltéve, hogy ott voltak a szavazáskor, vagy ha éppen nem voltak ott, akkor ott voltak máskor, az idő se egyénileg telt, a politikai idő biztos nem, összeszövődtek, összeszövetkeztek vele, kart karba, kort korba öltve hömpölygött az ő lassú idejük, egy korszak politikai gleccsere, minden jogot lekoptatott ez a hideg áradás, az előjogokat kivéve. Nincs egy éve...

KOMMUNISTA ÚJSÁGÍRÓ *tajcsizó térdroggyantások, harántfordulatok közben* Ha mindenáron szentbeszédet akar tartani, ráadásul versben, forduljon a zsoltároskönyvhöz, fáradjon a templomba, ott is van szószék, ott is ülnek hívek, azokat tessék indoktrinálni. Vagy mondja ezt el a gyilkos uraknak, győzze meg őket, hogy azt kapják, amit megérdemelnek, tartson gyorstalpalót nekik a saját tévútjaikról, hátha megtérnek, mielőtt megtérnek őseikhez, mi csak azt kérjük a népbírástól, mutassa meg, hogy szakít a fasizmussal, leszámol a nép ellenségeivel. A megcsúfolt, megalázott, letiport, elárult nép nevében üzenem ezt a nép bíróságának. Nem akarunk több derest, még egy parasztmészárlást, nem akarunk lopott marharépán élni, azt akarjuk, hogy ellenségeinktől megtisztulva, szabad országban élhessünk a néppel a népért.

KÖZÉPUTAS ÚJSÁGÍRÓ *harcis tajcsi mozdulatok kíséretében* Élhessünk, de szükséges ehhez, hogy ölhessünk? Hogy halálos ítéleteket kapjunk tízórait, ozsonnára? A leszámolás nem jó cement a jövőhöz. Ne állandósítsuk a vérszomjat.

POLGÁRI ÍRÓ *a lehető legharmonikusabb tajcsi mozdulatok közben* Pedig ha folyamatosan irtanánk egymást, akkor különböznénk csak igazán az állatvilágtól, akkor válnánk ténylegesen emberekké.

Mert mi az ember megkülönböztető jegye? Az, hogy mindenkitől különbözni akar, de nem tudja elviselni a tőle különbözőt. Lényegében önmagától irtózik, csak ezt nem vallhatja be. Mássá válni viszont nem hajlandó, azonossága elvesztése a halála, így érzi. Ezért csak az irtóhadjáratban találhat magára.

Mindenki megütközve megáll.

KÖZÉPUTAS ÚJSÁGÍRÓ Ez hát a sors és nincs vég semmiben?

POLGÁRI ÍRÓ Már hogyne volna. A semmiben végezzük mind, ez a mi végzettségünk, a semmi diplomásai vagyunk, a semmiben érjük el a felső fokot, és talán az első okot is, ebben nem vagyok teljesen biztos. Hiába, a valamiben csak kezdők vagyunk, a harcban haladók, halandók. De azért még szörnyet ne haljunk, nem olyan szörnyű ez, halni szörnyet igen, de mi élünk, élünk, élünk a közhangulattal...

KÖZÉPUTAS ÚJSÁGÍRÓ A lincshangulattal?

POLGÁRI ÍRÓ Akár tetszik, akár nem, ez a mi hangunk, a mi korongunk, háborús préselés, előre menekülés.

KOMMUNISTA ÚJSÁGÍRÓ Első, őszinte békehangulat.

KOMMUNISTA ÁLLAMFÉRFI A nép, akár a király, mulat.

POLGÁRI ÍRÓ Múlatja magát és minket.

RÁDIÓTUDÓSÍTÓ Ez a mi hangunk, tisztelt közönség, ez a mi tangónk, a mi tengónk, az önöké, a felszabadult porondoké.

POLGÁRI ÍRÓ Az elszabadult bolondoké.

MÉRSÉKELT ÚJSÁGÍRÓ Azért ez nem oké.

BALOLDALI SZOCDEM Nem oké, nagyon nem oké, mindazonáltal kockázatos volna dacolni a közhangulattal.

SZAKBÍRÓ A sokasodó rendeletekkel.

BALOLDALI SZOCDEM Na jó, na jó, vesszen a fasiszta reakció.

Mindenki az eddigi stílusában tajcsizik tovább.

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ *mélyeket lélegezve, felajánlva az energiát a mindenségnek* Akkor elmondom: A 196 fős munkásszázadból 72-en kerültek haza a Don mellől. A kivégzettek felszerelését a gyilkosok vették magukhoz. A hozzátartozók itt tudták meg a tanúvallomásokból, a bíróság előtt, hogy kinek kijét ölték meg. Engedtem, hogy a kétségbeesés és a gyász keveredjen a gyűlölettel. Ezért vagyunk népbíróság. 124 rendbeli gyilkosság büntette miatt a vádlottakat kötél általi halálra ítélttem. Elsőnek a szakaszvezető került lámpavasra, a kötél elszakadt. Össze kellett csomózni, az elítéltet visszasegíteni a helyére. A második kísérlet sikerült. Akkor még nem volt rendes kötelünk. Nem volt üzlet, ahol ilyesmit venni lehetett volna. A Hűség Házában – a politikai rendőrség odaköltözött – találtunk spárgát. Abból fontuk össze a hóhér kötelét.

Elsötétül a szín.

MÁSODIK NAP

TRIANON

A tárgyalóterem falán a Kárpát-medence domborzati térképe, Teleki nemzetiségi térképe, valamint Trianon-plakátok mindenféle nyelven. „Englishmen! Would you accept this peace?” „Giustizia per l’Ungheria la grande mutilata!” „Why the Treaty of Trianon is void” „Voulez-vous quatre Alsaces?” „Átkozott a kéz, mely ezt a békét aláírja” „Az Úr oltára te vagy, emeld fel a fejed!” „Nagy volt a magyar és újra nagy lesz!” stb. A bírói pulpitus helyén egy viszonylag kis asztal, azon írók alá a békét a magyar delegátusok. További asztaloknál elegáns, boldog közönség, előttük a Trianon nevű csokikrém süti és/vagy a Trianon nevű memóriajáték. Ők eleinte félhomályban.

Bejön egy trió, mindegyiken nemzeti rockos póló, brékelnek. Mögöttük bevonul egy fekete fátyolos nőalak, Hungária, most köpeny van rajta, a köpeny fekete szárnyai szétnyílnak és kifeszülnek, agyalakú Nagy-Magyarországot formázva. A köpeny hátoldalán a trianoni békeszerződés következményei látszanak: az elszakított területek és a csonka haza.

REVÍZIÓ RAP *felvételről* Tégy magadévá, egyél, aztán tégy magadévá, vegyél erőt magadon, ha nem tetszenék, aztán tégy magadévá, takarj le, aztán tégy magadévá, de a kritikát kezd magadon, takard le, ami nem tetszik belőled, aztán tedd magadévá, végy erőt rajta, úgy tedd magadévá, edd meg, aztán tedd magadévá, ne legyen, ami nem elfogadható belőled, azt is tedd magadévá, ne fuldokolj tőle, tedd magadévá, ne fuldokolj tőlem, tégy magadévá; igyál, engem igyál, sose oltsam szomjadat, úgy szomjazz, mint aki sivatagban jár, miután magadévá tettél és útnak eredtél, úgy járj, mint akiben a sivatag szomjúsága lakik, a szomjúság legyen a szemed, csak engem lásson, egyre mélyebbre ásson magában, a szomjúságban, éljen a látomásban, a vízióban, a gyötrelmes tűzben, a revízióban, féljen, ha nem ott él, a falra írtban és rajzoltban, egy ország a sírban, a sírboltban, a földön és a föld alatt, tedd magadévá, föl ne add!

Bejön egy férfi bocskaiban, beáll a köpenyes nőalak elé, az eltakarja, majd kitakarja.

VÁDLOTT *elmondja, közben egyre mozgékonyabb, aztán csatlakozik a brékelőkhöz* Mutassanak egy olyan embert, aki ne állt volna a revízió mögé, akinek ne takarta volna el igaz alakját a haza igazságának árnyéka, akinek ne suhogott volna a szeme előtt a sérelem fekete legyezője, aki ne azzal ébredt volna, hogy egyedül van, mint az ujja, pedig ott feküdt mellette szerető hitvese, és ne azzal tért volna nyugovóra, hogy az utolsó pohár után még a haza keserű kelyhét is fenéig ürítette, aki ne kívánta volna egybeforrasztani, ami szétesett!

Bejön egymás után két férfi, mindkettő más-más színű bocskaiban.

HAZAFIAS TANÚ 1 *mint az előző, egyre mozgékonyabb, végül brékel* Minden honfi igyekezett kiüresíteni magát, már ha nem volt belül eleve üres, megszabadulni az önzés ballasztjától, hogy ne húzza le a földre a fizetés, a sok, a kevés, ne teperje le a ragaszkodás, a gyomorhoz, a nyomorhoz, ne rekedjen meg útban a teljesség felé, a bérelességnél, az aljasságnál, mindenki igyekezett megszabadulni a béklyóktól a nagy közös célért, a visszaszerzésért, és részesedni a nagy közös energiából, a nemnemsohából.

HAZAFIAS TANÚ 2 *mint az előzők* Végül ezt sugározta már az ember, ez áradt belőle, nem volt mese, nem lehetett elfutni előle, nagyhazafény, ez gondolkodott érte és helyette, egy szuperagy, ez érződött fűben-fában, minden kis izében, vacsorában, reggeliben és ebédben, ez a sugárzó, kocsonyás entitás, maga az elvesztett integritás, az ősi egység a Kárpátok alatt, ahová betörték, de amit betörni sose tudtak.

Brékelők el. Hungária megfordul.

Bejön sztárallűrökkel a szakértő, egy showman és egy professzor keveréke. Hungária lassan táncolni kezd, egy meglőtt madár mozdulatait táncolja

SZAKÉRTŐ *hol Hungáriára, hol a térképekre, plakátokra mutogatva* Ez nem rabulisztika, nem misztika, nem szofisztika. Adva volt a tetem, nem medve, nem szarvas, nem róka, egy kicsinyített Európa, a szike, a békeszike szépen feldarabolta, pont úgy, mintha északon lejönné róla Skandinávia, a Baltikum, Nyugaton egy darabka Anglia, délen Ibéria, Itália, a Balkán, Ukrajna és Románia, mintha öt kéz kapna zsákmány után, csupa hosszú karom, ezt látni szerte az országban, minden köztérben, minden hivatali falon, de ahhoz, hogy terítéken legyen a nagyhaza, valakinek le kellett terítenie, lövések dördültek, bár nem a csatatéren, ezek nem ott, ezek terített asztal mellett sütötték el a fegyvert, térképpel leterített asztalok mellett sülték el a fegyverek, egyik a másik után, könnyű volt nekik, a térkép nem szalad el, önök kérték, önök lőtték, tessék, fogják és vigyék, a térkép nem szalad el, a néptérkép nem is, lehet, hogy egy kicsit hamis, mindegy, meg van löve, az a nép, az igen, az a középnép, az a beékelődött, befészkelődött, az nagyon ficergett és mocorgott ahelyett, hogy meghúzta volna magát, de most már csak a belét húzza, mert ez bizony meglőtte, a többi meg elvitte, a maga részét, meg még egy darabot, hát ugye aki ilyen ügyesen lő abban a sűrűben, az asztali beszélgetések sűrűjében, a titkos tárgyalások rengetegében, aki ilyen ügyesen lődöz, az nagyobb részt kap, csak azért nem még nagyobbat, mert azért mégis csak kell közénk valami ék, valami ék ott középen, alul, a mélyedésben, bár most csak rongy, olyan ágy elé való írha, amire felkeléskor rátehetem a lábom, hogy ne fázzon. Ez is meglőtte, az is meglőtte, és szépen mind hazavitte, ami járt neki, a martalékot. Ismerjük el, jó volt az irányzék, jó a széljárás, és tök balfácán a vad.

Szakértő, Hungária el.

A háttérben híradófilmkockák úsznak egymás után, az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság képei. Az előtérben euritmikus táncot mutat be három honanya. Ők a magyar Hórák, némi Nemeszisz beütéssel. Hangjuk lehet másé.

HONANYA 1 Mi senkiét elvenni nem, mi a magunkét megtartani igen, de a színpad zsinórmesterei más jövőt írtak. A háttéren sötét alakok surrantak át, láthatatlan sűgók suttogása rémlett, majd előállt valaki, elkezdett vonítani és farkastorokból kiáltotta világgá a homályból jövő sugallatokat. Közben egy csoport akasztófát lóbált a levegőben, rajta piros huszárnadrágba bujtatott báb lógott, a múlt, az ország első szolgája. Aljas ígézet tartotta lenyűgözve a teret, a teret és az időt, egy láthatatlan bűvölet rettenetes szeme. Valami bestiális hatalmi vágy energiája volt az, gyökerei titokzatos mélységekből eredtek, elágaztak a földgolyó felett, kerülték a veszélyt, kivárták a percet, alattomosan szóttek és szívósan kapaszkodtak.

HONANYA 2 Vér van a városon, a főváros nyitott fejsebként lüktet és minduntalan előnti gondolatainkat. Menekültek mindenünnen. A pályaudvarokon poggyászhegyek. Abroszba kötött batyuk, ruháskosarak, teletömött gyerekkocsik, angol bőröndök, tyúkólak, kofferek, tarisznyák. Együtt fogunk lakolni a németekkel. Mi, Európa leglovagiasabb nemzete. Csak az a kérdés, melyik tagját vágják le az alvónak? Pillanatnyi világosságok, döbrent sejtések, kicsiny lámpák, azonnal eloltja őket a vihar. Mintha örültek komponálnák el a sorsunkat. A magántulajdont mellbe löki a végzet.

HONANYA 3 A fájdalmak hangja lerohan a hegyekről és összeörvénylik a rónák felett. Minden helyet elfoglaltak, a hatalom az övék. Egy ganajos láda tetején valaki szónokol. Rekedt reklámhangja gyűlöletet okád szét. Felvágják a mieink hátát, sőt tömnek a sebbe, aztán összevarrják a vérző húst és úgy hajtják világgá a szerencsétleneket. Tegnap még liberalizmus volt, holnap már kommunizmus lesz. Megfojtották a szeretetet, helyébe tették az irigységet. Ez a faj kielégületlenül öregedett meg, most szörnyű haláltáncban éli ki az elmulasztott virágzást. A bátrak ölnek, a gyávák kínoznak. Hörög a levegő tőlük, baljóslatú pengés hallatszik a rónák felett. Parasztszág feni a kaszáját.

Honanyák el.

Lenin-fiúk és különítményesek jönnek be kólót járva. Hol elválnak, hol újra összefogódnak.

VÖRÖS TERRORISTÁK *egymás után* Alulírott lakosok, tanúsítjuk: nem állt szándékunkban, nem voltunk jelen, nem ismerjük. Nem mi jártunk a főhercegnő ingeiben, kérem szépen, női ingben! Még kevésbé ettünk hatféle húst, miután levágtuk az áldozatok bal fülét és meg sem várva, hogy kihűljenek, letéptük róluk a ruhát. Nem mi voltunk az akasztóvonat utasai, akik vízzel telt pincébe dobáltuk a legéppuskázott holttesteket azután, hogy még a cipőt is lehúztuk róluk. Nem mi öntöttük le mésszel a körjegyzőt, akinek minden bűne az volt állítólag, hogy lakásán egy szivartartónak használt játékpisztolyt találtunk. Bizonyítjuk és tagadjuk, hogy egyszerre két oldalról sütöttük volna el a puskát a kivégzettek álla alatt, hogy szétrobbanjon a fejük. Mi kérem, tisztelt nyomozó hatóság, kaptunk kiképzést.

FEHÉR TERRORISTÁK *egymás után* Mi pedig a legtürelmesebb és legnyugodtabb fajta vagyunk, turáni, csakis ennek tudható be, hogy népítéletnek aránylag kevesen estek áldozatul, azok se nekünk, erre meg is esküdhetünk. Annál is inkább, mivel tudjuk: a kivégzés pillanatában minket nem lát senki, mert ilyenkor magányos emberek állnak szembe a végső örökkévalósággal, és a földi élet egyszeriben irreálissá válik. Igazoljuk és tagadjuk, hogy mi voltunk, akik a felkötöttek nyakába fatáblát akasztottunk „Így jár minden zsidó” felirattal. Kivalljuk, bevalljuk, akár a zubbonyunkra is varrjuk, teljes meggyőződéssel, hogy az ember több, mint a politikai meggyőződése, eszünkbe sem jutna tehát kivájni ellenségeink szemét, szögeket verni a fejükbe, nyelvüket kitépni, kiherélni, élve elásni, trágyalébe fojtani őket, és így tovább.

VÖRÖS ÉS FEHÉR TERRORISTÁK *kórusban* Ha önök ezerszer bűnösnek kiáltanak is ki minket, a történelem igazolóbizottsága mosolyogva szaggatja darabokra a véleményüket, a véleményünket.

Vörösök-fehérek összekapaszkodva, együtt lejtenek el.

Apponyi Albertre emlékeztető figura lép be fekete köpenyben. Cilinderéből nemzetiszínű selyemsálat húz elő. Lengetni kezdi, mint a tornászok a szalaggyakorlatnál. Kecsesen szökell hozzá.

TRIANONI FŐTÁRGYALÓ Ahol a szellem, ott a győzelem, mi állunk magasabb kultúrfokon, minket valahogy mégis elkerül a győzelem, miért?, mert a győzelem nem tanult meg a mi nyelvünkön, keresgéli a szavakat, de mindig más nyelven találja meg, a mi nyelvünk nehéz neki, a mi kultúrfokunk elérhetetlen számára, intőt is adhattunk volna neki, de csak figyelmeztetést kapott, igen, mi híresen elnézőek vagyunk, ezt is jól elnéztük, hogy elmulasztja a kötelességét, pedig nem kértünk sokat, csak hogy értsen szót velünk, ne érezze magát idegennek köztünk, ezerszer elmondtuk, törvénybe foglaltuk, aki nem beszéli az államnyelvet, az nálunk nem csinál karriert, persze nem erőszak a disznótor, ha a győzelemnek nem életcélja, hogy a mi nyelvünkön ki tudja fejezni magát, akkor magára vessen, akkor nem lesz az álomalkotó nemzet része, kiveti magából a nemzetáalom teste, a nemzet álomteste, kiveti a történelem, a mi történelmünk legalábbis, egyébként nem értjük, miért nincsen jobb szívvel irántunk, miért hiányzik belőle ennyire az igyekezet, hogy egy legyen közülünk, hogy a miénk legyen, miért ilyen ellenséges velünk, úgyhogy most, mikor ugyanúgy, mint mindig, legfőbb ideje, hogy.

Főtárgyaló szalaggyakorlat közben el.

Árnyjátékot látunk, fejeket, időnként összehajolva, majd sorban mindenkitől hevesen háritó mozdulatokat: a magyar minisztertanács ülészik 1920-ban.

MAGYAR MINISZTERTANÁCS *nevében egy hang* Legfőbb ideje, hogy találjunk valakit, valakit, aki aláír, alá írja, hogy átkozott a kéz, amely aláírja, alá, a kép alá, találjunk egy alávaló tollat, egy tollforgót, egy tollforgatót, egy szélkakas újságíró, az mindig akad, mindig akad ilyen akasztófavirág, ilyen tollforgató igen, de államférfi, aki kiutazna és aláírna, egyelőre senki, pedig ha senki sem vállalja, annak súlyos következményei lesznek, ha nem írjuk alá, az beláthatatlan következményekkel járhat, azt ugyan nem látjuk be, hogy miért megint bennünket sújtanak, hiszen tele vagyunk sujtással, tele a menténk, kötésig tele vagyunk, békekötésig és főleg utána, utána leszünk tele, utána lesz tele mindenünk, de ki vállalja?, nincs senkink, aki kiutazna és aláírna, hogy ránk zúdítsa a sosem látottat és elhárítsa a még annál is szörnyűbbet, nincs egyetlen miniszterünk, aki aláírásával tanúsítaná, hogy tudomásul vesszük azt, amit nem lehet tudomásul venni, pedig mindegyik tud írni, aláírni pedig különösen, oda se néz, és aláír, nem ez a miniszterség?, de nem, ő ennek ellenére sem, ő az elszakított területekről származik, pont ő legyen, aki elárulja földijeit?, nem, és ő sem, ő aztán végképp nem, mit képzél magáról a világ, hogy az országon elkövetett legnagyobb igazságtalanságot éppen az igazságügy-miniszter írja alá?, ő ugyanezért nem, mert ő meg hadügyér, neki másért kell tartania a hátát, a seregért, ő meg, már bocsánat, de nem kockáztatná, hogy agg édesapja, az egykori szabadságharcos kitagadja, szóval most, mikor ugyanúgy, mint mindig, legfőbb ideje, hogy.

Kivilágosodik a terem egyik fele az asztalnál ülőkkel és az állva várakozókkal együtt.

A háttérben kivetítőn modernista filmnyelvi kísérlet, pl. Moholy-Nagy Fényjátéka indul, belép a két magyar delegátus, magyar nemzeti címernek vagy közép címermintás ruhába öltözve cipőtől a cilinderig (à la Gilbert & George), az aláíró asztal felé tartanak.

KISANTANT KÉPVISELŐI *asztal mellől felállva sorban* Mi idegenek, beszivárgók, csatornába való, kultúrhiányos előemberek kiállunk a medence egysége mellett, mellette állunk a medencének, itt állunk körülötte és feláldozzuk békénk érdekében a veres tehenet, a fehér lovat és a zöld gyíkot.

A két magyar delegátus menet közben leveszi cilinderét, fejükön láthatóvá lesznek a kecskebak szarvak. Szarvuk közt szalag, azon felirat: Culpa est noster.

Az antant delegáció jelenlevő küldöttei sorban felállva, szmokingosan csápolva, egymás után a magyar delegátusokhoz intézik a szót.

ANTANT KÉPVISELŐ 1 Mi pediglen, önző, hitszegő, lelketlen Nyugat kivonjuk aranyhegyű töltőtollunkat, Mont Blanc típusú aláírótollunkat, tolle, lege, hogy a fegyverek párbeszédét egyszer s mindenkorra számúzzuk kontinensünkről, mégpediglen úgy, hogy a mi fegyverünk lyukat beszélhessen bárkibe, az övéké meg örüljön, hogy lyuk van a csövében, de ilyenből se legyen sok, úgyse lesz több háború, most gondoskodunk róla, gondoskodjanak önök is, tegyenek róla!

ANTANT KÉPVISELŐ 2 Ha volna lelkünk, most ideinvitálnánk az önök népét, az egész országot, ideültetnénk ehhez az asztalhoz és megvendégnénk fejedelmien, ez ám a terület asztalka, rajta az önök jövője, merthogy a múltjuddal nem lehet mit kezdeni, az elmúlt végérvényesen, hiába kérvényezik a múltjukat, hiába folyamodnak érte, a múlt elmúlt, ellenben itt a jövő, ezért kezességet vállalunk, ez a jövőjük biztosítása, életük alkonyára, az tuti, hogy jóvátehetnek mindent, azt is, amit el sem követtek, cserébe biztosítva lesznek további összezsugorodás ellen, persze csak bizonyos határig.

Az egyik magyar delegátus az aláíró asztalhoz lép. Némi habozás után leül. Majd a másik is.

ANTANT KÉPVISELŐ 3 Én örülnék az önök helyében, hogy itt ez az átkos, nem, árkus papír, hogy van jövőjük, hogy nem írtuk le önöket, hogy nem irtjuk ki önöket, miért olyan sápadt?, foglaljon helyet, nem, ott áll, dacosan. Mondja, hogy csinálják, hogy mindig a rossz oldalon állnak?, annyi oldala van a világnak, és mindig azon az oldalon! Most is, mire számít? Írja oda, hogy mene tekel, és menjenek el. Nekünk mindegy, mit játszik, kinek játszik, minek látszik, az a kéz a haza keze, az a kézvonás a haza szégyene, na ugye, hát nem ezt akartuk?

Az aláírás közben az előbbieket együtt, valamint Marianne, John Bull és Uncle Sam jelmezében a három nyugati nagyhatalom zene nélkül Carmagnole-t táncolnak a felszalagozott tárgyalótermi fogas körül.

Az előtérben megjelenik a jelképes Nyugat bankjegymintás cilinderben, szabadkőműves láncsal és köténnyel ékes szmokingban, egyik kezében bőrönd, a másikban földgömb. A bőröndöt letéve pörgetni kezdi az ujján a földgömböt, majd felveszi a bőröndjét és lépked néhányat. Így járja körül az asztalnál ülő magyar aláírókat.

NYUGAT Könnyű nekünk, a felvilágosodás gyermekeinek, a kőműves kötényünkkel meg a vakoló kanalunkkal meg a kereskedelmi flottánkkal, mi a fél világot kolonializáltuk, vittük a kultúrát és az emberi jogokat, nagy kanállal adtuk be nekik, be nem állt a szájuk a kultúrától. Isten csak világot teremtett, de mit ér a világ áruk és eszmék szabad áramlása nélkül? Ha mi nem kolonializálunk, hol veti meg a lábát a keresztény civilizáció? Mi teremtettük meg az egy isten hitének világpiacát, mi

felvilágosultak, és persze az egy mínusz egy isten hitéét is, az is piacképes; könnyű nekünk, bárkit kereskedelmi blokádnak alá vehetünk, ez a kulcsa mindennek; de kit kényszerítsenek térdre a peremen lévő, a kontinens lúzerei, mit vonjanak meg és kitől? Nekik úgy látszik nem maradt más, mint a saját házuk táján széjjelnezní, mert a mi piacainkon már se a kínálati, se a keresleti oldalon nem találnak helyet, se a zsöllyében, se a páholyban, se a kakasülön, nagyon sajnáljuk, de lesznek szívesek otthon zsákolni, otthon zsákmányolni, hazai vizeken kizsákmányolni, saját kipróbált módszereik szerint, ne mi legyünk kénytelenek ott is fojtogatni a dolgozót, vegyenek részt ők is a világfolyamatokban, vegyenek részt önök is, aknázzák ki a természet kincseit, mintha csak az önökéi volnának, azok is, a hazájuk kincsei, illetve, most már a hazájuk nincsei, hiszen sajna elvesztették őket, föltették a hadirulettre, piros párosra, és tessék, fekete páratlan, mindegy, kölcsönből is lehet élni, aknázzák ki a lehetőséget, vegyenek el attól, akitől nem szégyellnek!

Magyar delegátusok el. Táncnak vége. Filmnek vége.

Girardi kalapos, nyári öltönyös férfi lép elő sétapálcával. Beszéd közben néha kis foxtrott vagy baltimore – a pálcával mint partnerral.

SEMLEGES BÉKEMEGFIGYELŐ Hallják?, ez egy ismétlőfegyver, először lepuffantják vele az ártatlan népeket, a gyengébbeket, utána megbüntetik őket azért, mert nem voltak erősebbek. De hát hogyan erősödhetnének meg, ha folyton ők húzzák a rövidebbet?, mikor van idő föltuningolni az országot, ha közben folyton jóvátételt kell fizetni, büntudatot tárolni, hogy ezt csak magadnak köszönheted, ami kollektív öngyilkosság egy kollektívának, egy pártaktívának éppúgy, mint egy vitézi rendnek, bármilyen rendnek, bármilyen berendezkedésnek, márpedig öngyilkos rendszerek csak ideig-óráig maradnak életben, ezért a haza, a népegész, a nemzetész gondol egy egészségeset és épet, és onnan vesz lakhatást, pénzt, lehetőséget, életet, ahonnan vehet; nincs nála találékonyabb, mindig talál olyat, aki még nála is bűnösebb, aki halálfia, akinek a sorsa a bűnbaké, ekete pekete cukota pé.

Békemegfigyelő el, a terem trianoni fele elsötétül.

Kivilágosodik a terem másik része. Nagybajszú atyafiak válnak láthatóvá: gazdák, úgymond. Lehetnek honatyák, lehetnek alispánok, lehetnek szolgabírók vagy rendőrőrmesterek. Időtlen magyar típus mindegyik. Legényest táncolnak zene nélkül, mindig az ropja, aki nem beszél. Olyan, mintha tanúvallomást tennének.

GAZDÁK 1 Mi a kutyánkkal se bánánk úgy, ahogy mások bánnak mivelünk. Persze vannak határok, amit a kutyának kutyakötelessége tisztelnie, például nem ott eszik, ahol mi, nem ül a jog asztalához, nem rágcsálja a gumiparagrafusokat, azokat mi hozzuk neki, hogy ne kelljen úgy tennünk, mintha nem mi volnánk a gazdák és ő a kutya, a mi házunk sajnos összement, kis híján összedőlt, normális kutya jelzi a földrengést, hallottuk, hogy szűköl?, nem, inkább csak többet zabált, mindennap degeszre falta magát, kivel van ez a kutya?, kinek szolgál? ha nem szól, nyilván ki akar szolgáltatni, közben, ki érti?, megállás nélkül ugat, az ember a saját hangját nem hallja tőle, ugat, megugat mindenkit, minket is, belénk mar, akik a házunkba fogadtuk, a mi kutyánk, de nem a mi kutyánk kölyke, ismerjük az ilyet, száz közül is megismerjük, hamis, a szeme se áll jól, na várjál, na várjatok, na várjanak, jön még kutyára dér!

GAZDÁK 2 Kerülj kijebb, mondjuk barátságosan, mondhatnánk úgy is, kívül tágasabb, csak az marad, aki a mi nótánkat fújja, fujj, ti még éltek? Nota bene, nem mi rúgtuk fel a fegyverszünetet, nem mi árultuk el a szövetségesünket, nem mi támadtuk magunkat hátba, nem mi csináltunk patkányforradalmat, nem mi voltunk az utolsó kotlós, csak a lovunk volt botlós, pedig lerúgattuk véle a csillagokat, fölcsillagoztuk véle a kabátokat, nem, azok se mi voltunk, hanem a nemzet sírásói, a nép ellenségei. Meg kell vonni a határt, a belső határt, körülkeríteni, az is Magyarország, csak nem Mária-ország, hanem a pária országa, kényszerlakhely, laktanya, kőpriccs, vizesbab, éljen, ha tud, a beutalt, a kiutált, vizeljen maga alá, csak ne közeljen, bedeszkázott ablak mögött várja ki a sorát, a saját sarát, majd mi összehozzuk, rákenjük, most ennek van szezonja, a kiebrudalásnak, a lapátnak, a nagytakarításnak, milyen szép is egy nagy közös háló, egy ilyen infernáló, nem, internáló tábor, erre gyúrunk, amíg meg nem szilárdulunk, kerüljenek kijebb!

A háttérből kiválik a bírói pulpitus. Népbírák az asztal mögött kabátban.

NÉPBÍRÁK 1 Táguljanak, kedves vérszipolyok, kedves kártevők, önök egy új kor szülőcsatornája, a bébi már megfordult, a kedves anyuka mindenhónapos, mi feszítjük szét a lábát, mi bábák, szintiszta véletlen, hogy nem asszonyok, mi arra kaptunk képzést, hogy világra segítsünk egy új kort, egy új kört, a régi bezárult, az erőszak maradt, semmi sem születik magától, minden, ami ma, ami van, úgy általában, gátol, ezt át kell vágnunk, különben végünk, illetve vége annak, amit el sem kezdtünk, szóval ez se fog menni vér nélkül, az új kor pirosan szánkázik az új világba, vérben és lucokban, abban a mocsokban, amiből vétettünk, amire mindig rátettünk, így együtt, közös erővel. Huszonöt év, huszonötöt neki!, nekünk. Nem volna nehéz végigvágni rajta, csak minek? Elmúlt, elmulasztva mindent, amit tennie kellett volna, végül felülmúlhatatlan lett a vérben, a veszteségben, pont akkor nem volt, amikor lennie kellett volna, negyvennégyben. Megy a levesbe, ahogy az elődei.

NÉPBÍRÁK 2 Na és mi, jogvégzettek, mi talán nem asszisztáltunk a végzethez? Már rég a mélybe zuhant a szekér, a szárnyas lovat, a táltost, az éltet lovassal a hátán elnyelni látszott az ingovány, a nemzetpusztulás, amikor észbe kaptunk, hogy rossz az irány, az országirány. Mi sem vagyunk makulátlanok, de van jogunk, a joghoz értünk, és a jog van értünk, nem mi a jogért. Aki ennyit megért, az mehet bábának, az valamivel szolgálhat. Valami születőben van, egyelőre formátlan, alakatlan. Reméljük, nem szörny születik, nem egy újabb zsarnokság tapad majd a kezünkhöz. De ha Justitia, a trénerünk terel oda minket: gyerünk, fiúk, fogjátok ezt a kis hüvelykmatyit és válasszátok le róla, mossátok le róla, amit lehet, vizsgálatok, mérlegeljete, ítéletek, akkor mégse mehetünk ki a szülőszobából.

NÉPBÍRÁK 3 Közben apuka is beszél, mármint a politika, hé, jog, alszol? Mi? Le se hunytuk a szemünk egész éjjel. De meglett, kicsusszant szépen. Tessék: száz cikkelyt tettünk beléje, ha már az isten nem tette beléje, van keze, feje, lába, kicsit csámpás, kicsit kancsal, de erős, mint a vas. Az egyik szeme lágy, megbocsátó, a másik félelmetesen szikrázik. Egyem a szívét! Egy hónap nem telik bele, túlnő mindannyiunkon, túlnő árkon-bokron, csavarja, tépi, nyúvi a bűnt, egyeli, mint a répát, ritka nagy ritkítója lesz a fasiszta maradványoknak.

A közelükben Szűzmáriszerű Justitia és Szentjózsefszerű Politika hajol a jászolbölcső fölé, ahol paragrafusfejű vörös Kisded áraszt nagy fényt: ő a frissen született népbírói törvény. A bírók

mint pásztorok sorban a jászolhoz járulnak, letérdelnek, törvénytkeercsekkel ajándékozzák meg, illetve paragrafusokkal etetik az újszülöttet.

1. KÖZJÁTÉK

IGAZOLÁSOK

Ugyanott a tárgyalóteremben. Lehet más körítéssel: falon korabeli politikusok, magyar hősök, még el nem távolított Árpád-házi szentek vegyesen, valamint a betiltott 25 Horthy-kori politikai szervezet listája. Asztal, mögötte 3-5 férfi. Az egymás után igazolás alá vont személyek nekünk mindig háttal állnak és csak a mozdulataikkal tükrözik lelki reakcióikat.

IGAZOLÓBIZOTTSÁG 1 Igazolja magát, ha más nem igazolja önt, márpedig önt egyelőre senki sem igazolja, semmi sem igazolja, itt lebeg két szék között, két rendszer között, mint Mohamed koporsója, nem, ne gondolja, hogy nem pontos a hasonlatom, a demokrácia és a fasizmus között ég és föld a különbség, mindegy, itt áll előttünk, várja a bebocsátást az új életbe és nem szándékozik elmenni, jóllehet megtehetné, az anyja sváb származású, az apja meg nyilván magyarosított, vagy a nagyapja, nyugodtan elmehetne, mi nem tartóztatjuk, szó sincs róla, hogy a származás számítana, csak éppen ahhoz, hogy beléphessen a mi világunkba, ennél több kell, konkrétan pozitív bizonyíték arra nézve, hogy ön nem önként lépett be a 25 tiltott szervezet valamelyikébe, merthogy valamelyikbe belépett, az biztos, különben nem lenne itt, különben már rég igazolták volna azok, akiket ugyancsak igazoltak mások, olyan is előfordul, hogy egymást igazolják egyesek, kicsi az ország, itt mindenki ismer mindenkit, négy lépésben találni közös ismerőst, ön miért nem talál olyat, aki igazolná, hogy; szóval hol a bizonyíték arra, hogy kényszerítették?

IGAZOLÓBIZOTTSÁG 2 Azt mondja, csak azért vállalta el a Baross Szövetség helyi elnökének szerepét, mert megfenyegették? Azt mondja, ellehetetlenítették volna gazdaságilag? Ha nem lett volna hajlandó a tisztség betöltésére, elesett volna az addigi biztos exportlehetőségektől? Egyáltalán nem vásároltak volna öntől a nagybani kereskedők? Azt mondja, egy hét múlva így is lemondott, de egy évig nem fogadták el a lemondását? Tiltakozik az ellen, hogy bárkit is kizorított volna a piacról? Hogy a lehetséges mentőtanúit mind elhurcolták és még egyik sem jött vissza? Hogy az egykori helyettese nem mer tanúskodni, mert attól fél, hogy csak bajba keveri magát? Nézze, lehet, hogy épp ezzel keveri bajba magát. Mindenkinek lehet rosszakarója. És ha nem tudná, ma már egy közérdekű bejelentés elég ahhoz, hogy vizsgálati fogságba kerüljön valaki. Azt nem feladatunk vizsgálni, hogy ki tette a bejelentést.

IGAZOLÓBIZOTTSÁG 3 Ezzel a levéllel jön nekünk, egy palesztinai levéllel, amit egy vezető politikus testvére írt önnek, egykori beosztottja, akinek kiharcolta az előléptetést, pedig az illetőt előzőleg kidobták az önkéntesi iskolából? És mi most mit kezdünk ezzel? Örülünk annak, hogy a levél írója tele van hálával és köszönettel az ezredes úr iránt és hangsúlyozza, hogy neki, azaz önnek köszönheti azt is, hogy ilyen magas polcra jutott, satöbbi? Hát igen, ahhoz képest, hogy még hová mindenhová juthatott volna, ő legalábbis örülhet, hogy az ön segítségével megúsza. Na és ezen kívül mit tud felhozni mentségére, hiszen ön tudomásunk szerint szinte végig kitartott tisztii posztján, végig kitartott a háború mellett, hadifogságba is került, tehát megúszásról szó sincs, sőt, még a nyugdíját is megvonták, hiába állította, hogy 19-ben vöröskatona volt, tanút erre vonatkozóan nem tudott állítani, és egyelőre az ügyben sem jelentkezett senki, hogy ön az utolsó

percben vagy már az után, valamikor 45 márciusában átállt. Erre a sajtócedulára mondja, hogy ez igazolja, hogy két zászlóaljjal és anyaggal letették a fegyvert, ez volna az a híres partizán-igazolvány? De miért krumplicsaló bélyegezte le? Mindannyian voltunk gyerekek. Egy kicsit ügyesebb is lehetett volna.

IGAZOLÓBIZOTTSÁG 4 Nem, ez nem lehet igaz! Igazolás alá vont dokumentumokkal igazolja, hogy deportáltként krumplicsaló Bécstől közelében, majd csodafegyvert gyártott a Harz-hegységben, a felszabadulás egy gyűjtőtáborban érte, később németes hangzású neve miatt a szovjetek bevagonírozták és keletre irányították, a Donyec-medencébe. Ejha! Nem akármilyen terhelés, nem akármilyen erőnlét. Éppenséggel elhíhetők ezek a kalandregények, ha csakugyan igazak. Bár szinte elképzelhetetlen, hogy ilyen hányattatások közben igazolás alá vont miképpen tudta megőrizni a részére kiállított papírokat. Hazatérésének körülményei is homályosak. De ha már itthon van, és életben maradását a munkának köszönheti, álljon haladéktalanul az újjáépítés szolgálatába. Vigyázó szemét a bizottság rajta tartja.

Az eddigi asztal elsötétül, egy másik, telis-teli aktával, kivilágosodik. A háttérben idevágó részletek valamelyik korai, nagy tömegeket mozgató némafilmből (Griffith, Fritz Lang).

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS *hang, felvételről* A miniszteri értekezlet szellemében és azzal azonosulva leszögezzük: nem szilárd addig az új rend, amíg meg nem húztuk a határokat. Sajnos az elmúlt huszonöt évben a magyar néptől ugyanúgy elcsatolták a jogokat, mint az országtól területének kétharmadát. A választásnak csúfolt komédia a felnőtt lakosságot ugyanilyen arányban fosztotta meg a választás jogától, és a maradék nagy része sem szabadon járult az urnák elé. Minthogy a demokrácia a nép uralma, a néphatalom szerveinek első dolga elkülöníteni azokat, akik az új rendszer megrögzött ellenségei. Meg kell vonnunk a politikai jogok határait. Ennek a gondos szűrőmunkának alig két év elteltével máris látszanak az eredményei. Azóta, hogy a bűnüldözés népi szervei létrejöttek, igazolási eljárás alá vontunk mintegy 250.000 személyt, ebből őrizetbe vettünk mintegy 38000-et, szabadon bocsátottunk 7000-et, 8000-et átadtunk a népügyészségnek. Kereken 22000-en kerültek internálásra, 11000-en rendőrségi felügyelet alá. Ezek a számok beszédesen vallanak arról, hogy a néphatalom illetékes szervei komolyan kiveszik a részüket a közélet megtisztításából. Statisztikánk a belügyminiszter kérésének eleget téve készült.

HARMADIK NAP

HADBALÉPÉS

Tárgyalóterem. Az előtérben gyöngyösbokrétások retro körtánca.

MEGVETÉS-KÁNON

KÓRUS Az új bárót a régi mágnás megveti, a régi grófot bankár, gyáros megveti, középosztályt a felsőbb osztály megveti, alsóbb osztályt a középosztály megveti, kereskedőt a módos gazda megveti, nadrágos embert a földműves megveti, az iparost a gyári munkás megveti, a szomszéd falut minden falu megveti, a falun élőt a városi megveti, a kisvárost a nagyvárosi megveti, az alföldit a dunántúli megveti, a pápistát a református megveti, a serény sváb a lusta magyart megveti, a zsidókat az összes magyar megveti.

Gyöngyösbokrétások el.

I

Kivetítőn régi agarversenyek és 2. világháborús gyalogrohamok képei keverednek. Rossz minőségű kópiák.

Bírói tanács. Népügyész. Két agarász, két-két agar pórázon, szájkosárral, rajtszámos versenytakaróval. Az agarak emberek.

NÉPÜGYÉSZ Lesülne a bőr a képemről, ha ezt most kihagynám, ímígyen szólt legfőbb hadurunk, Fehérló nagyfőnök és benevezett a vadkeleti derbire. Szoros versenyre volt kilátás; ott voltak ugye a legjobb román agarak, a legjobb szlovák agarak, nem volt ember, aki meg tudta volna tippelni, mi lesz a végeredmény. Fehérló nagyfőnök azonban biztosra vette győzelmünket. De csak azért, mert valaki félretájékoztatta, mondják a szakértők. Agárnál két dolgon múlik az eredményesség: a starton és a nyúlhúzáson. Tudjuk, legfőbb hadurunk volt a legjobb nyúlhúzó is, nemcsak a legjobb tréner, efelől tehát nyugodt is lehetett volna. Valaki azonban félretájékoztatta, mondják a szakértők, különben előre tudhatta volna, hogy a műnyulat a németek fogják húzni. Másfelől az is igaz, hogy kanyarban nem könnyű fékezni, és hogy a zsákmány szó szerint elvakíthatja az állatot, néha a magát trénert is. Ma már egyszerűen megmondható, mi történt, mondják a szakértők, agaraink hóvakságot kaptak, de akkor és ott a dolog összetettebb volt – összetettük a kezünket, mégse másíthattuk meg a viadal eredményét. Na igen.

Hirtelen egy nagyobbfajta rágcsáló fut keresztül a termen, az agarak üldözőbe veszik, tanú utánuk, felfordulás. Tárgyalás folytatódik.

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ *csengőt rázva* Mivel első agarászunk rajta kívül álló okok miatt nem állhat rendelkezésre, őt ugyanis egy nagyobb nemzetközi grémium hallgatja ki, hadd ismertessem itt vallomását a szóban forgó agarverseny lefolyásáról kivonatatosan:

Kivetítőn megjelenik az agyalakú piros-zöld Nagy-Magyarország, rajta fehérrel az elhangzó szöveg.

A vesemények ézetszerű fikejlődése azt lementi, hogy. Egy kisállam kárlétezést szenved. Mi mégis. Egyre hetérázottabban. Eközben havathozhattunk arra, hogy. Minden jegünk megvolt rá. Ettől azonban tortázkodtunk. Tormászatosan ez sem áldoztathatott. Igyonakkor olvasztottuk. De nem terülte el a fegyelmünket. Agyatlan szikra elég lett volna, hogy. A mezfigyeltetést sem mellőzték. Mondént elkövettem, ami hat álmomban állt.

NÉPÜGYÉSZ *közönséghez* Nem tudom, önök hogy vannak ezzel. Én szinte látom: túl az emberi vágóhidakon, a tömegmészárlások fölött, a rémület- és átokóceán partjain is túl egy fej emelkedik az események fölé, egy felelős fő, a legfőbb hadúr. Ha dúr, ha moll, minden hangjából érezni, hogy a magyar sors meleg piros hullámai mozdulnak benne. Egy felelős fő, aki nem felel, nekünk legalábbis nem, mit is kezdenénk egy megtört, beteg öregemberrel, aki valóban megtett mindent, sőt még annál is többet. Bevitte az országot a háborúba és ki is hozta belőle, ki is hozta belőle, ami benne volt, és az ország hozta a formáját, egyre hetérázottabban, ugye. Világszínvonalú verseny volt, büszkék lehetünk magunkra. De ennek vége, most egy másik versenyre regisztráltunk, a mögöttünk lévő már olyan távoli, mint valami ősgyík, mint a mesebeli sárkány, és ennek a huszonöt éves sárkánynak ő volt a halhatatlannak látszó feje, ő, a mi legfőbb hadurunk. Ő felel mindenért, az ő fejét azonban nem vághatja le az igazságszolgáltatás, ez a nyakazás elmarad, magasabb érdekek megvonták tőlünk ezt a lehetőséget, minden jegük megvolt rá, egy kisállam úgymond kárlétezést szenved, és vele a népharag is.

II

A következő jelenet hangulati dinamikáját dob aláfestéssel lehetne kidomborítani. Jó lenne, ha a beszélők inkább csak hallatszanának, viszont néhány színész mimikája közvetítené a tárgyalás hallgatóságának reakcióját.

Kivetítőn az iménti nagyalakú Agy-Magyarország, csak közben megjelenik benne a sárkány hét feje: a kormányzó és hat miniszterelnöke Imrédytól Szálasiig.

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ Egy kis percsokorral azért kedveskedhetünk önöknek. Kis állam, kis perek. Szólítom tehát sorban a sárkány hét fejét, illetve a hét háborús főből, kormányfőből annyit, ahányat kiadtak nekünk a szövetséges hatalmak, a mostani szövetségesek, a korábbi ellenségeink.

Bejön az egyik volt miniszterelnök szakadtan, kezében életnagyságú korábbi fényképe, furnérra felkasírozva.

VOLT KORMÁNYFŐ Ma tulajdonképpen tegnapi önmagunk ellenségei vagyunk, már akik nem voltunk tegnap is önmagunk ellenségei, amikor a mai sárkány még kőszáli turul volt, úr volt, és túl volt azon, hogy bárki is ítélessen fölötte. Vagy belépett az ember a Turulba, ahogy az ország a háborúba, vagy magára vethetett, kieshetett a vérszövetségből, az összetartozás kelyhéből, a mi Grálunkból, ami szent volt, akárcsak a haza. De ha mindenkinek szent volt a haza, mert nem lehetett más, ha nem akart valaki a haza ellensége lenni, ha nem vezérelhetette más, mint a nemnemsoha, igen, igen, mindig, akkor hogy jövünk mi, azazhogy önök ahhoz, hogy a hétfejű turulban, a hétfejű sárkányban hívőket gyalázzák és alázzák? Erővel persze mindent elér az ember,

de ezt az erőt, ezt az erőszakot, ezt a magunkon tett erőszakot ne nevezzük már jognak, jó? Önök úgy játszanak a joggal, már bocsánat, mint kismacska a farkával.

POLITIKAI ÜGYÉSZ Vádlott, visszaélve a nyilvánossággal, a demokrácia törvényesen felállított szervét sértegeti. Egy legálisan felálló néphatalmi szervet. Erre az esetre egyelőre nincs törvényünk, de gondunk lesz rá, hogy legyen.

NÉPÜGYÉSZ Az erkölcsi örvény örök, a büntető törvény nem. Tessék? Törvényt mondtam, nem? Na! A háborús örvény kis híján elnyelt bennünket, és ebben önnek, vádlott úr, elsőrangú szerepe volt, ön ebben a szerepben, hogy úgy mondjam, tündökölt. Ön a fasisztákat kivéve a világ összes kis- és nagyhatalmával sikeresen hadiállapotba került alig másfél év leforgása alatt, ez rekord, történelmünk legdicsőbb lapjaira tartozó, világraszóló teljesítmény. Aztán felszállt a szánra, a nemzetiszínre úgymond, és ott siklott szorosán a náci falka nyomában, kellett egy kis farkaskaland, a farkas ugyebár telhetetlen, és noha ön nem volt tehetetlen, odadobta neki a magyar ifjúság színe-javát.

VOLT KORMÁNYFŐ Tiltakozom!

NÉPÜGYÉSZ Inkább akkor tiltakozott volna, amikor a falánk falka a koncot követelte! De nem! A falka töltekezett és ön nem tiltakozott. Sőt! Ugyanúgy habzott a szája és hízott a mája, mint a farkasoknak. Ugyanolyan falánk volt, mint ők, azt hitte, ahová beteszi a szántalpát, az már magyar terület, ha az volt korábban, ha nem. Ön jégre vitte az egész országot és azt hitte örökké tart a tél. Azt mondja, felelős, de nem bűnös? Hát nem megmondták önnek a kezdet kezdetén, hogy ebből a farkaskalandból mi csak rosszul jöhetünk ki?

VOLT KORMÁNYFŐ Kérem!

NÉPÜGYÉSZ Kérjen csak, tőlem!, kérjen elnézést, de ne tőlem, azoktól, akiket sarcul adott, csak azért, hogy eleve biztosított legyen a helyünk a vesztesek között.

VOLT KORMÁNYFŐ Én, kérem, az utolsó percig...

NÉPÜGYÉSZ Azt akarja mondani, hogy az utolsó percig győztesek voltunk? Vagyis megnyertük a versenyt, csak a célszalagot más szakította át? Nekünk meg elvágták az ínszalagunk? Vagyis a bűnösök nem mi vagyunk? Ön például a megmentőnk?

VOLT KORMÁNYFŐ Kérem!

POLITIKAI ÜGYÉSZ Öntől tudjuk, hogy egy miniszterelnök nem tartozik mindenről tudni, csak éppen felel érte. Mi is felelünk ezért a perért, és nem szeretnénk az időt rabolni, ezért engedelmével sűrítve adjuk vissza az ön kormányfőségét: egy szép napon, anélkül hogy tudnánk róla, öt számjegyű külföldi állampolgárt hajítunk át az országhatáron, mert a Grószér Brúder is így kezdte, merőben idegenrendészeti kérdés, rendes idegen nem tartózkodik hazánkban háború idején, különben kénytelenek vagyunk arra gondolni, hogy kémkedik, különösen annak az országnak ideszivárgott idegenje nem, amelyik ország már nem is létezik, egy vagy két? nem létező ország idegenje; az nem létezik, hogy az ilyen ne kémkedni akarjon, ki velük, menjenek haza, édes hazájukba, majd csak feltámad, ha feltámad, majd csak feltámadnak ők is, eljön az ő húsvétjuk, ha nem hisznek benne, ő bajuk, egy másik szép napon Dunát rekesztünk, anélkül hogy tudnánk róla,

pár ezer idegennel, zsidóval, szerbvel, halban gazdag a folyó, a mi Dunánk, épp ezért kell bele haltáp, és akit nem igazolnak, azt nem csókoljuk meg a partján, a partján, az idegen, és aki idegen, pláne ha nem is ember, mint egyesek, csak bacilus, az minimum terroristagyanús, négytől nyolcvanig biztos, ami az éveit illeti, azokból nem lesz több, belőlük csak egy volt, mindegyikükből, de már egy sincs, hol volt, hol nem volt, a lékbe lőttük a kurtizánokat, a partizánokat mi, horthyánok.

NÉPÜGYÉSZ És a nagy egyetem megszűnt forogni egy pillantatig. Nekik igen, nekünk forgott tovább, forgott a hadirulett, és minél többet veszítettünk rajta, annál többet tettünk fel rá, miközben mást se tettünk, mint vagyont biztosítottunk, nem, nem magunknak, mi nem köszönünk a birtokos személyragunknak, nem ismerünk enyémtiédet, mi őrizzük és védjük a miénket; ja, hogy a náci szövetséges, a nagy testvér, a történelmi sorsközös elfelejt törleszteni, milliárdokkal tartozik egykettőre és sose adja meg?, hogy megy a búza, a kukorica náci-mennországba vagonszám, végeláthatalanul, számlálatlanul?, jaj istenem, ne adja meg a náci, csak minket hagyjon meg, hagyjon a háta mögött halászni, vadászni, madarászni, idén turullal megyünk nyúlra, szabotőrré, defetistára, komenistára, és egyéb kártevőkre, ugye, excellenciád is így gondolta?

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ JÓ, ön nem kívánta az ország halálát, kívánni mi se kívánjuk az önét, de látja, áldozat nélkül nem megy, úgy látszik, a haladás angyala nagy előszeretettel suhogtatja szárnyát a leghuzatosabb sötét alagutakban, nyirkos barlangokban, rejtély, hogy mi vonzza oda, néha az az ember érzése, inkább hasonlít denevérhez, mint szárnyas emberfölötti lényhez. Lehet, hogy ön is, kormányfő úr, önök is, kormányfő és egyéb főurak, volt és leendő vádlottak, lófők és úrfők, jobb szeretnének fárosznak látszani, emberfölötti fényforrásnak, mint közönséges állampolgárnak, és ilyen minőségükben kívül esni egy közönséges bíróság illetékességi körén, de hálistennek mi népbíróság vagyunk, és a személyfelettiben felismerjük a személyest, de nem vonjuk ki belőle, hiszen ha önök személyből ideává lényegülnének át, saját igazságuk eszmei párlatává, ahogy talán legszebb államaikban, bocsánat, álmaikban szeretnék, akkor mi nem önök fölött ítélnénk; de ha így volna, ha önök mint felelősségre vonható személyek nem létezővé válnának, akkor, gondolja csak meg, mi bármit tehetnénk önökkel, például azt mondanánk, hogy önök esszenciák, egy téveszme esszenciái, na de ettől önök sértődnének meg a legjobban, hiszen akkor hová párolog el a hősiesség vagy a mártírium?, hová az önök dicső vagy tragikus élete mint áldozat a nemzet oltárán, hová, ha nincs személy, csak eszme, nincs felelős, csak ügy, és aminek a nevében mindez történik, az sem egyéb üres fogalomnál?

VOLT KORMÁNYFŐ Nagy tisztelettel kérnék engedélyt, hogy e nagyívű filozófiai fejtegetést ugyanannak az elbizakodottságnak tulajdonítsam, amit kis hazánk nagy kormányfőiben, tehát e bírói testületnél némileg tágasabb dimenziókban, így magamban is jól ismerek. Embert és emberfölöttit mindig a feladat választ, feladatot pedig az ország ad, az országra pedig nincs válasz, az ország a mi születésünk, az ország nem választás kérdése. Mi vagyunk az ország, belőlünk vagyunk, országból, határból, négyzetkilométerből, rohanó folyókból, síelhető hegyekből. Hányunk tőle vagy nem hányunk, ebből épülünk fel, ez alkot minket, ilyen az alkotmányunk. A többi merőben dologi jellegű. Hogy mi a munkánk, mennyit keresünk, hányan engedelmessékednek nekünk, hányan szegülnek szembe velünk, merő véletlen. Akármit hadar a tisztelt bíró úr, merő

véletlen az is, hogy ki ismeri fel idejekorán a győztest, kinek érzekeel jobban a győztesfelismerő radara. Én nem áldoztam fel az országot, én csak átvettem az ökörségemet, akarom mondani, az örökségemet, szem voltam a lánokban, porszem a ráncban, nyerni akartam én is, ahogy mindenki e hazában, de ugye isten kezében vagyunk, egy kis áldozat nála mindig elmegy, most én vagyok soron, áldozat nélkül nem megy. Most rám húzzák a múltat mint egy inget, de fogják még önök is viselni, hiába mossák, hiába kezdik vasalni, nincs két örökség, nincs kétféle ruha, egy örökség van, haha, bruhaha, az önök öröksége mi vagyunk.

NEGYEDIK NAP

HÁBORÚ ÉS MÁMOR

I

Tárgyalóterem. Az Oroszországban szolgálatot teljesített ún. Keleti Megszálló Csoport egykori tagjainak tanúvallomását halljuk. Egyeseken zöld zubbony, fehér ing, piros nadrág, másokon testhezállók keki háló, amúgy semmi, valamint csizma és/vagy bakancs. Katonás revű, ugyanolyan erotikus testüzenettel, mintha mazsorettek, illetve lokál táncosnők táncolnának. Mindig más beszél, mint aki mozog. A csoportszámozás az egymást váltó beszélőket jelenti.

A háttérben néma világháborús oroszországi híradórészletek, minél homályosabb, minél absztraktabb, annál jobb, alattuk részben Karády-dalok (Valahol Oroszországban, Gyévuska), részben második világháborús indulók szólnak szöveg nélkül, ha lehet, tárogatón és tekerőlanton, vagy szintetizátoron, de ezt a két hangszert imitálva.

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 1 Ide vagyunk tolvá, mint egy szerelvény, ide vagyunk terelve, és ez meg lesz torolva, ezt mindjárt tudtuk, ezt megsúgta valami, talán a távolságok, talán az ég hajlásszöge, valahogy jobban hajlott, jobban dőlt ránk, ezért olyan érzésünk volt, hogy nincs hová elhajolni, mindjárt a nyakunkba szakad, szinte az volt az érzésünk, ki vagyunk ide toloncolva, 1500 kilométerre, ez is a zsidók miatt, ez állt a parancsban, mint ahogy minden miattuk van, és jól el van tolvá, miattuk, az is, hogy ide szálltunk, itt szálltunk meg, hogy megszálltuk ezt a síkot, hogy ide vagyunk tolvá erre a táblára, kelet-európai táblára, nem rajztáblára, de mégis, mintha emlékeztetnének valamilyen ábrára, de milyenre?, leginkább egy sakktáblára, és mi volnánk a játszma állása, turáni védelem, két futó, de kétszázezernek látszik, hét vezér, illetve, hány is?, mindegy, ők nem látszanak, a besenyők sem, csak a vizenyők, a Priprjaty, a rétek, az ingoványok, a lányok nagyon hiányoztak, éreztük, ez egy játszma, egy kemény sakkjátszma, és mint a szerelem, olyan: halálos, egy vakjátszma.

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 2 Higgyék el, a parasztság a keresztesség, de nem a kévéink állnak keresztbe, hanem a szemünk a fáradtságtól, meg hát ugye amit a hátunkon cipelünk, mintha inogna az a kereszt is, ahogy a lábunk is a súlya alatt, hiszen mi most kereszttes hadak vagyunk, még jó hogy nem pókok, kereszttes háborút viselünk, a keresztény Európát védjük, valójában a nácinak látszót, de az nem ingadozik, csak a mi keresztünk, csak a paraszt ingadozik, mint a búza a szélben, a búzatábla, amiből már a tarló se látszik, azt is felperzselte az ázsiai zsidó veszedelem, ahogy hátrált, mint Napóleon elől, ja, azok az oroszok voltak, de akkor mit keres itt ez a templom, meg a pápa, mit hányja itt a keresztet?, valahogy mindannyian ingadozunk, mint a csónak, olyan érzésünk van, hogy ez itt egy lélekvesztő, az víz minket, hová?, merre?, csak a paraszt ingadozik, de hát nem belőlünk lesz nemsokára húscafat, tessék mondani?, nem minket robbantanak fel?, nem mi esünk fogságba, szabolcsiak, hevesiek, somogyiak?, nem belőlünk lesz szövetkezeti dolgozó maholnap?, ahol a túlerő, ott az átállás is közel, tisztelt népbírótság, ezt a tiszt urak is megerősíthetik, vagy ha nem, hát kisnyúl, illetve kinyúl, valami kinyúl a síkság mélyén, egy kéz vagy inkább kisujj, egy

irányzéknak látszó ujj, egy sima pecek, innen messziről, a körletből nézve, egy löveg?, ezer?, lehet, hogy ez maga a veszedelem?, lehet, hogy ezt nem fogjuk tudni elhárítani?

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 3 Igyekszünk védeni hazánk ezer éves határait, ezzel az ezeröttszáz kilométeres ráhagyással, de valahogy itt teljesen mások az arányok, mások az erények, más a tisztí becsület, mást tart az ember tiszteletben, mint ha konkrétan otthon lenne, nem így, ezzel az előretolt hazával a szeme előtt, például ha nincs élelem, ami otthon elő nem fordulhat, gondoltuk akkor, mert nem tudtuk, hogy jön még kutyára dér, leszünk mi még megszállt ország, ez akkor fel sem merült bennünk, az viszont felmerült, hogy szűkös az élelmiszerkészletünk, itt csatangolnak a marhák, nagy számban, gazdátlanul, hát miért ne hajtanánk a körletünk közelébe egy-két gulyát, miért ne vételeznénk, hogy ne éheznénk, a kövér malacokból, mi okból hagynánk a disznókat disznó banditáknak, akik aknákat telepítettek az utakra, hagynánk magunkat felrobbantani?

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 4 Hát nem arra való az alávaló, sunyi lakosság, a banditákkal összejátszó, hogy igába hajtsuk, befogjuk a boronába, úgy menjen előttünk az úton, aztán ha robbanik, hát robbanik, nekünk védenünk kell hazánkat az utolsó emberig, az ő utolsó emberükig, nekünk ugyanis megmaradást adott utasításba a magyarok istene, nem megmeredést az itteni fagyban, nekünk fűteni kell, ha ilyen zord a klíma errefelé, fűteni a távíró oszlopokkal, a kukorica csutkával, vagy jobb híján a kollaboránsokkal, a banditákkal és banditanőekkel, a banditagyerekekkel, saját papáikkal, pajtáikkal, saját hodályaikkal, különben is ők járnak elől a fűtési szezonban, ők gyűjtanak fel mindent, ami ehető, iható, lakható, hát legalább egy kis meleget adjanak, nem, az nem történt meg, hogy mi oda őket bezártuk, ezt csak ők mondják, ha bezártuk volna és rájuk gyűjtjük, ahogy mondják, már nem mondanák, nem mondanának ilyet, ilyesmi nem történhetett meg, nem is történt, csak mi csináltuk, mi tettük, katona a civilel, nem fordítva, illetve úgy is, ember az emberrel, illetve a nem emberrel, a szakálla volt kenderrel, a hétszínűvel, azzal, dehogy hagytuk, hogy ő egye le a hasunkról a kását! Jól megszívattuk a Szását, és persze a Szásánét is, miután megjött az óvszeres és kiosztott dandáronként vagy 700 Totemet, így hívták az óvszert, mindjárt fel is húztuk, és jól meg is húztuk, aki a kezünk ügyébe esett. Ketten fogták, aztán bújj bújj zöld ág!

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 5 Mert, tisztelt bíróság, bűnösök vagyunk ugyan, mint a többi nép, bűnünk az égre kiált, csak sajnós mintha nem volna mégse, aki hallja, vagy ha mégis, annál rosszabb, annál hosszabb a túrés, a szeretet, az igazság, csak a mi életünk rövid, mint egy állam, bocsánat, álom, ez a botlás már nem először jön a nyelvünkre, van egy álmunk, nekünk, akik oly rövid életűek vagyunk, mint egy árnyék, tisztelt bíróság, azt álmodjuk, hogy azon a nagy síkon, egy másik síkon, nem ezen a földin, azon a nagy háborús síkon, hogy ott keskeny hídon, egy hosszú-hosszú hídon egy bódésor áll, pontosabban egyetlen bódé, és ott ül benne végtelen sok csóré, csóringer árny, ott ülnek, mintha széken ülnének a bódében, nekünk úgy rémlik messziről, ez inkább egy beton barakk, és az a sok csóré árnyalak a szükségét végzi ott bent, a szükségszerűt, azt végzi el, elvégzi, ami szükségszerű, engedelmeskedik a kényszernek, elpotyogtatja a fölöslegét, el az életből azt, ami salak, ilyen az élet, kiválasztódik a salak, ez egy, már messziről is érezni, iszonyú átható szagú barakk, ha valaki jobban megnézi álmában, nem kívánjuk senkinek, de ez jön velünk haza a málhában, onnan a haza tágan értelmezett határa mellől, ez a látvány vagy látomány, mert álmunkban sem hihetjük, hogy való, de akkor is az, sokkal inkább, mint a hazajövő, a hazaérkező, ez

a barakk nem egyéb, mint egy folyamatosan üzemelő árnykeltető, egy székhely, az árnyaké, egy árnyékszékhely, egy árnyékszék, ahol a gőzölgő salakból kel ki a szárnyas nyomorúság, hogy valahol itt öltse fel közöttünk magára újra a csontját, a húsát, ott kikölti és ide repteti a pusztulás az ő fiát mint valami reptiliát, seregestől.

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 6 Ezt soha el nem mondanánk senkinek, tisztelt közönség, tisztelt bíróság, itt se részletezzük, mi tulajdonképpen törölnénk ezt az álmod, mi, akik oda szálltunk, kiszálltunk és beszartunk, törölnénk az égő pajtát, a csonkolt bajtársakat, a tífuszbarakkot, az ország irreálisan megnyúlt keleti arcát, repedezett arcvonalát, szétrobbantott profilját, becsületünk megkérdőjelezését, örökké másnak, másoknak falazását, felezését, meddig osztható tovább a katonai becsület és mivel?, szóval nem tudunk ezzel együtt élni, nem tudunk együtt élni az életünkkel, az életünk nem tud együtt élni velünk, pedig muszáj: vagy mi, vagy az életünk, mind a kettőt most ide nem tennék ki, nem mintha szégyen volna, hogy a kettő összetartozik, a mi szégyenünk, csak éppen ez, szemben a becsülettel, nem megosztható, persze, a bűn, az nem lesz könnyebb, itt lóg a vállunkon, tálcán kínáljuk, mint a moziban, nem vennének belőle egy keveskét?, valaki, ha a tisztelt bírák nem is, esetleg néző honfitársaink, tudjuk, hogy nincs engedélyünk mozgó árusításra, de ha valaki mégis átvenne egy-két kollektív árnyat, higgyék el, amint kézbe vették, már nem olyan súlyos, hiszen nem önök követték el, már polcra tehető, egy elszenesedő csoport gumiból, ezt hoztuk haza Oriból, a nagy Oroszországból, minket agyonnyom, önöknek maximum papírnehezék.

Megszálló csoport el. Elsötétül a terem.

II

Ugyanott. Homály. A háttérben a vörös-zöld színűre színezett doni fronttérkép a kivetítőn vagy a falon. Legjobb volna, ha az arcvonal rajta sárga világítókábel lenne. Fontos, hogy tényleg hasonlítson egy (torz) arc profiljához és neonreklám hatást keltsen. Ha megoldható, akkor a fényvetüljön rá beszéd közben a katonákra.

Bejönnek a 2. magyar hadsereg, a Don-kanyar életben maradt tanúi. Komplettszontbrigád szteppel kimérten a bíróság előtt, hóköpenyes, ezüstre mázolt, torz halálfejmaszkos bakák vagy inkább kísértetek. Némelyik mankóra támaszkodik. Kopogásuk ritmikus ellenpontja a szövegnek. Aki beszél, csak lassan, fokozatosan kap táncra és csatlakozik a többihez. Közben a háttérben folyamatosan füttyülnek a lövedékek, robbannak a leszórt bombák.

HARCOLÓ ERŐK 1 Kérem, az arcunk megnyúlt, az arcunk aránytalanul nagy, vonala már nem is emlékeztet a mi arcunkra, a mi emberi arcunkra, nincs mélysége a vonalnak, az arcunkénak, ez nem lehet a mi arcunk, mi nem ekkora arcot akartunk, ilyen talajvizeset, ilyen védtelent, ez az arc védhetetlen!, sávrövidítést kérünk, hogy megtarthassuk, megtarthassuk az arcvonalat, azt, ami arányosabb hozzánk, egy ekkora országhoz, amekkora a miénk, kérjük, hogy ne spóroljanak az anyaggal, a ruhaanyaggal, a hadianyaggal, de spóroljanak, ha lehet, tudjuk, hogy nem lehet, mégis kérjük, könyörgünk, spóroljanak az emberanyaggal, tudjuk, hogy azért katona az ember, hogy hős legyen, a harctér szentje, már így is vele van tele hadurunk mennyország, szépen berendezi velünk

a saját panteonját, mi persze csak sorminta vagyunk a falon, apró dicsőségrovások, az én szentjeim, sóhajt a hadúr, neki nőttünk nagyra, neki ágyasztunk meg odafönt, az örök csatamezőkön.

HARCOLÓ ERŐK 2 Bárhogy döntenek is önök felőlünk, tisztelt ítélőszék, annyi bizonyos, hogy mi nem dönthettünk, mi csatát el nem dönthettünk, hacsak nem önmagunk ellen, igen, mi végsőkéig kitartottunk önmagunk ellen, fantasztikusan, jobban mondva, fanatikusan, mint a katakombák szentjei, elpusztíthatatlan hittel, így vitt el bennünket az ördög, a vörös ördög, így küldött minket a pokolba, a Sztalin-bugyorba, úgy elfújta minket, mint a gyöngye leplet, amikor éppen mínusz harmincöt fok lett. Ez ne lett volna tudható?, mikor már tavaly is leblokkolta a németeket Moszkva előtt a hó, hogy ez itt kérem, Szibéria, itt megfagy a takony, megfagy a szempilla, megfagy a motorban az olaj, és a ravaszt se tudom meghúzni, mert a kezem odafagy. Kinek volt ez az agylövése, hogy minket odatett, puskával tankok ellen, egy lövés hetente ágyúcsövenként, adott volna legalább enni, hogy legyen erőnk menni, menni, menni, nem nagyon volt, csak kóvályogtunk az állásokban, meleg szívvel, így a hadosztályparancsnok, és harcias akarattal.

HARCOLÓ ERŐK 3 Mert ott kell megvédened a szülőföldedet, ahol a legjobban megverheted az ellenséget, mentől messzebb mész az ellenség üldözésében, annál eredményesebb vagy a haza védelmében, tartsd az arcvonalad, ha homlokon lőnek is, kapd oldalba, kerítsd be, karold át, ne légy tekintettel, ne légy ember, semmisítsd meg, különben nekimegy a hazádnak, az anyádnak, támadd hátba, vágd el saját magától, vágd el a torkát, vágd le a farkát, de hát ő hatol át rajtam, a soraimon, tekintetes népbíróság, ő vág el saját magamtól, állásomtól, félkész futóárkamtól, fagyos szállásomtól, többi földi kutya társamtól, épp most karol át, alig se barátilag, még jó, hogy van hóköpenyem, és van hó, de csönd nincs, csak halál, fütty és becsapódás és dobhártyaszakadás, mint a filmhíradóban, én meg mintha egy széksorban, vagy inkább túlvilági páholyban, onnan nézném, hogy: halál az árkokban, a berkekben, halál fölöttem és mellettem, én a hóban, a hó alatt, mint a mag, jó magyar mag, telelek, ez már a nemlét?, gránátszilánk hasít ketté, mint a zsemlet, nem, csak a lábamtól szabadít meg, térdtől lefele.

HARCOLÓ ERŐK 4 Mindenki jól gondolta, a fővezérség, az alvezérség; a természet törvényei minden élőlényre és minden hadifelszerelésre egyformán érvényesek: ha nekünk nem működik semmink, akkor az ellenségnek sem, következésképpen télen nem kell veszteséggel számolni, én sem vagyok az, mi sem vagyunk azok, veszteség, elvégre valahol megvagyunk, lélekben gránátesőt zúdítunk a bolsevistákra és harckocsidandárjaikat bekerítjük sítalpon, ahogy önök is láthatták a híradóban, nyelvet fogunk, visszaverünk, érzékeny veszteséget okozunk, megtisztítjuk a betörési helyeket, sok lőszert zsákmányolunk, meghiúsítjuk a hiú kísérleteket, kezünkben a kezdeményezés, a mi veszteségünk elenyészően kevés, makacsul védjük állásainkat, a harcok változatlan hevességgel folynak, erőátcsoportosítást hajtunk végre, belefogunk az ellenlökésbe, rajtunk állandó atmoszférikus nyomás van, divíziót váltunk, nem, dimenziót, kámforrá válunk, mint Petőfi a kukoricásban.

HARCOLÓ ERŐK 5 Egyszer régen itthagytuk a halottainkat, itt valahol, és erről nem lehetett nem tudomást venni, teljesen elromlott az összeköttetés a törzssel, a törzsnek is a hadosztállyal, de azzal a régi törzssel, amiből mi is sarjadtunk, egyszer csak megteremtődött az összeköttetés, van, aki azt mondja, megsüketültünk az ágyúdörgésben, a pergőtűzben, de nem, világosan hallottuk,

hogy a mi nyelvünkön hívnak, szólnak a halottak, a régiek, a nagyon régiek, de persze odaát nincs rég és nemrég, ott mindig van, mindig most, és most mindig, csak nem mindenütt lehet hallani ezt a hangot olyan jól, mint éppen arrafelé, a keleti síkon, a doni lapályon, az ember ott nem térhet ki, a hitéből igen, de az elől nem, hogy a halottakkal szóba álljon, más se szól ott, a fegyvereken kívül, mint a halottak, hallottak már ilyen?, oda kellett volna menni, és akkor most nem kéne magyarázni, mi volt az értelme ennek az egésznek, nem az áttörésnek, nem annak a tűzköpő gigásznak, ami elsöpört minket, az ázsiai vésznek, hanem hogy mi odamentünk, ezt nem tudhatta a hadvezetés, hogy mi, kései Julianusok rokonlátogatásra megyünk, hiszen valahol erre lehetett vagy nem?, a mi Etelközünk.

HARCOLÓ ERŐK 6 Jó, mi közünk hozzá, folyó, folyó, különben is fagyott, és a hideg még lélegezni se hagyott, nekünk elég, hogy beszélnek velünk az atyafiak, dobd el a fegyvert, ezt süvöltik, és fuss vagy négykézláb szaladj, csak itt ne maradj, mert itt minden van a föld alatt, csak békesség nincs!; mondanánk nekik, hogy a hazai föld se nyugodtabb, de ők szinte hajszolnak, addig nem nyugodtak, zúgják, amíg itt látnak minket, de miért?, mert ez egy uratlan vidék, ők és az összes többi halottak, képzeljük el, senkiéi, senkiék, és emiatt össze se férnek, odalent még nagyobb a zsúfoltság, mint idefent, még háborúk is vannak, no nem a területért, hanem a becsületért, hogy kit illet nagyobb tisztelet; de hogy harcol halott a halottal?, kavarodik fel bennünk a kérdés, persze későn, addigra kitépi belőlünk a hangot az élni akarás, mi más?, és nincs rá válasz, csak vánszorgás, imbolygás, futás a hóban, nem tudjuk, honnan jövünk, kik vagyunk, hová igyekszünk, állatként tengünk, fej nélkül, valamit elvesztettünk, de hogy pont a becsület volna az?, kérdezze meg a tisztelt bíróság azt, aki ott járt, fél szárnnyal a halottak közt, kérdezze meg őket, a felkoncolandókat, hogy ki mit vesztett el, minek a terhét, tessék megkérdezni azt a csürhét!

HARCOLÓ ERŐK 7 Persze a méltóságos hadseregarancsnok úr se lehetett magánál, ha kiállt a hóviharba, kihívva kardra az ellenség páncélosait: hogy őneki mije veszett, amikor minket becstelennek nevezett és lezárta előlünk a nyugati irányt, hátha így mindannyiunkat sikeresen a pusztulásba ránt, hogy őneki mije hiányzott ekkortájt, arról egy orvost kellene megkérdezni, nem minket. Talán ő is hangokat hallott, őt is meglegyintette a turáni átok, ez a síron túli vereségbetegség, amiből nem lehet kijönni, amibe csak visszaesni lehet, tisztelt bíróság, ez végső soron nem a mi bajunk, hanem az égé, a veres égé, hogy feljön és lemegy a napja, ezt az időt, ezt a csatát az egünk mindennap bukja, nem tehet róla, mi sem tehetünk, hogy megint vernek, megint veretünk, nem ad erősítést a szövetségesünk, ezért lettünk világverőkből segédnép?

Bejön egy hóköpenyes katonatiszt.

HADSEREGPARANCSNOK *köpenyébe takarva az arcát* Na látják, ez a vezetőbetegség, innen ered, hogy van a világverő szerszám, de csak magadnak vered, nem, persze, hogy nem vonom vissza az arcvonalam, a kudarcvonalam, én küldjek tábori postát minden családnak arról, hogy látni se bírom magam, mert hóhérnak kell annak lenni, aki most akar vezetni? Tartsa magát a szittyá fergeteg, tartsa magát ehhez: Ha mindegyik támpont az utolsó magyarig összeköttetéseitől elvágva is kitart, az ellenség tetemes erőit leköti, így az nem tudja kihasználni kezdődő sikereit. Ellenben ha a támadás elől kitér és visszavonul, feladva a kiépített és berendezett állásokat, akkor nem csak hogy

megfut nemzete gyalázatára, de a pótolhatatlan harceszközöket és élelmiszerkészleteket is elveszíti. Legfőbb hadurunk parancsa ezért: visszamenni tilos, nincs hátra, csak előre van.

Elsötétül a szín, harcolók el.

Csimpolyán halkán megszólal az Ott, ahol zúg az a négy folyó című dal.

III

Hurráoptimista híradóbejátszás 1944-ből.

Emelvényen betolnak a kivetítő elé egy állványon álló kamerát. Mögötte egyenruhás férfi.

HADITUDÓSÍTÓ kamera mögül, hintázó bábu-mozgással, időnként fejét ingatva Egyetlen dolog fontos csupán, és ez a front. Aki a tűzvonalat szolgálja, az szolgálja egyedül az országot, az éleszti a tüzet, az árasztja a vizet, ő a tavaszi szél, aki a fákkal beszél, nem, az a bús őszi, és mi, az ősi álmok álmodói, most, hogy a világ bús tengere forr, Herkulesként vesszük fel a kesztyűt, muszáj, ez a nagy úr, az ős kaján szól vidoran, és a világbíró álmokba beletévelyodott bolsevizmus elterül az asztal alatt, nemzeti életünk terülj-asztala alatt, saját győzelmi mámorába fúlva – fújja a trombita, a harsona, a hetedik angyal. Ez a harc lesz nekik a végső, mert Isten a bátrakat szereti és az erősekkel tart, és mindig azt veri egy darabig, ami az övé, illetve, aki az övé, aztán minden érdeket hátraszorít, mindenről lemond a javunkra, övé a munka, miénk az aratás, fölszállunk hát hozzád világ megvetője, elnézést, magvetője, fogadj el tőlünk egy pohárnyi vért. Mert erős vár a hit, olyan mint a vért, abba öltözünk, mikor áldozunk, szorítsuk hát a sisakszíjat, csikorgassuk az ellenség fogait, tegyük hatalmas funkcióink, nem vész el a haza, állja a vihart öregapánk diófája, győz a jó az átkon.

ÖTÖDIK NAP

TAVASZI-ŐSZI FORDULÓ (1944)

I

A mélypont ünnepélye. Bíróság előtt a deportálásokat előkészítő államapparátus vezetői. A három tegnapi nagy magyar igazságtevő (Endre, Baky, Jaross) és a ráadás (Ferenczy), meg az akkori miniszterelnök-helyettes (Rácz Jenő) és pénzügyér (Reményi-Schneller) szabad kollektív átiratai beszélnek mint tanúk „saját igaz pörükben”. Önképükhöz híven a lerongyolódott öltönyhöz vagy nagykabáthoz az egyik drót-glóriát, a másik menyasszonyi fátyolt, a harmadik hattyúszárnyat, a negyedik apácafőkötőt, az ötödik babérkoszorút, a hatodik piros-fehér-zöld malacperselyt visel a fején. Van valami végvonaglásszerű a mozgásukban, mintha víz alatti növények hullámanának, valójában elkárhozott lelkek. Időnként egymásra mutogatnak, sőt egymás szájába nyúlnak a mutatóujjukkal és/vagy párosan fordulnak egyet, csárdáslépésekkel.

ÁLLAMAPPARÁTUS 1 Szeretném még egyszer hangsúlyozni, tekintetes törvényszék, a törvényt nem mi hoztuk, nem mi hoztuk divatba az ilyen törvényeket, nem mi diktáltuk a törvénydivatot, tisztelt törvényszék, a törvény a társadalom ruhája, abroncsos szoknyája, feszes zakója, az országgyűlés pedig az úri szabója, az úri szabó pedig a társadalomtól veszi fel a rendelést, felveszi a méreteket és minél passzentesabbra szabja azt a törvényhacukát; a törvény, kérem, követi a társadalom vonalait, idomul a társadalomhoz, a mi esetünkben a nemzettesthez, a mi nemzetünk teste, ugye, jó huszonöt éve, kissé karcsúbbodott, ezért a ruhája is elől kurtábbodott, hátul vastagodott, de azt ne kérdezzék, hogy hol a nemzettest eleje, hol a fara, mert mintha éppen most fordulna meg a dolog, most fordulnának meg a vonalai, ez is egy divat, ami azelőtt hátul volt, az került előre, nem ragozom tovább, a törvényt nem mi hoztuk, mi csak a rendeletkészítésben serénykedtünk, de azokat se mi hoztuk, mi csak a nemzet udvari szállítói voltunk, beszállítói, illetve kiszállítói, attól függ, honnan nézzük.

ÁLLAMAPPARÁTUS 2 Mi szeretjük a konferenciákat, ez a mi preferenciánk, a konferencia, innen az Óperencián átkelünk egyik konferencián, másik konferencián, tulajdonképpen megbeszélések ezek, összeröffenések, villásreggelik, munkaebédek és díszvacsorák, színhelyük nem okvetlenül a minisztérium, vidéki vadászház, kúria is megteszi, mi is megtesszük, ami tőlünk telhet, a magyaros vendéglátás ugye, az a szívbeli, azt minden követ szereti és élvezi, szereti élvezni, hogy velünk munkamegbeszélhet, szereti az olasz, a spanyol, a portugál, a francia, de legeslegjobban szereti a német, a német a mi történelmi érdekünk, vele tökéletesen egybeesünk, gondoltuk, és tényleg, egybe estünk, egy gödörbe, és hát végül is, valljuk be őszintén, szordínóval mondom, csöbörből-vödörbe, de ezúttal nem csalt törbe minket senki, hacsak nem mi magunkat, egybeestünk a saját törünkkel és felnyitottuk a saját hasunkat, harakiri, ezt az utolsó pillanatig nem látta senki, valamiért elfelejtettünk szemüveget venni, hogy legalább üveg által homályosan lássuk, mire megyünk mi a németekkel ketten.

ÁLLAMAPPARÁTUS 3 Nem mi mentünk tulajdonképpen, mi csak belementünk, mások mentek, kivéve akik mentesítést kaptak, sokan kaptak, abban is részünk volt, abban volt igazán részünk. A

német követ, az követelt, rajtunk követelt és tőlünk, és ugye már itt volt idebent ez a hadtest, az a hadtest, német erők, hiába erőlködtünk, teljesíteni kellett a követelést, a kvótát, hát úgy nyomták le a torkunkon, pedig mi voltunk a vendéglátók, de a magyar születetten udvarias, így lettünk, saját tehetségéből, udvarias szállítók, előzékeny váltóállítók, ruhát kellett váltanunk, nekünk, a nemzetnek, nem olyan könnyű, miközben itt is eszünk, ott is eszünk a német követtel, a németek követeivel, a németek követelőző követeivel, alig győzi a hivatal a sok fogást, a sok rendelést, a sok rendeletet, kiszabni ezt, kiszabni azt, ennyi rendeletruhát, hiába, a magyaros vendégszeretet, de végül is tényleg nemzeti lett a viselet: ami kozmopolita volt, fajidegen, liberális, az kikerült a ruhatárból, ki a törvénytárból.

ÁLLAMAPPARÁTUS 4 Nem szabódtunk, nem szabadkoztunk, rendeleteket hoztunk, iszonyú igény volt akkortájt rendeletekre, legalább akkora, amekkora gondolatokra lett volna, de arra senki sem ért rá, a tett halála az okoskodás, márpedig a magyar állam nem rezoníroz, csak paríroz, veszélyt hárít, hiszen a front közeledik, a világ beesteledik, és hamarosan a sötétség, de amíg a szemünk lát, addig fussanak, távozzanak innen mihamarabb, legyenek sínre téve, valami ilyesmi volt a pohárköszöntő tárgya, a követ mondta a tósztot, meg a különleges megbízott, aki bennünk megbízott, és összecsendült két, három, négy, ki tudja, hány pohár, ki mindeneket lát, az tudja csak hányszor, és a cinkos félhomály, tisztelt igazságmegvilágító bíróság, a cinkos félhomály nekünk kedvezett. Más megvilágításba is helyezhető, ami itt történt, de az valószínűleg művi lenne, művészi és ezért hamis. Lesben álltunk néhány történelmi perce már, van az úgy huszonöt év is, de lehet, hogy több, és a csókra vártunk, illetve, vártak minket a csókosok.

ÁLLAMAPPARÁTUS 5 Mi egy nagy család vagyunk, a népek nagy családjában egy kis család, Európában is kis család, de nem cseléd, ezért nem tűrhetjük, hogy belülről rágjanak szét minket, a molynak menni kell, a természetnek is, ez a természet szava, amelyik nemzet nem küzd a fennmaradásért, az elvész a fajok cirkuszában, mi itt rendet tartunk, betartjuk a rendeletet, célra tartunk, erre a célra tartanak minket, szervezetünkől idegen a kakaskodás, a kakastoll kevésbé, az a jelünk, mi vagyunk az idők jelei, ha mi jövünk, onnan menni kell, mennek, mentek, koszosak, bűdösek, csak az nem bűdös, amit hátrahagynak, hátra se néznek, nem is hagyjuk, közrefogjuk a menetet, mi vagyunk a zárójel, ugye, önök is érzik, tisztelt bíróság, ez az államgrammatika, valami, ami nem fontos, mellékesen megemléződik, megemlegetődik, mintha csak csuklottunk volna, de már be is csukódik az a zárójel, be is csapódik az az ajtó, a végeken, a vagonokon, már ki is lazul a rekeszizmunk, na ezen a bekezdésen is túl vagyunk, tovább írhatjuk a magyar történelmet, pont, pont, pont.

ÁLLAMAPPARÁTUS 6 Pont annyi maradt utánuk, amennyi az államnak kellett, az állam a közjó letéteményese, a közrosszat kiveti magából, így tesz egy egészséges állam, természetesen az állampolgárai érdekében, ennek érdekében még a német érdekekkel is kész volt szembeszállni, kész volt kiállni a saját anyagi érdekei védelmében, az embereket átengedte, a tulajdonukat megtartotta, a népesség anyagi része ment, az anyagiak maradtak, sikerült is az államadósságot szanálni, hitelképesek lettünk megint, nőtt a kínálat, csökkent a kereslet, a feketepiacra fekete napok jöttek, az infláció valósággal kinyúlt, és tessék megkapaszkodni, tisztelt számvevő-, nem, tisztelt törvényszék, a dollár történelmi mélypontot ért el a pengővel szemben!, ezzel szemben a

leütési ár szárnyalt a kikiáltáshoz képest, amidőn a még ki sem húlt ágyneműk cseréltek gazdát és egyéb használati tárgyak, a városházán tartott zártkörű árverésen, ez történetesen Kassán történt, ahol a távozóknak végleg búcsút intettünk, de ugyanígy megtörténhetett bárhol máshol, a távozók úgyszólván búcsút inthettek már mindenüknek.

Államapparátus el.

II

A tárgyalóteremben most a zsidóvagyon 1944-es sorsa idéződik fel a bíróság előtt a Lakosság tanúvallomásai alapján.

Körben kordék, talicskák, szekerek, út szélén holmik (bútor, eszék, festmény, könyv), emberek (lehetnek bábuk, babák). Jól öltözött lomizók tesznek-vesznek, válogatnak. Háttérben időnként halkán, kintornaszerűen megszólal az „Isten nevét dicsérem” kezdetű református ének (ad notam Az árgyélus kismadár). A Lakosság 1, 2, 3, 4, 5, 6 szerepét játszó ez előtt a háttér előtt lejtenek el teli vagy üres kézzel.

LAKOSSÁG 1 Ahogy itt szétnézek, a közönség soraiban is van, aki jogvégzett, nemcsak a jogtudó bírák közt, mondják hát meg, kérem, én, aki egy katona felesége voltam, miért ne lettem volna jogosult arra a holmira, amit a magyar állam törvényes úton elkülönített, elidegenített, idegennek nyilvánítva azt, aki addig is idegen volt a mi szemünkben, csak vásároltunk tőle, csak gyógyított minket, csak tanította a gyerekeinket, de kétség nem fér hozzá, hogy a vagyona nem volt az övé akkor sem, amikor megszerezte, akkor sem, amikor szabadon rendelkezett vele, amikor még szentnek volt mondva a magántulajdon, ki sem merem mondani ezt a szitokszót, nem az övé tehát, minden látszat ellenére sem, hanem a nemzeté, akkor úgy mondtuk, ma úgy mondanánk, a népé, a dolgozóké, hiszen csak a dolgozók dolgoznak, a fűszeres üzletel, a tanár félre nevel, az orvos félrekezel, a nemzet mi vagyunk, akik erre ébredünk, nemzetes bíróság, erre reggel, délben és főleg mostanában este, gondoltam én akkor, este jött a parancsolat, orvos, tanár, fűszeres el, a nemzet vagyona visszatért, az enyém, hát hogy ne vettem volna birtokba, ha egyszer a törvény megmondta, hogy az enyém.

LAKOSSÁG 2 Tisztelettel kérem, hogy a lakásomban lévő bútorokat és csillárokat, melyek érdektelen nevű ügyvéd lakásában visszamaradtak, részemre kiutalni szíveskedjenek. Nem szívesen említem meg, mert szerény, visszahúzó természetű magyar özvegyasszony vagyok, mégis legyen szabad szóba hoznom, tisztelt hivatal, hogy terrortámadás folytán családommal együtt hajléktalanná váltunk, így lettem a fent említett lakás bérlője.

LAKOSSÁG 3 Csatlakozom az előttem szólóhoz, két gyermekem családalapítás előtt áll, én magam eddig a sors és a zsidó faj üldözöttje voltam.

LAKOSSÁG 4 Kérem, én beteg voltam, zsidóvagyon vásárlási jegyhez nem jutottam, pedig mint hadirokkantat megilletne.

LAKOSSÁG 5 Én pedig, tekintetes törvényszék, igénylést adtam be egy zsidópéküzletre, mivelhogy a pékmesteri vizsgám megvan, utólag aztán megtudtam, azért nem kaptam meg az engedélyt, mert

az alispán úr azt várta, talán máig is azt várja, hogy a zsidóságot visszatelepítsék a korábbi helyére. Pedig korábban nem itt volt, mi voltunk itt korábban, mi mindig itt voltunk, ebben a medencében, kivéve, amikor még nem, de akkor még nem ért a nevünk.

LAKOSSÁG 6 Én, kérem, a fronton voltam, és amíg én ott hazámért viaskodtam, addig itthon a púposok és sánták gazdagodtak, ők nagy vagyonokat megkaparintottak. Hogy fér ez össze a magyar becsülettel? Most elmentek a zsidók vagy itt maradtak?

Fehérköpenyes nők jönnek be, gumikesztyűben. Vagy deréktől felfelé hatalmas gumikesztyűnek öltözött nők. Ők a Szülésznők. Aki nem beszél, az ujjtáncot mutat be: vagy az első vagy a második változatnak megfelelően.

SZÜLÉSZNŐ 1 Csúcsra járt a munka, helyenként a nemzetőrség és a leventék is bedolgoztak, ugye, el kellett háritani a torlódásokat, márpedig két hónap alatt kétszázézer háztartást leltárba venni, az nem semmi, az idő szűk volt, a lakások tágak és zezzugosak, ahol friss a festés, ott kibontani a falat, nem egy helyen bejelentésre a kertet is felásni, és az nem egy pár kamásni volt, amit ott találtunk, az egész állami adminisztráció egy emberként matatott, ők a köbméterekben, mi, szülészek, a beltérekben, hüvelyi méreteken, folyt a vagyonmentés, a nemzet szépen gyarapodott, még a németek is ámultak, ezek a magyarok, ezek tényleg hunok!, na most, persze, lehet az egy városi tisztviselő is, aki személymotosz, de hol ért az ahhoz?, hol annak a szakértelme?, egyáltalán mi értelme egy férfinak egy nőben turkálni?, elméletileg a törvény is tiltja, meg hát ez ugye nyilvánosnak nyilvános, de mégse nyilvános, mi szülészek mégiscsak ezt tanuljuk, világra segíteni a jövőt, a mi ujjunk nem vaktában, nem ösztönből, önök, tisztelt bírák, akik az igazságot hozzák napvilágra, ugyanezt érezhetik, amit mi, amikor előkerültek a kincsek, nincs igazam?

SZÜLÉSZNŐ 2 Búgtak a tárnák, sajna két gumikesztyű jutott tíz bábára, bábanövendékre, azzal aztán ki-be, ki-be, a vérből a szarba, a szarból a vérbe, most ecseteljem?, ugye, ne, vájtuk a mélyet, mert ugye itt van elrejtve a lényeg, ez most a feladat, erre van szükség, így nyílik meg most a jogos örökség, hát megnyílt, meg, az a tátongó mélység, aztán összezárult, mint egy testnyílás, virágníllás volt, mikor mi vájtuk a mélyet, semmit sem vihettek magukkal a rémek, a kémek, akik miatt ránk esőzött a bomba, akik miatt az ember elsózott mindent, annyira szerelmes volt a nemzeti vagyonba, a rúdaranyakba, a rúdezüstökbe, az ékszerhalmokba, aztán, amikor ezek is mentek a vagonba, ezek a visszaszerzett javak, a visszaszerzett jószág, akkor jött a német, rátette a kezét, ez nagy érvágás volt és nagy égés, mégiscsak a mienket vitték, de az abrosz, a komód, a kávédaráló, az ezüstszer víz, ne higgyék, hogy nekünk nem fáj, nagyon fáj, nekünk semmibe nem került, akkor is nagyon fáj, fáj ez forszírozás, hogy adjuk elő, eddig és ne tovább, értik?, nekünk ez tényleg nem került semmibe, hát mi volt ez, mi: önfinanszírozás!, amúgy önök is tudhatnák, tisztelt állami bírák, hogy az állam jogos önvédelemből mindenkinek korlátozhatja szerzett jogát. Mondom, eddig és ne tovább!

Szülésznők el.

Árnyjáték: vonuló batyus, bőröndös menet, mögöttük puskás csendőr.

Oldalt kivilágosodik egy pulpitus, mögötte áll a védő.

VÉDŐ 1 Terhelt békeszerető, szolid ember volt, aki jószágaival is feltűnő gyengédséggel bánt, bántja tehát a védelmet a tendenciózus beállítás: tanúk szolgálatuk tartama alatt kiszolgáltatott emberek

és saját vallomásaik szerint a vádlott szenvedő alanyai lévén, természetesen ellenszenvet és megtorlási vágyat kell hogy érezzenek a vádlott iránt. Azért, halkán mondom, kellene, hogy érezzék, egy bajba került, védtelen emberrel, aki ráadásul háborús sérülést is szenvedett, nem bánunk így. Védencem kitart amellett, hogy embertelen bánásmód nem volt, az alá rendelték fedél alá kerültek, közellátás jó volt, keresztény szellemben történt. Kérem, a téglaszáritó, a dohánypajta, a malom, a marhaistálló, a lóistálló, a sertésól egyaránt alkalmas arra, hogy fedelet kínáljon az embernek szükség esetén. És ezek az emberek kétségkívül nagy segítséget láttak. Szükségük lett volna az égvilágon mindenre, de az égvilágon semmi joguk nem volt erre, viszont a terheltnek nem állt módjában változtatni az előírásokon. Ha meg volt tiltva, hogy csomagot kapjanak, vásároljanak, ötven pengőnél több pénzt tartsanak, dohányozzanak, civilekkel szóba álljanak, akkor, már álljon meg a menet, ezért a feletteseit kellene számonkérniök! Mondják meg végre, mit akarnak hát!

III

Az előbbi menet a háttérben, csak most mindenki farost táblát visz, rajta a saját egész alakos fotója. Amíg átvonulnak a színen, profilból látjuk őket. Visszafordulnak, időnként megállnak, ilyenkor ők is, a táblájuk is a nézőtér felé fordul. Olyanok, mint valami falanx. Valójában céltáblák. Bejön pár karszalagos nyilas, kezükben négyágú, nyilaskereszt alakú, közepen H betűs zöld dobócsillag. Célba dobálnak vele. Zenei kíséret a produkcióhoz: részletek Saint-Saëns Dance Macabre c. darabjának zongoraátiratából, de hatásvadász, némafilm kísérő stílusban, csak éppen pianissimo.

NYILAS 1 Ehhez annyit szeretnék hozzátenni: tiltakozom az ellen, hogy tevékenységünket ideológiailag motivált, társadalmi banditizmusnak bélyegezzék. Nem volt elég, hogy a németek szerencsétlen üldözötteket megbélyegezték, most mi vagyunk soron, mi, megtévesztett munkások, kiegészítencsiák, akikre a sírásó szerepét osztotta a történelem? Mi mindenkit elengedtünk, akit lefogtunk, menjen, amerre a lába viszi: hát nem sokáig vitte, annyira le voltak gyengülve. De az ellátást nem mi vontuk meg tőlük, a jogokat, azokat se mi, mi ugyanolyan szocialisták voltunk, mint akárki más, a nép igazságának bajnokai, az volt a baj, hogy későn kerültünk a kormányrúdhhoz, összezsugorodott az időnk, az az idő, ami szocialista programunk megvalósítására adatott, ami nekünk szabadon megadatott, az a kevés, az meg olyan présbe szorította még az elméletileg képzetebbeket is, hogy azt mondták: inkább haljak meg állva, mint hogy térden csúszva éljek. Vagyis elég az imából, a fohászból, a kérésből, a meggyőzésből: a végső győzelmet most kell kivívni vagy soha. Mi voltunk azok, akiket kamikázénak küldött maga helyett a politikai osztály.

NYILAS 2 Ha a németek időben összefognak velünk, nyertek volna egy ütőképes hadsereget, de ezzel elkéstek, a vén trotlira tettek, aki béklyót rakott lábainkra, kötelet dobált kezeinkre, és angolbarát klikkjével együtt talmudi kajánsággal akadályozta legszentebb terveink megvalósítását. Törekvéseinket módosítanunk kellett, az ember csak azon az úton járhat, amelyik megnyílt előtte. Előttünk egyetlen járható út nyílt, szocializálni a nemzeti vagyont, odaadni mindent jogos tulajdonosának, a munkásnak. Falun a mezőgazdasági munkásnak, az agrárproletárnak adtuk volna a termelőeszközt, ha a vén trotli és a németek összejátszása folytán nagy hazánk nem kerül kutyaszorítóba, nem jut a vereség küszöbére. Úgy tudtuk, úgy tudjuk, a csoda elmaradása hajszálon múlt, a szárnyas halál diadalmasan repült Londonra és nyilván repült volna New Yorkra is, ha nem

következik be szabotázs. Addig pedig, amíg a német csodafegyver kifejti világeldöntő hatását, az itthoni káoszt kell felszámolnunk, a Horthy-, azaz, a trotli-rezsim maradványait.

A menet ismét árnyjátékká alakul. Az egyik oldalon kivilágosodik egy pulpitus. A védőbeszéd közben erősödő moraj a hallgatóság felől.

VÉDŐ 2 Nem könnyű mentséget találni arra, amit védencem, a vádlott és társai elkövettek. Talán a káosz az, ami a leginkább jellemzi a szóban forgó időszakot, hazánk háborús véghónapjait. Káosz az államépületben és káosz a fejekben. Irányvesztés, arányvesztés, erényvesztés. Hangsúlyozom, nem tévesztés: vesztés. A háborúvesztés előjelei, a vég jelei. Ami az egyik oldalon jogfosztás, az a másik oldalon önbíráskodás. De mi az önbíráskodás, tisztelt bíróság, mi, ha nem észfosztás? A társadalom és a jog, ha kilép az ész keretei közül, ha kilép a józan ész aranykeretéből, ha nem kér az ész tekintetéből, a józanság szemüvegkeretéből, akkor, tisztelt bíróság, tudjuk, jön a téboly, tudjuk, de ne mondjuk, hiszen tudjuk, hogy az jön, fogalmazzunk szabatosabban, mondjuk azt, hogy ilyenkor a társadalom cselekvősege megnő, sőt, ez a cselekvőség elérheti a maximumot, erre számos tömegsír utal, miért?, mert a káoszban minden mozog, csak a halott nem mozog tovább, de ez is csak látszat, a cselekvőség csak látszat, az elkövetőt éppen hogy az áldozat mozgatja, a tettes totálisan áldozatorientált, ez az ő függősége, tisztelt független bíróság, egyik áldozat a másikhoz rántja, azzal is végezni kell meg amazzal is, a földön fekvők, a Dunában úszók húzzák-vonják szegény tettestársakat, társtetteseket, szerencsétlen észvesztéseket, olyan ez, mint valami titkos összeesküvés, mintha a halottak intéznék az egészet, ők rángatnák láthatatlan fonálon azokat, akik a bűvöletükben élnek.

A másik oldalon is kivilágosodik egy pulpitus. Még erősebb moraj a hallgatóság soraiból.

VÉDŐ 3 De nem abszolút a hatalmuk fölöttük. Ha az volna, sokan a jelenlevők közül ma nem ülnének itt a tárgyalóteremben, nem zúgolódnának a kollégám védőbeszéde ellen, nem kellene attól tartani, hogy mindjárt a lincs törvénye érvényesül itt, az igazság templomában. Vádlott és társai kétségkívül eszement módon öldököltek, alighanem a kollégám által leírt függőség következményeként, de mégsem álltak maradéktalanul e kényszer hatása alatt, mert akkor tökéletesen azonosultak volna a rájuk osztott sátáni szereppel. Ha ugyanis valóban olyan gonoszak lettek volna, amilyen a tetteire maradéktalanul büszke sátán, akkor nem kergetnek el razziáik alatt minden embert a környékről, attól tartva, hogy egyszer még tanúskodhat ellenük, és nem szállítják áldozataik holttestét más kerületekbe, hogy másra tereljék a gyanút, nem kaparják el őket titkon, az éj leple alatt. Ezek a cselekedetek közvetett bizonyítékai annak, hogy még volt bennük egy szikrányi abból, amit embernek szoktunk nevezni.

2. KÖZJÁTÉK

DEMOKRÁCIA-VITA

Felhőkön belebeg a magyar királyi kiscímer a két angyallal.

CÍMERTARTÓ ANGYALOK *felváltva* Induljunk ki abból, hogy ez egy fasiszta ország. Nem az számít, hogy milyen, hanem hogy milyennek számít a világ szemében. Az, hogy milyen, szinte mindegy. Romhalmaz. Messziről nézve minden romhalmaz egyforma. Törmelék a földön, törmelék az agyakban. Vérmáz, hagymáz. Vetetlen földek, felélt tartalékok. Nők megerőszkolva, férfiak kényszermunkán. Jóság elhajtva, gyárak leszerelve. Egyik megszállás a másik után. Van mit enni? Nincs! Van mit termelni? Nincs. Mi van? A mi medencénk, amin átgázoltak. A medencék általában nem tartják rendkívülinek azt, ami velük történt. Minimum két hegy közé esnek, szélesebbek a völgyeknél, de aránylag hamar átesnek az átvonuló erőszakon. Más hozzá a viszonyuk, mint nekünk, tisztelt bíróság, akik egyéni szemlélettel közelítjük meg a kérdést. A medencék életében a szerelem nem játszik szerepet, testük általában eszköz, a reprodukciót szolgálja. A medencéknek nincs tudatuk, vagy ha mégis, akkor kívülről nézik saját magukat, miközben elesnek és megesnek. Ez az eltávolodási technika teszi lehetővé, hogy testük instrumentalizálását elviseljék. És máris készenlétbe helyezték. Rendelkezzék velük a jelen.

Feltűnik a romjaiban heverő magyar agóra, mindegy, mi, lehet egy szálló vagy egy nagykávéház terasza vagy a bíróság utcára nyíló büféje vagy bármi más. Tavasz nap sütés, asztalnál ülve vagy állva koalíciós politikusok sütkéreznek. Öltönyös férfiak. Előttük kávé, konyak, pezsgő.

Nézd csak, a Jóskák! Ez is meg az is: Koalicy Jóska! Mind Funkcy Jóska. Majd lesz Szankcy Jóska. A rövidebbet húzza: Reakcy Jóska. Ó, istenem, egy ritka példány: Erekcyc Jóska! Civilek. Végre! Ezek szeretik a medencénket. Meg a fényt. Egymást nem annyira. Primadonnák. Primadonok. Igen, mindegyik egy kis Adonisz a maga módján. A tömegek kegyeltje. Hogy ragyog a pártjelvényük! Vezéregyéniségek! Mindjárt elöntik, nem, eldöntik az ország sorsát. Le a koronával előttük!

Majdnem leejtik a koronát, aztán tovalebegnek.

KOALICY JÓSKÁK 1 *szónokiasan* Ne áltassuk magunkat: ez egy fasiszta ország. És mi együttműködésre vagyunk ítélve. Nem vagyunk egymás esetei, de ezen tútesszük magunkat. Mi voltunk az utolsó kotlós és most demokráciát tojunk.

KOALICY JÓSKÁK 2 Mikor szülessen meg a mi kis csibénk, a mi a közös lányunk, aki magába fogadja, nem, magába foglalja valamennyiünk akaratát: mikor, ha nem most? Lehet, hogy nem lesz még egy tavaszunk. Ki mit szeretne beletenni a közösbe: mi legyen a lányunk neve, mekkora legyen a játéktere, milyen legyen a karaktere?

KOALICY JÓSKÁK 3 Le vagyunk győzve. Örüljünk, hogy nem számoltak fel minket, hogy nem tartottak végelszámolást a Magyarország nevű kócerájban. Mostantól rajtunk múlnak, egymáson.

KOALICY JÓSKÁK 4 Mindenekelőtt önmagunkat kell legyőznünk, a bennünk élő fenevadat. Az országot, amilyen volt. Ez nehezebb lesz, mint a háború. A lelki flóránkat kicserélni. A hőseinket lecserélni. A két számmal nagyobb koronát passzentesra becserélni.

KOALICY JÓSKÁK 5 Milyen lány, milyen demokrácia is kell nekünk? Hát azt mégse mondhatjuk, hogy olyan, ami saját magunktól is megvéd, hahaha.

Rongyos koldusok jönnek nagy bottal, láncos kolomppal, köcsögdudával.

KOLDUSOK *regőlő* Milyen legyen a lányunk, haj rege rejtem!, polgári vagy népi?, haj rege rejtem. Semmiféle végső forma, haj rege rejtem, keresztény vagy ateista, haj rege rejtem. Ne legyen globális, ne legyen totális, haj rege rejtem, legyen ideális: elsősorban szabad, másodsorban tiszta, haj rege rejtem, sose etatista. Sokat kölcsönöz nyugatról, sokat vesz keletről; magyar lesz vagy semmilyen sem: nem mi döntünk erről? Legyen mértéktartó, haj rege rejtem, politikai licitnek álljon mindig ellen.

Körbemennek, kalapoznak. Koldusok el.

Pincér felszolgál.

KOALICY JÓSKÁK 1 Pincér, volt egy félforradalmunk és lesz egy reakciónk. Kiosztottuk a földet, törvényesen, levágtuk az ezerfejű hidra ötszáz fejét, három hónap alatt három évszázadot léptünk előre, és mostantól egy tapodtat se hátrálunk. Szébb jövőt!, nem, szabadság!, szabadság, egyenlőség, testvériség!, ezt akartam mondani, illetve, bort, búzát, békességet!, de nem mindenkinek.

KOALICY JÓSKÁK 2 Innen üzenjük testvéreinknek, nem mindenkinek jár belépő az új világba, nem hagyhatjuk annyiban a múltat, amennyiben a múlt sem hagy minket annyiban. Be kell vallani, a múltat is, ez a bíróság dolga, hogy bevallassa, meg a népügyészségé, de be kell vallani azt is, hogy nem jól alszunk, nem jön álom a szemünkre, csak forgolódunk, mert az biztos, hogy valaki áll a pénzromlás mögött, valaki hajtja az infláció vágató lovát, valaki arra spekulál, hogy megint a szakadékban kötünk ki.

KOALICY JÓSKÁK 3 De hát azért nyargal az a ló, nem?, mert nincs mögötte fedezet, elhappolták az ország aranytartalékát, kisíbolták az aranyvonaton.

KOALICY JÓSKÁK 4 Az ország aranytartaléka a magyar ember. A magyar embernek nincs párja. A magyar ember, ha ezerszer elbukik, akkor is talpra áll.

KOALICY JÓSKÁK 5 A magyar ember igen, de az államháztartás? Meddig tartjuk el a szovjet csapatokat? Arra megy el a költségvetés fele. Kopogtat a államcsőd.

KOALICY JÓSKÁK 1 Akkor is megcsináljuk a jó forintot, ropogni fog és harapni lehet majd. Uzsorabíróság: lesz. Feketézés nem lesz!

KOALICY JÓSKÁK 2 Helyes. Megfogadjuk, hogy éberem őrökünk kicsiny, törékeny, vérszegény Pandóránk, a magyar demokrácia fölött. Most és mindörökké. Ámen.

PINCÉR *csatlakozik az előtte szólókhöz* Nem adjuk a lányunkat legitimistáknak, kriptofasisztáknak, összeesküvőknek.

A szomszéd asztalnál másik csoport tűnik fel, ők a kommunista párt szervező erői, előző csoport lassan elhomályosul. A háttérben animáció: imbolygó sarló- és kalapács-árnyak – à la Dziga Vertov.

KOMMUNISTÁK 1 Felnőni a pillanathoz, ez a mi dolgunk, felnőni és elébe vágni. Elébe másoknak, a mások pillanatainak. Mi, kommunisták, állandó előzésben vagyunk, állandó megelőzésben, valószínűleg a halálfélelem mozgat bennünket, ami tök normális, ha egyének vagyunk, de hát nem vagyunk azok.

KOMMUNISTÁK 2 Csoporttagok vagyunk, egy közcsoport legaktívabb tagjai, hadonászó karja, rúgó lába, fölmeredő farka, ácsorgó, na nem, az nem, acsargó pofája, amolyan harci kutyák, karmos mancsok és szemfogak, a farka fenntartói. Legfőbb gondunk, mi lesz velünk, ha kiesünk a falkából, vagy ha, *horribile dictu*, szétverik a falkánkat?

KOMMUNISTÁK 3 Láncon vagyunk tartva, ez nem mindig látszik, csak akinek jó a szeme, az lát el a láncig, jó lánc, vezetőlánc, szolid szovjet gyártmány, nem fog rajta rozsdá, mint a magyar kardján, prima lánc, nem téped el, egy rántásból értesz, olyan, mintha nem is volna, magadtól ügessz raporra, mielőtt bárki kérdez.

KOMMUNISTÁK 4 Különös a járásunk, különös a vágásunk, különös a rágásunk, különös az anyagunk, mi sohasem vinnyogunk, mi kommunisták vagyunk. Nem arra jár az agyunk, hogy a szabadságjogok mindenre kiterjednének.

KOMMUNISTÁK 5 Ilyet csak a Reakcy Jóska gondol.

Még beszéd közben kivilágosodik egy harmadik asztal. Ott részben az előbbi „Jóskák”, részben újabb polgári politikusok ülnek. Mögöttük esetleg animáció: egymás felé, majd ismét elfelé mozogva, mint két inga, beúszhat a Szabadság-szobor és a Big Ben – à la Fernand Leger. A kommunisták asztala elsötétül.

POLGÁRI POLITIKUSOK 1 *skandalva, ad notam* „Süssünk, süssünk valamit” Gondolhatok valamit? Azt is megmondom, hogy mit. Legyen egyenlő jogunk, érvényesíthessük a bennünk lévő különbsé-, különbségeket. A különbség az a jegy, amivel felszállhatunk a demokrácia nevű tömegeszközre.

POLGÁRI POLITIKUSOK 2 A demokrácia nem eszköz, hanem cél. Állandó törekvés az állampolgári jogegyenlőségre. Enélkül nem bontakozhat ki a szabad személyiség.

POLGÁRI POLITIKUSOK 3 Blabla. Már a honfoglalók tudták: a nagyobb egyenlőség kevesebb szabadság, a több szabadságjog kevesebb lehetőség az átalakításra. Nincs kizárva, hogy még a királlyal járnánk a legjobban.

KOMMUNISTA KÖZBEKIABÁLÁSOK Na még csak az kéne: egy nyereg alatt puhított Habsburg! Vegyünk példát Szent Istvánról: irtsuk a reakciót!

Elsötétül a színpad. Hátul hatalmas neon vörös csillag. Megjelenik a kommunista szavalókórus. Ökölbe szorított kezek, militáns revülépések. Fenyegetés, szorongás, háritás a mozdulatokban.

AZ ELMÚLT HUSZONÖT ÉV

KOMMUNISTA SZAVALÓKÓRUS Mélyül, minden arc mögött mélyül a szellemi üresség, az elmúlt huszonöt év. Előttünk csak a próba. Kioltják a fényeket, jelenetváltozás jön, gondolat nélkül várakozz. Úgyse lesz mire gondolni, olyan úton kell járni, ahol nem találjuk magunkat, ahol nem mi vagyunk, hanem az elmúlt huszonöt év. Még megmarad a hit, a halál meg a születés kínja, a börtön

birtoka, a borzongás a lábunkban, és mállani kezd a szentkép, az elmúlt huszonöt év. A lényeg van bennünk, ebben hiszünk, így minden kaland, portyázás az ismeretlen felületére, erre a panorámaképre, alóla kitörlődik a körkép, a körkép, az elmúlt huszonöt év. Ha elvész a cselekvés indítéka, elég csak felidézni, hogy félregörgezzük a színfalat, és ne legyen többé: az elmúlt huszonöt év.

Vérben remeg a drót, dalol úgy-ahogy beforrt sebek alatt, fölfut a fában a tavasz, mindnyájan eltűntök a szélben, a jog nélküli éjben: az egész Horthy-garnitúra, az összes rang és titulatúra, a tábornok lakájok, a sámlin álló vitézi rend, a nagytőke és exponensei, mindenki, aki nem mi, a visszacsinálók, a visszafejlesztők, az aknamunkát folytatók, a jó szándék álarcát felvett nők és férfiak, a szenteskedve gyűlölők, a konok maradiak, a nép ellenségei, a nem demokraták, a svábok, az imperialista bábok, a kiscgazda jobbszél, a szocdem árulók, a velünk szembefordulók és minket vádolók. Pártok épülnek, hullnak, mi állunk, gyerekek nevetése harsan. Visszanézünk hosszan, a vállunk fölött az ősi rémület felé.

HATODIK NAP

EGY VISZONY RENDEZÉSE

I

TANGO NOTTURNO

Két árnyalak fekete csuklyában, duett a sötétben, halálos tangó. Stravinsky Tangója szól zongorán.

Az előtérben kivilágított asztal, egyik oldalán a kihallgató, másik oldalán a kihallgatott. Mindkét tenyerük végig az asztalon. Amikor beszélnek, a közönség felé fordulnak. Onnan várnak megerősítést. Mindketten suttoznak.

ÁVO Talajt fogunk, fáradt talajt, mérgezett talajt, ellenséges anyagban gazdag talajt, politikai talajt, ezen a talajon csak a teljes anyagcsere segíthet, meg kell forgatni, ki kell forgatni belőle, ami meddő, amiből nem nő, nem nőhet a jövő, ki kell forgatni, ki kell gyomlálni, először kigyomlálni, aztán kiforgatni, az ártalmasat, az értelmeteset, a kártékonyat, a féltékenyet, hadd nőjön a jövő, de előbb a kezünk, amivel irtunk és vetünk.

EGYHÁZ A kezük, ráteszik a földre, az ezeréves magyar földre, a meggyötörtre, ráteszik, elveszik, odaadják azoknak, akik nem tudják, mit tesznek, lassú a magyar, elszokott a gondolkodástól, azt hiszi, tőlük kapja, pedig tőlünk veszik el, mi vagyunk az igazi demokrácia, a krisztusi egyenlőség ősbib, mint a kommunizmus, mi még az ellenségünket is szeretjük, nem fogjuk le a kezét, csak Isten foghatja le, addig is támadjunk fel, legyünk imádság, lángtenger, és adjuk meg a megszállóknak, ami a megszállóké.

ÁVO Mossák a kezük, pedig benne volt vastagon, a kezükben volt az áldás, a harctéren, a székesegyházban, a főrendi házban, ott nyújtózott a kezük a törvényhozásban, a szavazásnál, amikor felemelték egyszer, kétszer, senki többet, harmadszor, nem, csak kétszer, de az is elég volt, hogy elkülönítsék, félresöpörjék, lapátra tegyék, akik nem ők, odatartották a mások arcát a pofonnak, miközben a medence megtelt vízzel, könnyel és vérrel, hogy legyen miből erőt és bizalmat meríteniük, legyen miben a kezüket elmeríteni.

EGYHÁZ Nyújtjuk a kezünk, nyújtjuk a vigaszt, imára kulcsoljuk a kezünk, nekünk a természetfelettihez van közünk, az anyagtalanhoz, nekik az anyaghoz, mi mennyei kincseket gyűjtünk, ők anyagot rólunk, minden anyag ott van a kezükben, egyre több minden fér bele, a kínzás is belefér lassan, nekünk szentély a test, nekik térkép, ellenünk szóló bizonyítékok forrásvidéke, nyújtják a testünk, hajlítják, nyom nélkül, vég nélkül vernek, csak a hitünk marad veretlen vagy az sem.

ÁVO Amíg nem ismernek, nem is szerethetnek, a bizonyítékot arra, hogy milyenek vagyunk, belőlük nyerjük és nekik gyűjtjük, ez a mi szeretetszolgálatunk, te vagy én, elvileg a párt ökle volnánk, de hát nem a téren vagyunk, az utcán, hanem otthon, nálunk, a pincében, a kihallgató szentélyben, rendszerint, a szertartásrend szerint éjszaka, amikor elmosódnak a határok, összefolyik a bőr a hússal, előtör a gyűlölet lávája, és kiteríti kártyáit az elvetemült, persze, a pakliját mi kevertük, mi

húztunk neki lapot, itt írja alá, saját kezűleg, ezek mindent aláírnak, mert már ismernek, és duzzad belőlük a szeretni akarás.

EGYHÁZ Rajtunk a kezük, nem veszik le rólunk, a szemüket sem, a kezük a szemük, ezek a kezükkel látnak, de rosszul, ezért teszik fel rólunk, amit feltesznek, ezért a kínzóeszközeik, a vallató módszereik, ezért támaszkodnak ránk, eresztenek belénk villamos áramot, hogy el ne engedjük a kezüket, hogy el ne engedjen a kezük, bennünk ásnak mint saját talajukban, mit keresnek?, beszéljen!, mondják, beszéljen!, látjuk, hogy nem látnak, csak egy marék porban az iszonyatot, egy csomó tört képet, csupa belénk vetített, belénk vert siralmas hazai tájat.

Táncnak vége, elsötétül a színpad.

II

TUDÓSÍTÁS

Tárgyalóterem először sötétben, a szélén kivilágított bemondószoba a rádióban, 2 mikrofonnal.

NŐI BEMONDÓ Előzetesen hallgassák meg sajtószemlénk legfontosabb témáit egy-egy mondatban.

FÉRFI BEMONDÓ Harc a klerikális reakció ellen: Eljárni papokkal szemben nem tilos, hangsúlyozta a politikai rendőrség alezredese.

NŐI BEMONDÓ Felhívás: A kedves hívek ne rettenjenek meg a gonoszság fiainak fenyegetésétől, óvott az esztergomi érsek.

FÉRFI BEMONDÓ Nyilatkozat: A magyar nép ellenségeinek zöme az egyház palástja mögé búvik, mondotta az MKP főtitkára.

NŐI BEMONDÓ A református püspök levele a belügyminiszterhez: Internáló táborban, az ügyészség fogságában, népbíróság előtt, tíz évi börtönre ítélve – lelkész, plébános, hittanár, esperes, püspök.

FÉRFI BEMONDÓ Helyszíni tudósításunk következik.

A bemondószoba elsötétül, a tárgyalóterem kivilágosodik.

Zűrzavar a tárgyalóteremben, verekedéssé fajul, bántalmazták a vádlottat is, közben a hallgatóság két pártja egymással felesel.

HALLGATÓSÁG 1

Éljen a szociális pap!

A mi papunk munkásbarát!

Igaz embert nem állítunk a vádlottak padjára!

A bűnösök nem a vádlottak padján ülnek!

Isten velünk!

Ártatlan a vádlott!

Azonnali felmentést!

Istentelenek!

Kommunista bosszú!

HALLGATÓSÁG 2

Le a nyilas pappal!

Le a háborús uszítóval!,

Le az ifjúság megrontójával!

Vesszen a klerikális reakció!

Ítélt a nép!

Gyorsított eljárást!

Börtönbe a gonosztevőt!

Nácibérencek!

Rohadt fasiszták!

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ *erélytelenül próbál rendet csinálni* A szabadság, úgy látszik, már tetőtől talpig megfertőzött bennünket.

LAIKUS BÍRÁK *egymás után, egymás közt*

Nyilván hajlamosak voltunk rá, már Vereckénél.

Fasizmussal fertőzött a nép: a kortesflörtök nem válnak be.

Mi ez a muszos szemlélet? Ha valakinek van joga jóvátételre, akkor az a dolgozó magyar nép.

A demokrácia csak úgy hódíthatja meg a magyart, ha népi ösztönét szabadjára engedi.

Zűrzavar elhalkul, kis szünet

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ Vádlott, feleljen: igaz-e, hogy a bolsevizmus ellen uszított?

LELKÉSZ VÁDLOTT *bekötött fejjel* Aki az erőszak, a züllés, az aljasság ellen emeli fel szavát, magasságos bíróság, vajon vét-e az ország törvényei ellen? Aki a világégés viharában hánykolódó szentföldjét, a hazáját félti a teljes elsüllyedéstől és beszédeiben hazafias aggodalmának ad hangot, vajon milyen erkölcsi parancsot szeg meg? Aki lelkipásztorként harctéren szolgáló híveit – erre az otthon maradottak a tanúk – Jézus eucharisztikus lángoló Szent Szívének ajánlja, vajon mely kötelességét mulasztja el? Aki a rábízott nyájat figyelmezteti: a hitetlenség útja töviseket terem és az önzés sivatagába visz, éppen ezért óvakodjanak az ateizmus apostolaitól, nem a krisztusi igét hirdeti vajon, nem keresztény szellemben szól?

Ismét dulakodás, felelő kórus

HALLGATÓSÁG 2

Le a reakcióval!

Megvédjük a néphatalmat!

Népellenség kifele!

HALLGATÓSÁG 1

Le a kómenistákkal!

Megvédjük az egyházunkat!

Mocskos zsidók kifele!

Karhatalmi közbelépés után csend

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ Hallgassuk meg a tanúkat.

Bejön két hármás csoport. Ők a két Tanúkórus.

TANÚKÓRUS 1 *egymás után* Lelkész úr az elmúlt években többször is kiprédikálta a cucilizmust. A háború folytatására izgatott, engem ezzel agyon izgatott. A német megszállás alatt propagandagyűlésre hívott a komonizmus ellen.

VALAKI De hát a tanúk nem is járnak templomba.

TANÚKÓRUS 1 *egymás után* Akkor is így volt. Mindenki tudta. Az egész telep beszélte. *egyszerre* Fenntartjuk vallomásunkat.

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ Következnek a védelem tanúi.

TANÚKÓRUS 2 *egymás után* Mi báróczipeliek, tanúsítjuk, hogy a tisztelendő atya csakugyan kifogásolta a vallás hiányát a bolsevik eszmerendszerben. De az orosz népet nem kárhoztatta egy

szóval sem. A háború folytatása mellett sem állt ki soha. *egyszerre* Ő csak az istentelenség ellen harcolt.

TANÁCSVEZETŐ BÍRÓ Lelkész úr, most, hogy a saját bőrén érzékelt a népharagot, nem gondolja, hogy másként kellett volna cselekednie a háború alatt? Nem érzi úgy, hogy önnek nem nagyon van helye a demokratikus nép szívében?

LELKÉSZ VÁDLOTT Jézus szívében minden szívnek van helye, akármilyen kinövással, dudorodással, bibircsókka. Ő mindegyiket magához hajlítja, nem töri – túri. De ő a mennyek ura. Aki csak földi porszem, mint semmiségem, aki a reá bízott telepet nem engedi át gettó céljára a fasisztáknak, aki a Katolikus Kör helyiségét nem adja át gyűlés céljára a kommunistáknak, annak betörik a fejét, mint a mellékelt ábra is mutatja.

KLERIKÁLIS HANGOK *a teremből távozóban, dohogva*

Államrendőrségünk Teleki téri trógerekből, salaknépből tevődik össze!

A jelenlegi állam az istenteleneké! Ötezer papot internáltak, hétszázat méreginjekcióval öltek meg!

Jól vigyázzatok gyermekeim, nehogy cukorral, cirkusszal és futballal elcsábítsanak benneteket.

Nálunk nem lehet a csajka rendszert bevezetni, mert az nem való a magyar embernek.

Könyörögjünk hát azért, hogy a maradék orosz is mihamarabb kitakarodjon.

Elsötétül a szín.

III

Menyecskekórus jön be.

MEDDŐHÁNYÓ-DAL *ad notam Tizenhárom fodor van a szoknyámon*

MENYECSKEKÓRUS Ígéretekkel tele van a padlás, / tele a pince megvalósulással: / két asztal közt nyárson forog a hívő, / állózárká az elítélt jutalma. // Nálunk istenfélő polgárok vannak, / csak épp a polgárt nem tiszteli isten; / a magyar géniusz és féltestvére, / az állam megelégszik önmagával. // Bérma körút és imaapostolság, / ahol Jézus lépdél, reszket a porszem, / ökölrázó százezres pártgyűlések, / szeretetverseny, gyűlöletbajnokság. // Végül mindenki, áldozat és gyilkos / egyetlen körmondatra zárva nyugszik, / az élők pedig tovább lapátolják / a történelem nevű meddőhányót.

3. KÖZJÁTÉK

SZEMBENÉZÉS: ÉRTELMISÉG A HORDÓN

Kétoldalt lépcsős emelvény, lehet az átalakított bírói dobogó asztal nélkül. Ez esetben egyfajta magyar Hyde Park. Közönség és előadók ugyanazok, öltönyös, fiatalabb-idősebb, sétabotos-szemüveges és bricsessznadrágos, parasztcizmás értelmiségiek. Felloholnak, lerobognak, elől futva kerülnek meg az emelvényt, majd ismét felügetnek a lépcsőn a mikrofon elé, hogy szóhoz jussanak. A színészek nyugodtan olvashatják a szöveget a mikrofon melletti kottaállványon lévő papírról.

Az ómódi festett kulisszán vursli: céllövölde, körhinta, söröspult. A beszédek iránt teljes érdektelenség. Valaki üres sörösüvegekkel zsonglőrködik az emelvény közelében. Egyik oldalon a Hány János 1941-es filmváltozata megy kivetítőn. Odaseregülő emberek. Másik oldalon a hangtechnikus babrál az erősítéssel, elég gyakran elmegy a hang, a szónokok a mikrofont kopogtatják, szövegük egy részét elfújja a szél. Szórványos, lanyha taps, saját maguknak.

Az emelvényen egy másik mikrofonnál a baljában címerpajzsot, jobbában szuronyos puskát tartó, rohamsisakos, posztókabátos, zsákvászon arcú, gombszemű, de a száján cipzárkivágásos alak: ő a Múlt. Miután lefátyolozzák, időnként Kövendégszerű hangon reagál az elhangzottakra.

ÉRTELMISÉGI 1 Borítsunk fátylat a múltra. Vörös tüll fátylat borít a Múltat jelképező katonaalakra. Aki magyar, megbocsát.

ÉRTELMISÉGI 2 Majd az Úristen, övé a megbocsátás. Vele kell élő kapcsolatot tartani, nem a múlttal. Elhúzódik a Múlttól.

ÉRTELMISÉGI 3 Mi kovácsoltuk a múltat olyanná, hogy szeretnénk előle elfutni. Kerüljük meg ismét a tanulságot? Megkerüli a Múltat.

MÚLT Nézz a szemembe!

ÉRTELMISÉGI 4 Jó, de hogy képzeled? Legyünk tárgyilagosak? Nézzünk mindent száraz okossággal? Ne szeressük magunkat? Szeress te is minket!

ÉRTELMISÉGI 5 Ez is csak egy nép. Megy a mások feje után. Mi után? Miutánunk. Ilyen. Fogadd el, és ne várj tőle népfellett. Magasra emeli a két kezét.

MÚLT Szólj érthetőbben!

ÉRTELMISÉGI 6 Totál beleette magát a fasiszta elmebaj. Ettől vérig van sértve. Vérig van sértve magától. Na de ő a nép. A nép mégse vándorolhat ki magából! Ki tudja, mi maradna benne?

ÉRTELMISÉGI 1 Már két világháború nyúlt a hóna alá, mégis elterült. Kezébe adtuk a kereszténység eszméjét. Úgy forgatta, mint a cséphadarót. Hiába. Ezt is megbukta. Megtudta, hol lakik a magyarok istene.

ÉRTELMISÉGI 2 Hát az égben biztos nem. Innen üzenjük neki, a magyarok istenének: mi a néphez, e gyarlóságot gyakorló embercsoporthoz tartozunk. Kérdés, hogy ő kihez? Van-e morális igénye vagy csak pofázni és tollasodni akar? Tisztán szeretnénk végre látni! *Elfordítja a fejét a múlttól.*

MÚLT Nézz a szemembe!

ÉRTELMISÉGI 3 *egészen közel hajol a Múlthoz* Mondd, túl jók vagyunk, hogy mindenki itthagya minket? Tegnap a zsidók, ma a svábok, holnap a polgárság, aztán a laposfülűek. Válogatós egy banda.

ÉRTELMISÉGI 4 A rossz se jó nekik, a rosseb egye meg.

ÉRTELMISÉGI 5 Ilyen a mai ember. Nem eszik, csak zabál, nem él, csak teng. Új világ, ezeknek? Nekünk? *Eltakarja a szemét.*

MÚLT Szólj érthetőbben!

ÉRTELMISÉGI 6 Úgyse értenéd. Te különben is sóbálvány vagy és le vagy sztorozva. Kérünk, ne jöjj velünk. Mi magunkért élünk és magunknak könyvelünk.

Múlt el.

Emberméretűnél nagyobb, mikrofonmagasságig érő Miskakancsót tolnak be a színpadra, a hátulja hiányzik: ő a Nép. Az értelmiségieket játszó színészek (vagy közülük néhányan) egymás után beállnak a Miskakancsó, illetve a mikrofon mögé. Az ő hangjukat halljuk vagy nem halljuk. Aki nem beszél, az az előtérben a tánc nyelvén mondja el ugyanazt, leginkább toppantással, dobbantással, tapssal, combcsapkodással. A tánc suta és otromba.

MISKAKANCSÓ A magyar lovagias és józan, a becsületre sokat ad, a gyengékkel szemben emberies. Nem gyűlölködik, nem zord, nem bosszúálló, a magyar derűsen igazságos. Szeret imponálni, de neki nem imponál senki. Nem érzékenykedik, tettének következményeitől nem riad vissza. Élni nem mindig tud, halni mindig szépen hal a magyar.

ÉRTELMISÉGI 1 Mi nagy egyéniségekből összetevődő kis nép vagyunk.

ÉRTELMISÉGI 2 De ismerünk kis egyéniségekből összetevődő nagy népeket is.

MISKAKANCSÓ A magyar örül önmagának, kedve telik önmagában, szereti azt, ami magyar. Magyarság az a szenvedély, amely ezen a földön mindent magyarrá akar tenni. Legelső sorban azt, ami különben is az.

Vége a táncnak. Turisták, nők, férfiak vonulnak át a színen.

TURISTANŐ 1 Édes pofák a magyarok.

TURISTANŐ 2 Ezek? Hangulatatléták.

TURISTA 1 Még az se. Unalomzsokék.

TURISTA 2 Francokat. Csávók a csávában.

ÉRTELMISÉGIEK *kórusban* Elmentek ti: picsávók a picsávába!

Turisták riadtan el.

MISKAKANCSÓ Nincs állandóbb a népnél, és nincs illendőbb, mint adni a népnek. Adni neki, hogy letörlessze adósságát. A nép mindig a legtöbbel tartozik az országnak: az életével.

Amíg beszél, betolnak egy emberméretűnél nagyobb Mariskakancsót, a Miskakancsó kisebb párját. Két nő szól belőle felváltva.

MARISKAKANCSÓ A nép férfinép. Mi, nők, kicsit idegenül állunk mellette ma is. Csodáljuk zárkózottságát. Fiús szégyenlősségét. Esetlenségét. Különös hallgatagságát.

Egy személyben úr... És szolgál. Úrhatnám... És térdhajtó. Kínzó... És megkínzott. Magányos, hogy az isten rázná már vállon. De csak én rázom.

ÉRTELMISÉGIEK *kórusban* Magamra ismerék benne.

ÉRTELMISÉGI 1 Nekem a magyar kapálás és kalapálás közben mutatkozott be, homlokát törölte, mielőtt végre megszólalt. Már azt hittem, nincs is szava.

MISKAKANCSÓ Szavunk még volna, de fordulatunk, amelyben a nyelv csillog, már alig. Ha minden kifejezésünk idegen származék, minek fordítsuk magyarra?

ÉRTELMISÉGI 2 *közönséghez* Szavát se higgyék! Költői nép a magyar!

A többiek maguk elé beszélnek, egyre színpadiasabban, egyre átszellemültebben.

ÉRTELMISÉGI 3 A vers hallgatása közben érez valami időfelettit, úgy emelkedik fel sorsához.

ÉRTELMISÉGI 4 Talán csak a vers ritmusán át, az értelem másodlagos.

ÉRTELMISÉGI 5 Az én fajtám olyan fajta, / ondolálva van a farka, / ráfonódom, rajta kúszom, / mint szőlőkarón a kacs.

ÉRTELMISÉGI 6 *felemelt mutatóujjal a közönséghez* Na látják, a versen át mindenki megközelítheti a népet.

ÉRTELMISÉGIEK *kórusban* Tartozzék mindenki a legjobb párthoz – a nagy magyar szellemek pártjába.

Miskakancsó és Mariskakancsó apoteózisa. Értelmiségiek a vállukra emelik őket, körbehordozzák. Közben Weiner Leó Rókatánca szól.

HETEDIK NAP

ÍTÉLKEZÉS

I

TOVÁBBKÉPZÉS

Tárgyalóterem. A bírói pulpitusnál a képzők, előttük papír. A képzésen résztvevők jobbra is, balra is, a szék- vagy padosorokban. A hallgatóság kórusban ismételi bizonyos kulcsszavakat.

KÉPZŐ 1 Ismételjük el: a bunkó primitív fegyver, a puska fejlettebb fegyver, legjobb fegyver a bíróság!

VISSZHANG Legjobb a bíróság!

KÉPZŐ 1 Legjobb, legjobb. De ha nem tanul? Ha nem gyakorol? Mit nem? Fekvőtámaszt? Keresztfüggést? Még mit nem! Egy másik támaszt. Egy másik függést. Hm?! Fegyver! Célzás! Ez most nem célzás, ez karbantartás, igen, észkarbantartás. Mi a fegyverünk támasza? Mit gyakorol a bíró? Mitől függ a harcképesség? Hm?! Ön-bí-rá-lat! Azt tanulja, azt gyakorolja, attól függ.

VISSZHANG Attól függ!

KÉPZŐ 1 Hibája mindig van a báró, nem, a bírónak, hibája igen, abból okul, eddig minden bíró abból okkult, felteszi az okulárét, ez a szabálya, és rögtön látja, mi a hibája. Szemüveget a bírónak! *a papírját nézi* Nem felkészült, nem gondolkozik a vádlott fejével, nem uralja az eseményeket, alacsony a műveltségi színvonala. Ha nincs színvonalunk, hogy maradunk meg az élvonalban, hogy állunk helyt a tűzvonalban?

VISSZHANG Hogy állunk helyt?

KÉPZŐ 2 Jegyezzék meg: nem arra való a népbíráskodás, hogy mindent a vádlottak javára magyarázzunk. Esmehűség? Elvtársak! Ezt az országot csengő ezüstmárkákért adták el! A nép fogcsikorgatva nézi, hogy a nácirajongó gyárigazgatók, a munkásnyúzó főnökök, a szadista katonatisztek még mindig ott ülnek a helyükön.

VISSZHANG Ott ülnek!

KÉPZŐ 2 De már él és tüzel a biztos fegyver, az államrend és a köztársaság védelmében hozott törvény. Már gúnyneve is van: hóhértörvény, ebből is látszik, mennyire szeretik, akik rettegik. Mi nem öncélúan sújtunk oda, ahova köll: a per népet nevel, közvéleményt alakít. Taní-tani! Hát mikor volt ilyen, hogy a történelem élvonalához csatlakozhatunk? Végre a jó oldalon állunk, de ezt még nem mindenki érti.

VISSZHANG Nem mindenki!

KÉPZŐ 2 A harcnak nincs vége. A népbíróság ott van a tűzvonalban, a harc élvonalában, a harcot élezőkében, mert a harc a fejlődés mozgásformája. Nagyon formás mozgás. Közben végbemegy a teljes átalakulás: pete, lárva, báb, Gregor Samsa. Ha a hibáikat keresik, ha megrekedtek útközben, olvassák a szorongás klasszikusait. Mindegy, a végeredmény akkor is: a kifejlett rovar. Mi mást

akarhatunk, mi mást akarhat a párt? Ha nincs harc, megrekedünk, visszazuhanunk, végünk, vége a világnak, vége, vége, vége mindennek, vége a türelmünknek!

VISSZHANG Vége a türelmünknek!

KÉPZENDŐ BÍRÓ *felteszi a kezét* Engem nagyon feldob, hogy ennyire az élvonalban vagyok, ott lehetek, ahol csak kevesek, de sokszor nehéz eldönteni, kit kövessék, mit kövessék. Az iskolában megtanultam, az ember mindig maradjon belül, ne menjen ki a vonalból, ugyanez áll az élvonalra is, a bíró él és valahányszor ítél, kötelessége igazodni a vonalhoz. De sajnos nem mindig látom élesen, melyik az a vonal, aminek alapján itt élhetek, illetve, ítélnék. Ott fent annyi mindent mondanak, annyifelé futnak a vonalak, egymást keresztezők, nem is huzamosak, még kevésbé párhuzamosak, hogy az ember csak kapkodja a fejét. Kinek tessék, kit kövessen?

VISSZHANG Kit kövessen!

Képző 1 és Képző 2 jelentőségteljesen rámutatnak a közöttük ülő Képző 3-ra.

KÉPZŐ 3 Nem titok az irány, csak figyelni kell a jelekre. Főleg keletre. Ott már valóság az, ami itt még csak lehetőség. De az az érzésem, már nem sokáig leszünk aszinkronban. Addig se felejtsük el, a harcot nekünk kell megvívunk. A múlt mindig ad munkát, a múlt az örök felforgató: tagadja vívmányainkat, lázad a jövő ellen, egyetlen vágya, hogy ismét jelen lehessen. De itt vagyunk mi és útját álljuk. Mi, a jelen, kivételesen örökké tartunk. Örökké tartunk attól, hogy múlttá leszünk. De jobb félni, mint megijedni, jobb a múltnak elejét venni.

VISSZHANG Elejét venni!

KÉPZŐ 3 Mi mindig helyesen döntünk, mert mi döntünk. Mást nem hagyunk dönteni. Nem hagyjuk megdönteni magunkat. És a bíróságainkat sem. Nem tétlenkedünk, rázzuk a rostát, válogatjuk a jövőt. Az egész ország jó ismerősünk. Ezután is egymásnak adják majd a bilincset, nem, azt mi adjuk, hanem a kilincset, mozgalmas tárgyalótermeinkben. Igen, még él a reakció, még van vélemény. Még van múlt, bár alig, és van külföld, bár az is alig. És amíg ez van, idő és tér, addig ki vagyunk téve a véleménynek. Addig nem ülhetünk a babérjainkon. Ott vannak az atlanti körök és klikkek. Már tudjuk, hogy súgnak. És hogy kiknek. Hogy miben mesterkednek!

VISSZHANG Miben mesterkednek?

KÉPZŐ 3 Ötödik hadoszlopok settenkednek, ármányosan átszövik államrendünket. Elszakítanak minket a jó oldaltól, megdönténék népi demográfiánkat, függetlenségünkre törnek, aljas módon megnyitnák határainkat, ránk zúdítanak a felfegyverzett söpredéket, eltennék láb alól választott vezetőinket, visszaállítva az országban a tőkés rendet. Ez, kérem, a történelem kérlelhetetlen logikája. Na, ennek fog megálljt parancsolni a jövő népbírósága. Mert nekünk Magyarország az első!

VISSZHANG Az első!

II

ÍTÉLETHIRDÉTÉS

A Népbíróóságok Országos Tanácsának (NOT) feldíszített tárgyalóterme, körben a falon a „kuruc” történelemszemlélet nagyjai: Dózsa, Bocskai, Thököly, Rákóczi, Kossuth etc.

NOT ELNÖKE *olvas, időnként felnéz* Tisztelt hallgatóság, jubileumhoz érkeztünk. Túl vagyunk a félszázezredik ügyn. Tanácsaink a szakma legjobbjainak tanácsai alapján végzik munkájukat. Laikus bíránk érett jogértőkké és jogalkalmazókká váltak. Rendkívüli idők részesei voltunk, vagyunk és remélhetőleg leszünk. Hol vannak már a fűtetlen termek, hol a télikabát? Hol a fizetlenség, a gyér koszt, az állampolgári egyenlőség, a részrehajlás hiánya, a kezdeti idők buktatói?

Népünk felnőtt, demográfiánk előremutató, cselekvésünk határozott, pedig nem volt ránk precedens, magunkat teremtettük elő a semmiből. Egyetlen ellenségünk az időszűke. Ha egy piaci lopás rekonstrukciója a szokásos eljárási eszközökkel éveket vehet igénybe, akkor egy háború kinyomozása, a felelősök előállítás stb. évtizedekig eltarthat. Ennyi időnk nincs. Mi nem arra kaptunk megbízást, hogy szögezzük az országot a múltjához, hanem hogy fordítsuk szembe vele.

Az igazságszolgáltatást nem tolhattuk el, csak a jogot. Úgy, hogy a jogszerű és a statáriális közé essen. Jól essen, minél több mindenkinek. Minél több az ügy, annál inkább látszik: ez mind egyetlen per valójában. Sértett a magyar nép. Vádlott az országrontó banda, mely ránk hozta a katasztrófát. Bűneik az égre bűzlenek.

Hazánk olyan lett, mint Augiász istállója, és a történelem miránk bízta a kitakarítását. Hősi feladat: folyót vezetni az istállón keresztül. Mert ilyen a mi népbíróosági törvényünk, kiegészülve az állam védelmének törvényével: tisztító folyóvíz mindenestől. A szabadosan körülírt tényállások és pontosan szabályozott tüntetési tételek garantálják, hogy ez a történelmi gané eltűnik.

Így a százhuszonötödik kivégzés után elmondható: a népbíróóság eleget tett az elvárásoknak és a magyar népet jogi és erkölcsi elégtételhez juttatta. Leszoktunk róla, hogy mindenféle beismerés és felelősségvállalás kicsikarása közben arra sandítsunk, hogy fog ez másokra, a külföldre, a nagyvilágra hatni. E nehéz, de dicsőséges útnak fontos mérföldkövei a háborús főbűnösök elleni eljárások. A jövő még hálás lesz nekünk a múlt e felbecsülhetetlen értékű feltárásáért.

Ítéletünk egyezik a milliókével.

Megismétlem hát a méltóságában megalázott, megkínzott, harminc ezüstmárkáért elárult nép nevében: Halál a bűnös rendszerre!

HALLGATÓSÁG feláll, hangorkán a teremben Halál, halál, halál!

Bíróóság feláll, a NOT elnökével az élen kivonul.

III

Közben aláereszkedik a két címertartó angyal teniszruhában, teniszcipőben, a Kossuth-címerrel, leszedik róla a koronát, egyik a hóna alá csapja.

Lassított felvételben teniszeznek, labda nélkül, á la Nagyítás. Mindig az beszél, amelyik üt.

CÍMERTARTÓ ANGYALOK felváltva Nem szép zene, igaz? Mély tenger a nép. De nem ilyen sötét.

Most is árnyék teríti be. Ezek a sötét rendszerek. Egymás hátán felkapaszkodó poloskák. A csúcsra

lesnek. Aztán pofára esnek. Nem látnak, nem tudnak. Ahol nincs gödör, ott ugratnak. Ahol van, ott soha. Aktákat tojnak. Gyártják az anyagot, az ellenük szólót. Bűneik lassan kigöngyölődő tekercek. Az utolsó percig hiszik, hogy szárazon elviszik. A pozíciójuk az a mesebeli kolbász, ami az orrukra nő. Annál fogva rángatják őket az események. Kötelező uralkodni, rendszerkedni? Kész tények elé állítani a jövőt? Ítéletdiktátumot nyomni a kezébe? A saját halálos ítéletüket? Az utánuk jövő mit tehet? Leszámol velük, átadja őket a múltnak. És az idő újabb uralomba fullad. A bosszú gurul, a nép begőzöl és tombol. Rajta az örök mellény, amit újragombol. Na és a megbocsátás? Arra nincs kilátás. Örülünk, hogy a sör malátás. Minden kor shaw. Valamit ízesít, és ez se utolsó. Tegyük le? Tegyük le róluk? A nap halad, vár a tanóra.

Lehajolnak, összeszedik a nemlétező labdákat, koronával, teniszütővel ellebegnek.

IV

Megszólal a „Ha majd a nyarunknak vége” kezdetű katonadal. Keringőzve bejön egy férfi díszmagyarban: ő a Horthy-rendszer. Megáll a bíróság emelvénye előtt.

HORTHY-RENDSZER az utolsó utáni szó jogán

Tisztelt utódaink, méltóztassanak a térképre egy pillantást vetni és aztán eleinkre az első követ vetni, amiért idejöttek letelepedni. El is lehet menni, el is megyünk, mi már el, törvényszerűen, de csak szerűen, nem törvényesen. Mi a hagyomány tűzhelyénél melegedtünk, ezer éves pörköltöt ettünk, gyakran odapörköltünk keletnek, nyugatnak, ettől tetszett a nevünk szépnek és főleg hatalmasnak. A szép igaz, az igaz szép, mi is azok voltunk, amíg volt nevünk. Megvolt szép Hungáriánk, ő volt az aránk, kedvét lelte bennünk, ha gondoltunk néha rá. A gondolat, ha jött, többnyire magunkra fordult, és a Nap, ha sütött, mindinkább mások felé fordult. Másokra ragyogott a szerencse napja, forgott a viszonság, a többit a Himnuszról tessék megkérdezni. Ha minket kérdeznek, rendszerszerű a válaszuk: mi tehetünk mindenről, de bűnösök nem vagyunk. Aljasok nem vagyunk, számítók nem vagyunk, a becsületünkre ma is sokat adunk. Önök előtt nem állunk meg, önök a legyőzöttbe döfik a lándzsát, és így feszítenek a fotográfusok előtt: a népbíróság mint valami Szent Mihály, nekünk pedig a végidők sárkányának szerepe jut. Éppen ezért, tudván, hogy a kegyelem nem itt terem, feljebb folyamodunk, a történelem ítélőszékéhez: ügyünkben ott fognak igaz ítéletet hozni. A történelem sötét verem és magas fórum. Hozzá fellebbezünk.

Megjelenik egy félmeztelen ősemberalak, olyan, mint Goya rézkarcain a Kolosszus.

TÖRTÉNELEM *ásít, aztán elbődül* Miii? Tiiii? Mi van? MÉR hozzám? Ismertek? Ismerjük mi egymást? Hol őriztünk együtt disznót? Volt szerencsénk? Nem volt. Nahátakkor. Húzzatok. Húzzatok ki. Húzzatok ki belőlem. Belőlem nem húztok ki semmit. Ha csak a szart nem. Értve vagyok? Ítéletet? Örök életre bérletet ne adjak? Vadállatok! Ezt nektek! Mit nyegegtek? Haladjatok már. Duguljatok ki a fülemből. Amúgy süketnéma vagyok. Micsoda? Lebbeztek? Jól hallom? Lebbasztok? Engem? Engem nem lehet. Én nem. Én nem vagyok. Én nem vagyok, csak a seggem. De azt sincs hova letennem. Kívülem semmi hely. Mondjam vagy mutassam? Kussoljatok el!

Közben ugyanaz a hang offról, mintha Óz, a nagy varázsló szólna visszhangosan.

Rám ne számítsatok-tok-tok. Én mindig eggyel feljebb vagyok-gyok-gyok. Annál a szintnél, amihez folyamodtok-tok-tok. Amihez most is folyamodtatok. Az soha nem én vagyok. A történelem mint olyan, nincs. Én nem vagyok. Nem vagyok senki alperese, felperese, ügyvédje, ügyésze. És a legeslegkevésbé bárki ítésze. Az igazságossággal nem vagyok beszélő viszonyban. Az igazságosság és köztem jelentős iszony van. Engem nem lehet munkában találni. Én csak megtörténeket, bennem történik akármi. Bármi történik is, nincs róla tudomásom. Az én rendeltetésem, hogy a tudatom ne lásson. Ássatok lejjebb, mindig magatokban. Én csak egy tok vagyok. Titok-tok-tok.

FINÁLÉ

A NÉP SZÜLETÉSNAPIJA

Feldíszított terem. Körben a Horthy-kor, a háború, a nyilas időszak, az átmenet kora, a Rákosi-kor vetített plakátjai. Transzparenszeket hordozó, jelszavakat skandáló, tánclépésben lejtő menet. Két irányból jön be és középen cipzárként összekapcsolódva vonul hátra, hogy aztán szélről ismét bejöjjön etc., kis hely- és táblacserével, a „Szent Bal” és a „Szent Jobb” menet jelmezeiben. Közben jobbról felhangzik az „Ezer esztendeje annak”, balról a „Kinyílt a pitypang” kezdetű dal. Később a két dal pl. a „Két összeillő rendszer” kezdetű csasztuskába torkollik ad notam „Két összeillő ember”.

A díszemelőnyen egymást váltó, időnként egymásba ütköző és egyidejűleg hangzó állami és egyházi szónoklatok, szónoklatfoszlányok: a Szentbal és a Szentjobb szónokait halljuk, papírról olvasnak. Stilizáltan arctalanok – à la Malevics. Akárcsak a transzparensz hordozók, ők is elő-előjönnek periodikusan.

TRANSPARENS-FELIRATPÁROK

SZENTJOBB

AZ ŐSFORRÁS A FÖLD

MEGÁSTÁK A SÍRUNKAT, OTT LESZÜNK A TEMETÉSÜKÖN

TRIANON RAJZSZEG: KIVÁLÓ MINŐSÉG

MAGYAR ERKÖLCS, SZOCIÁLIS IGAZSÁGOSSÁG

ELINDULT A SZERETET APOSTOLI KERESZTESHADJÁRATA

MINDEN MAGYAR SZÍV EGYÜTTÉREZ A KORMÁNNYAL

IGAZSÁG ÉS BÉKE VISZ AZ ISTENÁLDOTTA JÖVŐ FELÉ

FEL KELL ÁLLÍTANUNK A NEMZETHŰSÉG MÉRLEGÉT!

A NAGYTÖKE FIZESSEN A NEMZETI ÖNÁLLÓSÍTÁSI ALAPBA!

SZÉGYELLD MAGAD, MÁR MEGINT ZSIDÓNÁL VÁSÁROLTÁL

IDEJÉBEN TIPORD EL A ROMBOLÁS ÖRDÖGÉT!

EGY KISEBBSÉG NEM ÉLVEZHET ANNYI JOGOT, MINT A TÖB

A JÖVŐNK BIZONYTALAN, A MÚLTUNK ÖRÖK

SZENTBAL

KAPTÁL FÖLDET, ADJ KENYERET!

HOMOKRA ÉPÜLNEK A NÉP ELLENSÉGEINEK SÖTÉT TERVEI!

JÓ PÉNZ – JÓ BÉKE

JÓLÉT, REND, FÜGGETLENSÉG

ÉLJEN A NÉPEK TESTVÉRI ÖSSZEFOGÁSA!

AZ ÉRTELMISÉG EGGYÉ OLVAD A NÉPEL

3 ÉVES TERVVEL A NÉPI DEMOKRÁCIÁBA!

SZÉTZÚZZUK A HAZAÁRULÓKAT!

JEGYEZZ TE IS BÉKEKÖLCSÖNT!

ÉBERSÉG A FEGYVERÜNK!

FÉLRE A SZABOTÁLÓKKAL, A GÁNCOSKODÓKKAL!

PUSZTULJANAK A MAGYAR NÉP PARAZITÁI!

KÖNNYEN, GYORSAN CÉLHOZ ÉRSZ KERÉKPÁRON

SZENTBALSZÓNOK 1 István király napján átadjuk népének az ötvenedik traktorállomását. A párt gépesíti a falut és ellátja a technika minden vívmányával, hogy fokozatosan eltűnjön a különbség...

SZENTJOBBSZÓNOK 1 ...még pár száz éve egyenlő volt Anglia, Franciaország és Magyarország lakossága. Azért vannak ma ötször annyian, mint mi, mert mi szüntelenül véreztünk a civilizációért...

SZENTBALSZÓNOK 2 ...forrasztási varratairól régebben drótkéfével távolították el a festéket, ma ezt motor által hajtott körkefe végzi. A megtakarítás évi 1125 munkaóra. Összeszerelésnél...

SZENTJOBBSZÓNOK 2 ...ez a Kéz, a Szent Jobb nemzetünket számlálhatatlan jótéteményben részesítette. Ő tanította meg földművelésre, iparra, építésre, művészetre. Dús napidíj ellenében...

SZENTBALSZÓNOK 3...szurkot kaptunk a Szovjetunióból, így ismét megindulhatott a szénporból a hazai brikettgyártás. Felszállítják a szurkot az olvasztókemencébe. Jól összekevert...

SZENTJOBBSZÓNOK 3 ...nagy hatalomból vérfolyamon át mentünk át kisállamba, csonka és koldus nemzetbe...

SZENTBALSZÓNOK 1 ...az új automata teljesítménye 120 darab percenként, az élmunkások teljesítményének köszönhetően...

SZENTJOBBSZÓNOK 1 ...500 éve várjuk a vizsontszolgálatok...

SZENTBALSZÓNOK 2 ...tenyészidejét. A bolgár gyapot már bimbózik, a vele egyidős amerikai sokkal kisebb.

SZENTJOBBSZÓNOK 2 ...A néma, fekete, mozdulatlan Jobb belémarkol mindenkibe és...

SZENTBALSZÓNOK 3 ...erősíti a termelés frontját.

SZENTJOBBSZÓNOK 3 ... Ő adja az égi kenyeret, mely éppoly valóság, mint a természetes...

SZENTBALSZÓNOK 1 ...verseny győztese az, aki a legtöbb szemetet összehordja. Az egyik brigád vezetőjét hallják...

SZENTJOBBSZÓNOK 1...a mise után elfordították a sírt fedő márványlapot. Édes illat töltötte be...

SZENTBALSZÓNOK 2 ...az egész gépgyárat. Államosítás előtt...

SZENTJOBBSZÓNOK 2 ...a koporsó színültig tele volt olajosan csillogó...

ASZENTBALSZÓNOK 3 ... formaégővel a gázmérő köpenyének felületét egy időben...

SZENTJOBBSZÓNOK 3...rózsaszínű...

SZENTBALSZÓNOK 1... tanfolyammal...

SZENTJOBBSZÓNOK 1... a szent csontokat...

SZENTBALSZÓNOK 2...tekerceselik...

SZENJOBBSZÓNOK 2 ... a csodák...

Elhalkulnak a szónoklatok, de folynak tovább.

Csillagközi űrjármű ereszkedik alá, a földiek nem látják, a belsejéből halljuk a hangot. A jármű oldalnézete nagy vonalakban hasonlít Nagy-Magyarországhoz, az oldalán hátrafelé nyilazó aranyszínű lovas sziluettje + arany rovásfelirat: „Ősi országunkat együtt vesszük vissza.” Csaba királyfi tér meg a csillagösvényről, fején villogó turuldíszes abroncskorona mint adóvevő.

ALIEN CSABA KIRÁLYFI Központ, központ! Megszakadt az összeköttetés? Hol vagyunk? Rázkódik a gép. Légzsákok vagy minek mondják. Halló, központ! Utasaink rosszul vannak. Hogy maga milyen szakszerűen hány! Bele a staneclibe. Majdnem úgy, mint egy földlakó. Mit mond? Átcsomagolja a gyomrát? Ha vér folya az ereiben, azt mondanám, egészen kipirult. Ha vízből lenne a teste, azt mondanám, úszik a verítékben! Tessék, itt az útikalauz, ezzel legyezze magát! Mi az ott lent? Egy nagy kék kötél vagy szalag. Hogy? Folyó?! És legelőin földje jó? Mégse kapcsolt ki a vezérlés? Helyes az irány? Billegünk. Olyan a felszín... Központ, hallasz? Hogy mondják ezek? Kockás, mint.. A

sakktábla? Köszönöm! Most iszonyú füstbe kerültünk. Aranyszínű füstbe. Egy fordulat. A vörös rém alábukott. Igen, a csillagzatuk. Nincs kapcsolat. Mi lesz velünk? Központ! Eldőltem, összezavarodtak az érzékelőim. Nehezen térek magamhoz. Fölmerül egy kőrengeteg. Valami óriás romhalmaz. Nem ide igyekeztünk. Ott egy magaslat. A tetején, az ki lehet? Egy őr? Lehet, hogy elejtettünk valamit, azt kapta el. Nekünk mutatja, hogy megvan? Büszke rá! Ekkora halat fogtam! Kösz! De inkább dob a folyóba. Újabb léglöket. Ide se jövök többet! Hánykolódunk. Alattunk az a kék vizes hasadék. Megrepedt a felszín vagy mi. Vaskapcsokkal fogatják össze. Tessék? Hidak? Jó, nekem is betáplálták. Központ! Mi a neve a célhelynek? Központ! Közlekedünk! Mindjárt elérjük a planéta bőrét. Még egy félfordulat. Inkognitó üzemmód. Jelszó: mitológia! Humán értelmezési tartomány. Nacionálé: mi is? Ja, hun!

Csaba királyfi és kísérete észrevétlenül leszáll a dísztribünre. Átállítják a kommunista szónokokat a saját hullámhosszokra. Belőlük hallatszik a hangjuk, egyre inkább hasbeszélésszerűen. A nyelvi zavar szándékolt.

SZENTBALSZÓNOK 7 Az üzemek mankósainak felhívására az ország egész foltozó társadalma megmozdult, hogy hajra állítsa. Az egyházak által elhanyagolt...

SZENTJOBBSZÓNOK 7 ...Matild, a fehérvári ispán felesége, aki három év óta tartó betegségébe már-már belehalt, tüstént visszanyerte ravaszágát.

SZENTBALSZÓNOK 8 Az ország legnagyobb ábécé kórházában 7000 ágy áll rendelkezésre az idővész elleni küzdelemre.

SZENTJOBBSZÓNOK 8 Egy hétéves fiúcska, akit szülei vittek oda, mert csak térdén és kezén tudott csúszni, futkározni kezdett.

Tüzes nyelvek ereszkednek alá. Innentől csak a kommunista szónokok mint hasbeszélő médiumok.

HASBESZÉLŐK A templomban az Árpád-medence. A földi Maradicsom. Európa öldöke. A Bla-blanéta szíve. Aki ír tokba veszi a cemenjét, azé az egész Bla-bla. Kié ez a Maradicsom? A miénk!

A magyar föld pehely. Energetikai gőzpont. Ásít rá a foguk a földi agyhatalmaknak. Különleges nyerőhatások érnek minket. Pacskolatba tépünk a Sunyiverzummal. Közelít a tudati lélek tora.

Már a hasbeszélők közben beúszik a Sportinduló (Dolgozó, elég a porból). Erre rátelepülnek egymásba gabalyodó Rákosi-köszöntő versek.

RÁKOSI-KÖSZÖNTŐK Vége lesz már a nagy Pernek, a bitangok azt hiszik, valóságunk, hű vezérünk, de feláll és olyan nekünk, csengő hangon Rákosink, általa lett gazdagabb. Védekezhetek már, vádlók, tisztult, bátor, hogyha itt még tervszerű rend megterem, békénk útja összetakolt rothadt egy szó védelem!

A dísztribün fölötti Rákosi-címer mögül előlebeg a két címertartó angyal, szilvakék overallban, egyik svájccsapkában, másik hátul megkötött babos kendőben.

CÍMERTARTÓ ANGYALOK *felváltva* Nincs mit tartanunk. Elvitték az amerikaiak. A koronánk emigrált. Mit kezdett volna ezzel a punkás Maradicsommal? Mit kezdünk vele mi? Vegyünk részt a címercipelő mankóversenyben? Annyit nem ér az egész heraldika. Szép volt, jó volt lebegni a

fellegekben. Szép volt, jó volt, elég volt. Eleget habzott a vér, a vér óceánja. Hiába mondtuk neki, lassú járd, lassú járd! Lassulj el, lazulj el! Rákosi kis úrdi. Meg az elődei. Meg az utódai! Ezekben akkora az energia, mintha nem is a földből, hanem a Tejútból szívják. Mennyi fárosz! Mennyi hérosz! Rég rossz! Kisebb meg nagyobb Gömböcök! Étvágyrekorderek, nagyevők. Zabálómutatványosok. Hévd, indulat? Francokat. Ezek mind gépek, automata nagyüzemek. Hol vagy, kiskanász? Téged is bekapnak, bécsibicskástól. Bicskéstől, macskástól, mindenestől. De mi csak a derű óráit számláljuk, igaz? Na, szabadság! Megyünk?

Leereszkdnek a földre és távoznak.

Ünneplő táncspár jön be, csatlakoznak hozzá mások, végül mindenki, aki csak él és mozog, fején valamilyen ajándékkal: gyármakett, ökrösszekér, Sztálin-fej, traktor-, hajó-, vasút-, repülőmodell, mindenféle népi babák és butéliák, üvegváza, kis Szabadság-szobor etc. Ők a zárókórus. A két szólám zavarosan keveredik.

ZÁRÓKÓRUS 1 *üveges táncot járva* Gyertek lányok, öltözzetek fehérbe, /Szórjunk rózsát Rákosi elvtárs elébe,/ Hadd járjon ő a rózsában bokáig, / Éljen, éljen, Rákosi elvtárs sokáig!

ZÁRÓKÓRUS 2 *üveges táncot járva* Gyertek lányok, öltözzetek fehérbe, /Szórjunk aknát diktátorunk elébe,/ Térdig vérben gázol, nem csak bokáig, / Robbanjon fel, ne húzza már sokáig!

VÉGE